

САВЈЕТ МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

**Радна група за израду и провођење Акционог плана унапређења
примјене стандарда и кодекса у рачуноводству и ревизији
у Босни и Херцеговини**

АКЦИОНИ ПЛАН УНАПРЕЂЕЊА ПРИМЈЕНЕ СТАНДАРДА И КОДЕКСА У РАЧУНОВОДСТВУ И РЕВИЗИЈИ

МАРТ, 2007. ГОДИНЕ

СКРАЋЕНИЦЕ

AAARS	Удружење рачуновођа и ревизора Републике Српске (Association of Accountants and Auditors in the Republika Srpska)
R i R (A&A)	Рачуноводство и ревизија (Accounting and Auditing)
ABRS	Агенција за банкарство Републике Српске (Republika Srpska Banking Agency)
BCBS	Базелски комитет за супервизију банака (Basel Committee on Banking Supervision)
CC&A	Привредне коморе и асоцијације (Chambers of Commerce & Associations)
CBBH	Централна банка Босне и Херцеговине (Central Bank of Bosnia Herzegovina)
CEBS	Комитет европских супервизора банака (Committee of European Banking Supervisors)
CEIOPS	Комитет европских супервизора осигурања и пензијских планова за различита занимања (Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors)
CESRfin	Комитет европских регулатора хартија од вриједности - Оперативна група за финансијско извјештавање (Committee of European Securities Regulators – Operational Group on Financial Reporting)
CPD	Континуално професионално напредовање (Continuing Professional Development)
EU	Европска Унија (European Union)
FBA	Агенција за банкарство Федерације БиХ (Banking Agency of the Federation of BiH)
FBE	Европска банкарска федерација (European Banking Federation)
FEE	Европска федерација рачуновођа (European Federation of Accountants)
FBiH	Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH SEC	Комисија за хартије од вриједности ФБиХ (Securities Exchange Commission of FBiH)
GDLN	Глобална мрежа за учење на даљину (Global Development Learning Network)
IAIS	Међународна организација супервизора осигурања (International Association of Insurance Supervisors)
IAPC	Међународни комитет за ревизорске праксе (International Auditing Practices Committee)
IAPS	Међународна изјава о ревизорским праксама (International Auditing Practice Statement)
IAS	Међународни рачуноводствени стандарди (International Accounting Standards)
IASB	Међународни одбор за рачуноводствене стандарде (International Accounting Standards Board)
IASC	Међународни комитет за рачуноводствене стандарде (International Accounting Standards Committee)
IASCF	Међународна фондација комитета за рачуноводствене стандарде (International Accounting Standards Committee Foundation)
IES	Међународни образовни стандарди (International Education Standards)
IFAC	Међународна федерација рачуновођа (International Federation of Accountants)
IFRIC	Међународни комитет за тумачење финансијског извјештавања (International Financial Reporting Interpretation Committee)
IFRS	Међународни стандарди за финансијско извјештавање (International Financial Reporting Standards)
IMF	Међународни монетарни фонд (International Monetary Fund)
IOSCO	Међународна организација комисија за хартије од вриједности (International Organization of Securities Commissions)
ISA	Међународни стандарди рачуноводства (International Standards on Auditing)
ME	Министарство привреде (Ministry of Economy)
MF	Министарство финансија (Ministry of Finance)
MP	Министарство правде (Ministry of Justice)
SC	Радна група (Steering Committee)
OHR	Канцеларија високог представника (Office of High Representative)

QA	Осигурање квалитета (Quality Assurance)
REPARIS	Пут ка Европи – програм рачуноводствене реформе и институционалног јачања (Road to Europe – Program of Accounting Reform and Institutional Strengthening)
ROSC	Извјештај о поштивању стандарда и кодова (Report on the Observance of Standards and Codes)
RS	Република Српска
RS SEC	Комисија за хартије од вриједности РС (Securities Exchange Commission of RS)
SCE	CESRfin поткомитет за спровођење (CESRfin Sub-committee on Enforcement)
SEEPAD	Партнерство југоисточне Европе за развој рачуноводства (South Eastern European Partnership Accountancy Development)
SIC	Стандардни комитет за тумачење (Standing Interpretation Committee)
SISE	CESRfin поткомитет за подршку међународних стандардима (CESRfin Sub-committee on International Standards Endorsement)
SMEs	Мала и средња предузећа (Small and Medium Enterprises)
SMOs	Изјаве о обавезама чланства (Statements of Membership Obligations)
SRRFiBH	Унија рачуновођа и ревизора Федерације (Federation Union of Accountants & Auditors)
XBRL	Екстензиван језик пословног извјештавања (eXtensible Business Reporting Language)
USAID	Америчка Агениција за развоја (United States Agency for International Development)

САДРЖАЈ

1	СИЖЕ.....	5
1.1	Увод	5
1.2	КОРИСТИ КОЈЕ ДОНОСИ ЈАЧАЊЕ ФИНАНСИЈСКОГ ИЗВЈЕШТАВАЊА ПРЕДУЗЕЋА.....	5
1.3	МОТОРИ ЈАЧАЊА ФИНАНСИЈСКОГ ИЗВЈЕШТАВАЊА ПРЕДУЗЕЋА У БиХ	6
1.4	СТРАТЕГИЈА ЗА ПОСТИЗАЊЕ ОЈАЧАНОГ ФИНАНСИЈСКОГ ИЗВЈЕШТАВАЊА ПРЕДУЗЕЋА	7
1.5	ФИНАНСИЈСКИ ЗАХТЈЕВИ ВЕЗАНИ ЗА СТРАТЕГИЈУ И АКЦИОНИ ПЛАН ЗА НИВОУ ЗЕМЉЕ	17
1.6	ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА НА НИВОУ ЗЕМЉЕ	23
1.7	НАРЕДНИ КОРАЦИ.....	23
2	УВОД.....	23
2.1	СТРАТЕГИЈСКИ КОНТЕКСТ	23
2.2	ОСНОВА ЗА РАЗВОЈ ОВЕ СТРАТЕГИЈЕ.....	25
2.3	СТРАТЕГИЈСКИ ЦИЉЕВИ И КОРИСТИ	26
2.4	ЗАКОНОДАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР	29
2.5	ПОДЛОГЕ	30
3	АНАЛИЗА НЕДОСТАКА	39
3.1	ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР ЗА РАЧУНОВОДСТВО	39
3.2	ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР ЗА РЕВИЗИЈУ	43
3.3	ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА РАЧУНОВОДСТВО И РЕВИЗИЈУ	45
3.4	ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР ЗА ФИНАНСИЈСКО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ БАНАКА.....	47
3.5	ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА ФИНАНСИЈСКО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ БАНАКА	48
3.6	ЗАКОНОДАВНИ И РЕГУЛАТОРНИ ОКВИР ЗА ПРЕДУЗЕЋА ЧИЈЕ АКЦИЈЕ КОТИРАЈУ НА БЕРЗАМА	50
3.7	ЗАКОНОДАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА ОСИГУРАВАЈУЋА ДРУШТВА	51
3.8	ЗАКОНОДАВНИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР ЗА ОПОРЕЗИВАЊЕ	52
3.9	ОКВИР ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ И ПОДНОШЕЊЕ ФИНАНСИЈСКИХ ИЗВЈЕШТАЈА	52
3.10	ОКВИР ЗА ЕДУКАЦИЈУ И ОБУКУ.....	52
4	ДЕТАЉНЕ АКТИВНОСТИ.....	54
4.1	РЕГУЛИСАЊЕ ОКВИРА ЗА ФИНАНСИЈСКО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ ПРЕДУЗЕЋА (S) 55	
4.2	ПРОВОЂЕЊЕ ОКВИРА ЗА ФИНАНСИЈСКО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ ПРЕДУЗЕЋА (I).....	57
4.3	УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОЦЕСА ПРЕВОЂЕЊА МЕЂУНАРОДНИХ СТАНДАРДА ФИНАНСИЈСКОГ ИЗВЈЕШТАВАЊА (I)	60
4.4	ПОДРШКА ПРОЦЕСУ ПРЕВОЂЕЊА МЕЂУНАРОДНИХ СТАНДАРДА ФИНАНСИЈСКОГ ИЗВЈЕШТАВАЊА (I)	62
4.5	УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОЦЕСА ПРЕВОЂЕЊА СТАНДАРДА РЕВИЗИЈЕ (I).....	65
4.6	ПОДРШКА ПРЕВОЂЕЊУ СТАНДАРДА РЕВИЗИЈЕ (I).....	66
4.7	ПОМОЋ У ШИРЕЊУ ЕУ ПУБЛИКАЦИЈА О РЕВИЗИЈИ (S)	69
4.8	УСКЛАЂИВАЊЕ ЗАХТИЈЕВА ЗА ФИНАНСИЈСКО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ БАНАКА (S)	71
4.9	ИНСТИТУЦИОНАЛНО ЈАЧАЊЕ ЗА СУПЕРВИЗИЈУ БАНАКА (I)	75
4.10	ОРГАНИЗАЦИЈА ОДНОСА ИЗМЕЂУ ГОДИШЊИХ РАЧУНА И ИЗВЈЕШТАВАЊА О ОПОРЕЗИВАЊУ ПРИХОДА ПРЕДУЗЕЋА (S)	78
4.11	ИНСТИТУЦИОНАЛНО ЈАЧАЊЕ ПОРЕСКИХ ВЛАСТИ (I)	80
4.12	ФИНАНСИЈСКО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ ЗА ОСИГУРАВАЈУЋЕ КУЋЕ (S).....	82
4.13	ПОДРШКА ФУНКЦИЈИ СУПЕРВИЗИЈЕ ОСИГУРАЊА (I)	84
4.14	ФИНАНСИЈСКО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ ЗА ПРЕДУЗЕЋА КОЈА КОТИРАЈУ НА БЕРЗИ (S).....	87
4.15	ПОДРШКА КОМИСИЈАМА ЗА ХАРТИЈЕ ОД ВРИЈЕДНОСТИ ФБиХ & РС (I)	89
4.16	ОБЈАВЉИВАЊЕ И ПОПУЊАВАЊЕ ФИНАНСИЈСКИХ ИНФОМАЦИЈА (S).....	91
4.17	ПОДРШКА У ПОПУЊАВАЊУ ИЗВЈЕШТАЈА (I)	94

4.18	УСПОСТАВЉАЊЕ НАДЗОРА НАД РЕВИЗОРСКОМ ПРОФЕСИЈОМ (I).....	97
4.19	РАЗВОЈ НАДЗОРА РЕВИЗОРСКЕ ПРОФЕСИЈЕ (I)	99
4.20	ПОДРШКА У ИЗГРАДЊИ КАПАЦИТЕТА НАДЗОРНОГ ТИЈЕЛА (I)	101
4.21	ИЗГРАДЊА КАПАЦИТЕТА ЗА ПОДРШКУ РЕВИЗОРСКЕ ПРОФЕСИЈЕ (I)	103
4.22	УНАПРЕЂЕЊЕ ПОРГРАМА ЕДУКАЦИЈЕ ЗА РЕВИЗОРЕ (I)	106
4.23	УНАПРЕЂЕЊЕ КОНТИНУИРАНЕ ПРОФЕСИОНАЛНЕ ЕДУКАЦИЈЕ РЕВИЗОРА (I)	109
4.24	УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОГРАМА УВЈЕРАВАЊА О КВАЛИТЕТУ (QA) ЗА РЕВИЗОРЕ (I)	111
4.25	УНАПРЕЂЕЊЕ ДИСЦИПЛИНСКОГ ПРОГРАМА ЗА РЕВИЗОРЕ (I).....	114
4.26	ЈАВНИ РЕГИСТАР ЗА ЗАКОНОМ ПРОПИСАНЕ РЕВИЗОРЕ (I)	118
4.27	ЕВРОПСКИ & МЕЂУНАРОДНИ ОДНОСИ ЗА РАЧУНОВОДСТВЕНУ ПРОФЕСИЈУ (I)....	120
4.28	ПОДРШКА НАСТАВНОМ ПРОГРАМУ ЗА ТРЕЋИ НИВО РАЧУНОВОДСТВА (I).....	123
4.29	ПОДРШКА У ПРОВОЂЕЊУ ПОБОЉШАНОГ ТРЕЋЕСТЕПЕНОГ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА (I) 125	
4.30	ОБУКА ЗА СУДСТВО (I).....	127
4.31	ПРОГРАМ ЈАВНЕ СВИЈЕСТИ (I).....	131
5	КЉУЧНИ СТУБОВИ СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА	134
6	ВРЕМЕНСКИ РАСПОРЕД СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА	137
7	ПЛАНИРАНА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА	141

1 СИЖЕ

1.1 Увод

Овај документ одређује стратегију и акциони план на нивоу земље за јачање квалитета финансијског истраживања предузећа у Босни и Херцеговини. Стратегију је развио Управни комитет који се састоји од учесника у процесу из јавног и приватног сектора који имају интерес за извјештавање сектора предузећа и који је успостављен 2005. године. Ова стратегија и акциони план на нивоу земље одређују јасан програм реформи с циљем јачања законског оквира Босне и Херцеговине, њених институција и рачуноводствене професије, као и њене рачуноводствене, ревизорске и пословне културе, с циљем постизања високог квалитета финансијског извјештавања.

1.2 Користи које доноси јачање финансијског извјештавања предузећа

На јачање финансијског извјештавања предузећа не треба се гледати као нешто што је само себи циљ: то је нешто далеко више. Висококвалитетно финансијско извјештавање представља камен темељац доброг функционисања тржишне привреде и темељ за стабилан финансијски систем. Унапређење квалитета финансијског извјештавања предузећа у Босни и Херцеговини имаће значајан и позитиван утицај на привреду кроз следеће:

- Смањење нивоа ризика од криза финансијског тржишта и с њима везаних негативних економских утицаја кроз јачање домаће финансијске архитектуре;
- Доприношење страним директним и портфолио инвестицијама и помоћ при мобилизацији домаће штедње;
- Омогућавање доступности кредита из формалног финансијског сектора за зајмопримце – предузећа нижег нивоа, кроз смањивање високих трошкова информисања и задуживања;
- Омогућавање инвеститорима да на адекватан начин оцијене перспективе предузећа и да врше инвестиције и доносе одлуке о гласању на основу адекватних информација, што резултује нижим трошковима капитала и бољом расподјелом ресурса;
- Омогућавање дионичарима и цијелој јавности да оцјењује резултате управе компаније, чиме се промовише активан развој тржишта капитала; и
- Пружање подршке економској интеграцији, како на регионалном тако и на глобалном нивоу.

1.3 Мотори јачања финансијског извјештавања предузећа у БиХ

Радна група је потврдила да добро финансијско извјештавање овиси о усвајању и примјени више различитих одредница, стандарда, кодова и пракси. Примарна одредница је *acquis communautaire*¹ који се односи на законе о предузећима, финансијско извјештавање, ревизију, финансијска тржишта, те финансијске институције, који је надопуњен у складу са оним што је дефинисано на страни 30 (Секција 2.5), кроз Међународне стандарде за финансијско извјештавање (International Financial Reporting Standards, IFRS), међународне стандарде ревизије (International Standards on Auditing, ISA) и добре међународне праксе.

Радна група је узела у обзир искуства релевантних земаља чланица Европске Уније кроз признавање чињенице да свака успјешна стратегија на нивоу земље мора да рјешава и статутарна и институционална питања. Није довољно прописати ојачано финансијско извјештавање у предузећима. Унапређени статутарни оквир мора такође имплементирати и спровести институција која има адекватне ресурсе. Стратегија и акциони план на нивоу земље идентификују акције које се односе на та два кључна стуба: статутарни оквир и институционални оквир.

Радна група је такође узела у обзир и извјештај Свјетске банке из октобра 2004. године о поштивању стандарда и кодова (Report on the Observance of Standards and Codes, ROSC²) о рачуноводству и ревизији у Босни и Херцеговини. Препоруке за политике укључене у Извјештај ROSC усаглашене су између Свјетске банке, државних и ентитетских министарстава финансија и учесника у процесу у земљи и на тај начин формирале су значајну платформу на којој треба развити стратегију и акциони план на нивоу земље.

Радна група је имала у виду капацитете Босне и Херцеговине за извршавање активности које су предложене. У неким случајевима, релативно попустљиво правило које се стабилно и конзистентно спроводи представља бољи избор од ригорозног правила које је немогуће примијенити, пошто се попустљиво правило може постепено унапређивати тако да постаје ригорозније, према ономе што дозвољавају околности. Као резултат тога,

¹ Цјелокупни скуп закона Европске Уније је заједно познат као *acquis communautaire*. Тај термин се најчешће користи у вези са припремама земаља које су у процесу прикључења Европској Унији. Оне морају прихватити, имплементирати и спровести све дијелове *acquis-a* да би им се дозволило да се прикључе Европској Унији. *Acquis communautaire* укључује су примарну легислативу (повеље), секундарну легислативу (регулативе, директиве итд.) и правне преседане (пресуде Европској суда правде и првостепеног европског суда).

² Видјети комплетан Извјештај ROSC у Прилогу Б.

Радна група је одлучила да одреди реформске активности које се, иако представљају изазов, ипак могу спровести у краткорочном и средњорочном периоду.

1.4 Стратегија за постизање ојачаног финансијског извјештавања предузећа

Користи које доноси ојачано финансијско извјештавање предузећа су знатне. Акције које је неопходно спровести да би се те користи постигле су такође знатне. Радна група је идентификовала више циљева високог нивоа који представљају основу за стратегију на нивоу земље која треба бити спроведена кроз појединачне акције које ће бити предвиђене у склопу плана.

- Јачање оквира за финансијско извјештавање предузећа;
- Подршка рачуноводственој професији;
- Подршка образовању, обуци и унапређење степена свијести у јавности ;.

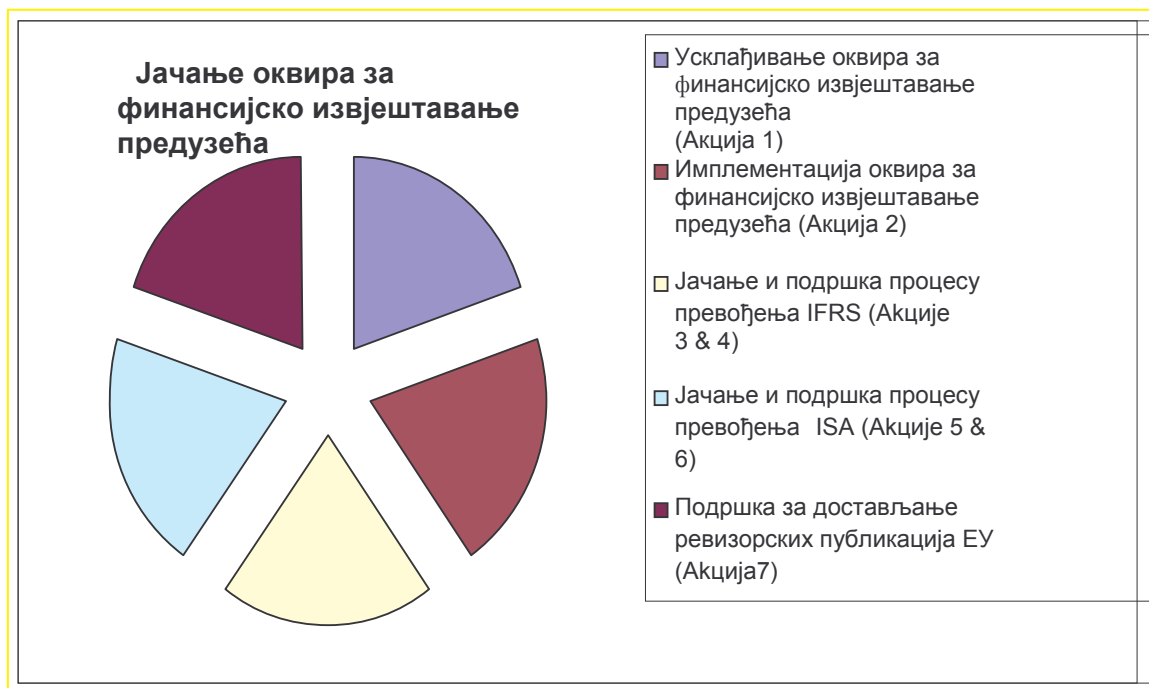
Појединачне акције за постизање тих циљева високог нивоа наведене су у Поглављу 4. при доношењу одлука о конкретним акцијама, Радна група је спровела преглед постојећег режима за финансијско извјештавање предузећа у Босни и Херцеговини. Тај преглед је спроведен кроз серију интервјуа и састанака са кључним учесницима у процесу. Он је као резултат дао сиже напретка који је постигнут при имплементацији препорука извјештаја ROSC и преосталих питања која тек треба да се ријеше.

У односу на институционални оквир, Радна група је идентификовала мали број кључних учесника у процесу који ће играти кључну улогу у имплементацији стратегије и акционог плана на нивоу земље. Државно и ентитетска министарства финансија, Централна банка Босне и Херцеговине (ЦББиХ), ентитетске агенције за банкарство (FBA& ABRS) комисије за хартије од вриједности и берзе (FBiH & RS SEC), ентитетске пореске управе, државни и ентитетски супервизори осигурања, ентитетски регистри, рачуноводствена и ревизорска тијела (AAARS & SRRFBiH), академско друштво, привредне коморе и друга удружења, судство и општа јавност, сви имају своју улогу, директну или индиректну.

Јачање оквира за финансијско извјештавање предузећа

Постизање конзистентног, предвидљивог и практичног оквира финансијског извјештавања предузећа представља једну од кључних одредница стабилног финансијског система.

При развоју оквира за финансијско извјештавање предузећа, примарни циљ је обезбјеђење уравнотеженог приступа захтјева за финансијским извјештавањем предузећа и захтјева везаних за ревизију у Босни и Херцеговини, који задовољава потребе различитих корисника финансијских информација, који је конзистентан и предвидљив и, што је важно, који не намеће непотребне терете сектору предузећа.



Као што је оквирно наведено у Секцији 1.3, *acquis communautaire* представља примарну одредницу за обезбјеђење таквог оквира. Усклађивање постојећих захтјева за финансијским извјештавањем у примарној и секундарној легислативи са захтјевима из *acquis communautaire* у знатној ће мјери подстаћи развој ојачаног оквира за финансијско извјештавање предузећа у Босни и Херцеговини (Акција 1).

Дјелотворно окружење за финансијско извјештавање предузећа утемељено је на адекватним стандардима финансијског извјештавања (рачуноводства). Усвајање финансијских стандарда који омогућавају транспарентно финансијско извјештавање помоћи ће и онима који припремају финансијске извјештаје у Босни и Херцеговини и онима који их користе. Одговарајући стандарди финансијског извјештавања морају ријешити потребе различитих типова субјекат, укључујући мала и средња предузећа (Акција 2).

Пружање подршке независној комисији за рачуноводство и ревизију при јачању процедура и процеса за омогућавање испуњења захтјева текућег превођења за стандарде

финансијског извјештавања у Босни и Херцеговини (*Акција 3*), као и обезбјеђење подршке с циљем осигурања текућег и трајног дјелотворног и ефикасног процеса превођења који треба да буде имплементиран (*Акција 4*), активности су које ће дати подршку висококвалитетном финансијском извјештавању предузећа у Босни и Херцеговини.

Дјелотворне процедуре ревизије имплементирају се кроз поштивање одговарајућих међународних одредница, конкретно Међународних стандарда ревизије. Текућа доступност и спровођење тих стандарда је од темељне важности. Та стратегија ће развити и подржати адекватно функционисање комитета за превођење, под контролом Комисије за рачуноводство о ревизије, који ће на текућој основи производити преведен текст за рачуноводствене стандарде и остале релевантне објаве. То ће обезбиједити основна знања за развој професије која ће, са своје стране, унаприједити квалитет ревизије у Босни и Херцеговини, заједно са свим с тим везаним користима које би такво унапређење донијело (*Акције 5 & 6*).

Изградња основе знања Комисије за рачуноводство и ревизију у вези са еволуирајућом дискусијом Европске Уније о рачуноводству и ревизији донијеће знатне користи за стратегију прикључења Босне и Херцеговине ЕУ у будућности. Знатна основа знања унутар ревизорске професије у вези са регулативама Европске уније у великој би мјери помогла при имплементацији процеса везаног за рачуноводство и ревизију у склопу *acquis communautaire* (*Акција 7*).

Јачање кључних учесника у процесу у оквиру финансијског извјештавања предузећа

Ова стратегија је узела у обзир искуства релевантних земаља чланица ЕУ у вези са признавањем чињенице да ојачано финансијско извјештавање предузећа морају имплементирати и спроводити институције које су адекватно опремљене ресурсима. На примјер, Централна банка Босне и Херцеговине и ентитетске агенције за банкарство

играју кључну улогу у спровођењу IFRS-а кроз статутарне надлежности и прудентне захтјеве везане за извјештавање. Циљ тих акција је да уведу ригорозан режим спровођења који ради у вези са адекватним оквиром за финансијско извјештавање предузећа с циљем производње висококвалитетног финансијског извјештавања у Босни и Херцеговини.

Слика 1-2: Јачање кључних учесника у процесу у оквиру за извјештавање предузећа

За агенције за банкарство у Босни и Херцеговини, овај програм ће извршити преглед легислативе и регулатива које су примјенљиве на банкарски сектор с циљем осигурања усклађености законског оквира и релевантних дијелова *аццруис цоммунатаире* и с циљем осигурања конзистентности легислативе у банкарском сектору са осталом релевантном домаћом легислативом (*Акција 8*). Стратегија би понудила знатан степен подршке одјелима за супервизију обје агенције за банкарство при јачању институционалних капацитета у супервизију, праћење и спровођење примјене ИФРС-а у финансијском извјештавању банака (*Акција 9*).

Пореско извјештавање у Босни и Херцеговини у овом тренутку искориштава знатан дио рачуноводствених капацитета у земљи. Ресурси који се користе за појашњавање, поједностављивање и координацију окружења пореског и финансијског извјештавања и знатној мјери ће допријети укупном степену важности који се придаје финансијском извјештавању у Босни и Херцеговини, што ће у дугорочном периоду довести до снажења финансијског извјештавања. За ентитетске пореске управе, стратегија би подржала

успостављање статутарног оквира који обезбјеђује предвидљиву пореску основу у креирању ефикасног процеса пореских процјена уз истовремено смањење трошкова поштивања прописа за компаније (*Акција 10*). Штавише, стратегија би пружила подршку успостављању институционалног оквира који имплементира ефикасан процес пореске процјене што би резултовало ефикасним пореским процјенама и спровођењем (*Акција 11*).

Развој кључних специјализованих финансијских сектора у областима које укључују осигурање и пензије је стратешки циљ за сваку земљу која има очекивања да ће развити стабилну и растућу привреду. Такве специјалистичке области захтјевају специјалистичко финансијско извјештавање и супервизију. За супервизорске институције за осигурање у Босни и Херцеговини, стратегија би подржала обезбјеђење конзистентног законског и регулаторног оквира који подржава модернизовано окружење за извјештавање за индустрију осигурања у складу са *acquis communautaire* (*Акција 12*). Штавише, стратегија би подржала развој способности за праћење и осигуравање поштивања легислативе и регулатива везаних за финансијско извјештавање за осигуравајућа друштва у Босни и Херцеговини (*Акција 13*).

Успостављање снажног, дјелотворног и софистицираног тржишта капитала представља камен темељац успјешне привреде у било којем региону свијета. Снажна, дјелотворна и софистицирана тржишта капитала захтјевају одговарајуће регулативе (укључујући и захтјеве за финансијско извјештавање) и институционализоване механизме за спровођење. За обје ентитетске комисије за хартије од вриједности и берзе, стратегија би подржала и развила законски и регулаторни оквир за субјекте котиране на берзи (*Акција 14*). Уз то, стратегија би подржала имплементацију и спровођење статутарних надлежности с циљем развоја културе поштивања и, у коначници, ојачаног финансијског извјештавања за субјекте који се котирају на берзама у Босни и Херцеговини. Та култура може се у дугорочнијем периоду проширити на шири финансијски сектор и изван њега (*Акција 15*).

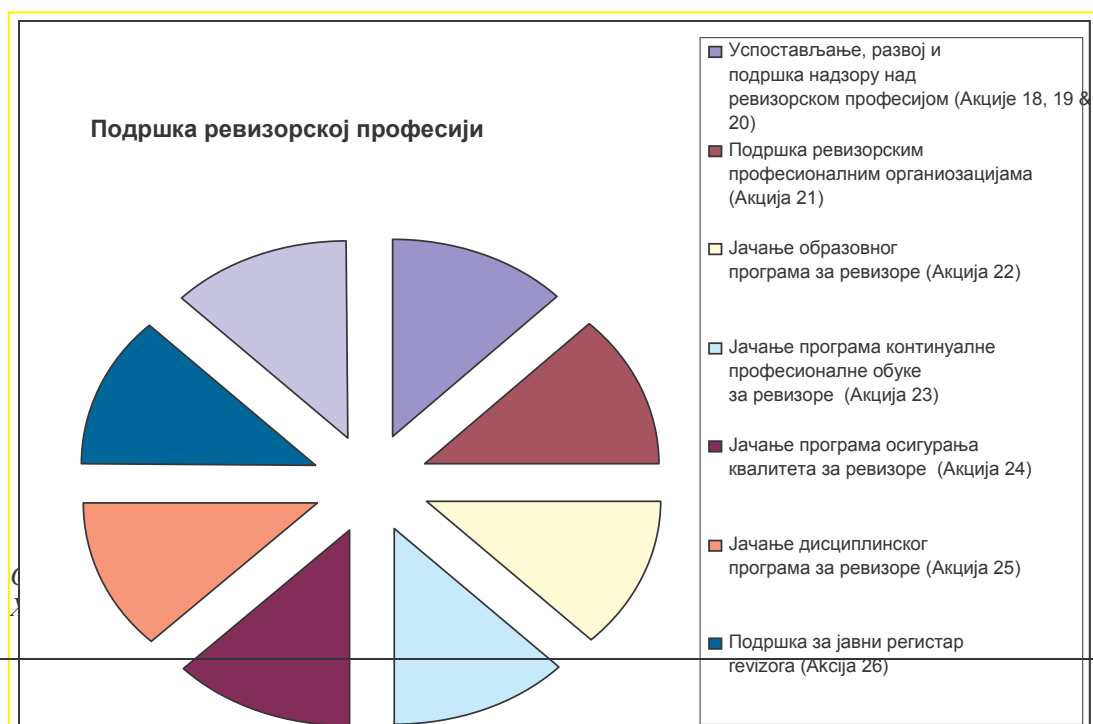
Програми институционалног и статутарног јачања помогли би при припреми висококвалитетног финансијског извјештавања које ће задовољити потребе широког спектра корисника као што су инвеститори, позајмљивачи и остали кредитори. Такво висококвалитетно финансијско извјештавање представља предуслов за прикупљање финансирања на тржиштима капитала и у банкарском сектору, а и једно и друго је од суштинске важности за привреди раст.

Међутим, ти висококвалитетни годишњи извјештаји и консолидовани извјештаји корисни су само ако их јавност може добити брзо и лако. Ова стратегија ће осигурати да легислатива и регулативе у Босни и Херцеговини буду усклађене са релевантним дијеловима *acquis communautaire* који се односе на објављивање и чување финансијских информација, укључујући и принцип обавезног објављивања, минималне

захтјеве који се односе на транспарентност и који су конзистентни са осталом релевантном домаћом легислативом (*Акција 16*). Уз то, стратегија би доприњела знатном јачању јавне доступности квалитетних финансијских информација кроз програм операционалне, хардверске и софтверске подршке (*Акција 17*) релевантним институцијама које воде регистре у сваком од ентитета. Те акције ће омогућити заинтересираним странкама да приступе годишњим извјештајима и консолидованим извјештајима релевантних компанија у електронској форми, брзо и лако.

Подршка ревизорској професији

Усвајање ојачаног оквира за финансијско извјештавање предузећа биће дјелотворно само до оне мјере до које га предузећа буду подржавала. Јачање кључних регулаторних учесника у процесу представља један метод за осигуравање да предузећа поштују захтјеве везане за финансијско извјештавање за предузећа. Статутарна ревизија изабраних годишњих извјештаја и консолидованих извјештаја (на примјер, годишњих извјештаја предузећа за која постоји јавни интерес) представља други дјелотворан метод за подстицање поштивања стандарда финансијског извјештавања.



Слика 1-3: Подршка ревизорској професији

Јачање ревизорске професије у Босни и Херцеговини ће помоћи при осигурању квалитета и конзистентности финансијског извјештавања предузећа кроз присуство поуздане, неовисне ревизорске професије која је у коначници одговорна интересима кредитора компаније, дионичара и осталих учесника у процесу. Подршка и развој ревизорске професије у Босни и Херцеговини идентификовани су као кључни циљ у склопу ове стратегије и акционог плана.

Ревизорска професија мора развити своје интерне регулативе и процедуре у складу с оним што је идентификовано у активностима за подршку професији у склопу ове стратегије. Међутим, јасно и конкретно у свјетлу новијих међународних скандала у рачуноводственој професији широм свијета (Енрон, Пармалат итс.) и имајући у виду новије легислативе Европске Уније (Нова осма директива за законе о предузећима и статутарне ревизије - New Eight Company Law Directive on Statutory Audit) у Босни и Херцеговини мора се имплементирати систем вањског неовисног јавног надзора над ревизорском професијом. Уз том дјелотворан јавни надзор над ревизорском професијом представља кључни елемент за одржавање и јачање степена повјерења у функцију ревизије.

Ова стратегија ће пружити подршку дизајну, успостављању и развоју Тијела за надзор ревизије, с циљем помагања при увјеравању регулатора, инвеститора и опште јавности да се на ревидиране годишње рачуне и консолидоване рачуне може рачунати и да ће они дати тачну слику финансијског здравља ревидираних компанија (*Акције 18, 19 & 20*). Програм подршке ће помоћи да се осигура да ће се Тијело за надзор над ревизијом развити као дјелотворна и ефикасна организација која ће бити способна да ојача темеље регулаторне структуре ревизорске професије у Босни и Херцеговини у дугорочнијем периоду.

Ова стратегија ће пружити директну подршку ревизорској професији кроз пружање подршке Удружењу рачуновођа и ревизора у Републици Српској (Association of Accountants and Auditors of the Republika Srpska, AAARS) и Савезу рачуновођа и ревизора у ФБиХ (SRRFBiH). Подршка за AAARS & SRRFBiH при изградњи довољних капацитета омогућиће развој *модуса операнди* организације који је дјелотворан, ефикасан и у складу са међународно признатим добрим праксама (Акција 21)

Потпуно функционална ревизорска професија захтјева развој програма обуке и образовања у рачуноводству који ће произвести компетентне статутарне ревизоре који су способни да дају позитиван допринос професији и друштву у којем раде у току свог животног вијека. Ова стратегија је идентификовала јачање и текући развој таквог образовног програма под контролом независне комисије за рачуноводство и ревизију (Комисије), AAARS & SRRFBiH као кључну активност у склопу стратегије (Акција 22).

Ова стратегија је идентификовала дугорочни развој ревизорске професије у Босни и Херцеговини као кључни циљ. То обухвата осигурање да статутарни ревизори остану компетентни и да развију нове вјештине, како би остали дјелотворни на својим пословима и у каријери. То ће помоћи при одржавању могућности за запошљавање и репутације које чланови AAARS & SRRFBiH имају међу послодавцима, клијентима и у јавности. То ће такође помоћи при одржавању репутација и AAARS & SRRFBiH у вези са производњом професионалаца високог калибра и пружању помоћи тим професионалцима. Ова стратегија је идентификовала јачање и текући развој таквог континуалног програма професионалног образовања под контролом Комисије AAARS & SRRFBiH као кључну активност у склопу стратегије (Акција 23).

Демонстрација чињенице да је спровођење статутарне ревизије подвргнуто праћењу и прегледима (осигурање квалитета) и спровођењу (санкције и дисциплина) представља кључни метод за изградњу повјерења јавности у односу на статутарну ревизију. Успостављање повјерења јавности у ревизорску професију ће, са своје стране, повећати учесталост кориштења и ослањања на ревидиране годишње извјештаје и консолидоване извјештаје. То представља значајан циљ ове стратегије.

Осигурање квалитета је примаран начин за то да ревизорска професија демонстрира јавности и регулаторима да ревизори раде на нивоу који испуњава захтјеве успостављених ревизорских стандарда и етичких правила. Јачање и пружање подршке одговарајућем програму осигурања квалитета представљаће позитиван корак у том смјеру за ревизорску професију у Босни и Херцеговини. То такође омогућава професији да подстакне квалитетна унапређења код ревизорских метода (Акција 24).

Креирање, имплементација и подршка за одговарајући програм санкција и дисциплине који ће пружити подршку активностима везаним за осигурање квалитета AAARS & SRRFBiH у дугорочнијем периоду ће омогућити заштиту јавних интереса кроз одржавање и јачање стандарда понашања чланова и фирми у ревизорској професији и кроз тражење начина за онемогућавање случајева непоштовања правила понашања у будућности, кроз њихов рад (Акција 25).

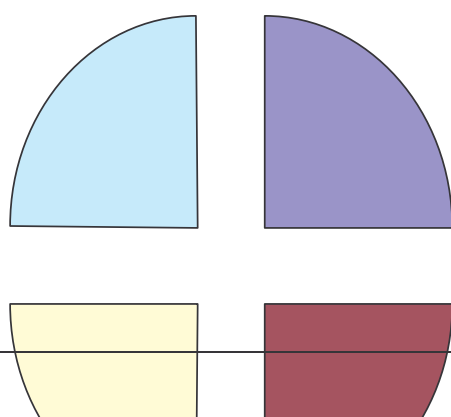
Јавна регистрација статутарних ревизора представља важан корак при изградњи повјерења јавности у професију и при успостављању AAARS & SRRFBiH као организованих професионалних тијела која имају надлежности да воде професију. Одговарајући регистар помоћи ће при пружању подршке за идентификацију особа које раде без лиценци, омогућиће јавности да идентификује одговарајуће институције ако је неопходно поднијети жалбу против статутарног ревизора, повећаће степен повјерења јавности у регистроване ревизоре и помоћи ће AAARS & SRRFBiH при регулацији професије на текућој основи (Акција 26).

С циљем пружања подршке привлачењу инвестиција и подстицању ефикасног и дјелотворног вођења AAARS & SRRFBiH, развој односа са сличним регионалним ревизорским институтима биће од истински кључне важности за развој ревизорске професије у Босни и Херцеговини. Ова стратегија ће подржати развој вањских односа за AAARS & SRRFBiH на нивоу Европске Уније и на међународном нивоу (Акција 27)

Подршка за образовање, обуку и повећање степена свијести у јавности

Финансијско извјештавање предузећа игра суштинску улогу у добром функционисању модерне привреде. Јасно разумијевање будућих генерација подузетника, правника, банкара, повјерилаца и, наравно, статутарних ревизора у Босни и Херцеговини у односу на значајну улогу коју игра висококвалитетно финансијско извјештавање у успјешној привреди у великој ће мјери ојачати могућности за развој привреде Босне и Херцеговине у будућности.

Подршка образовању, обуци и повећању степена свијести у јавности



- Подршка плану и програму за рачуноводство на универзитетском нивоу (Акција 28)
- Подршка имплементацији унапређеног универзитетског плана и програма (Акција 29)
- Обука за судство (Акција 30)
- Програм повећања степена

Слика 1-4: Подршка за образовање, обуку и повећање степена свијести у јавности

То разумијевање развоја се снажним планом и програмом из области рачуноводства и ревизије на терцијарном нивоу образовања у Босни и Херцеговини. То је важно не само директно за студенте рачуноводства већ и за друге дисциплине (нпр. пословну администрацију, право, економију) како би се осигурало да сви сектори функционалне привреде могу да доносе информисане одлуке засноване на поузданим финансијским информацијама. На примјер, будући подузетници требало би да цијене потенцијалне користи које резултују из припреме квалитетних годишњих рачуна и консолидованих рачуна; лидери субјеката који се котирају на берзама требало би да виде да се цијена капитала смањује са јачањем финансијског извјештавања, а општа јавност би требало да буде свјесна важности чињенице да се у годишње рачуне и консолидоване рачуне компанија у којим постоје знатне пензијске инвестиције може поуздати.

Ресурси који су потребни за покретање програма активности које би довеле до јачања плана и програма из области рачуноводства довешће до унапређења знања оних који се уписују у програме обуке из области ревизије у дугорочном периоду. Такође је важно што ће унапређено знање свих студената на терцијарном нивоу образовања који похађају курсеве из рачуноводства да се прелије у повећање нивоа укупне базе знања везаног за важност доброг финансијског извјештавања предузећа (*Акције 28 & 29*).

Разумијевање захтјева за финансијским извјештавањем предузећа може бити важно за заштиту кључних учесника у процесу. Без инвеститора неће доћи до развоја привреде. Инвеститори у компаније морају имати одређени степен заштите у случају да су директори или чланови управе игнорисали или занемаривали фидуцијарне дужности. Судски процес представља кључни састојак у општим корпоративним трансакцијама међу странама које су укључене у процес – актерима, директорима, управом и државним властима (законодавним, извршним и судским). Инвеститори имају одређена очекивања у односу на улогу судова у спровођењу фидуцијарних дужности. Ова стратегија признаје да судство захтјева добро дизајниран и добро имплементиран програм обуке који ће довести до унапређења степена разумијевања важности доброг финансијског

извјештавања и одговорности и права релевантних учесника у процесу међу судијама (Акција 30).

Промовисање свијести о добром корпоративном објављивању и транспарентности у односу на финансијско извјештавање ће у дугорочном периоду довести до повећања степена повјерења у финансијско извјештавање у Босни и Херцеговини, повећања потражње за добрим корпоративним објављивањем и транспарентношћу у јавности, смањивања ризика од знатног степена превара кроз повећање свијести о правима о одговорностима људи и продубљења локалних знања о финансијском извјештавању, што ће, са своје стране, довести до повећања базе потенцијалних инвеститора у Босни и Херцеговини. Добро дизајниран и имплементиран програм унапређења свијести у јавности који би повећао степен потражње за добрим финансијским извјештавањем у јавности у Босни и Херцеговини (Акција 31).

1.5 Финансијски захтјеви везани за стратегију и акциони план за нивоу земље

При разматрању буџетских захтјева и захтјева везаних за ресурсе, Радна група је подијелила захтјеве на конкретне области, које су:

- **Адекватно квалификована вањска техничка подршка:** То је посебно важно ако се има на уму техничка природа многих од активности и захтјев везан за преузимање међународних добрих пракси.
- **Оперативна подршка:** Радна група је идентификовала потребу за директном оперативном подршком релевантним учесницима у процесу који су идентификовани у стратегији и акционом плану. Таква оперативна подршка је првенствено важна у полазној фази одређених активности и биће укинута након истека периода од једне до три године, овисно од активности.
- **Хардвер, софтвер и опрема:** Радна група је уз то идентификовала и захтјеве за одрешеним хардвером, софтвером и опремом као додатни важан захтјев за вањским ресурсима.

Уз то ће регионална техничка подршка омогућити Босни и Херцеговини да размјени искуства са релевантним земљама у региону и да оствари уштеде на количинама у конкретним

техничким областима. Радна група је идентификовала документ Свјетске банке Пут ка Европи – програм рачуноводствене реформе и институционалног јачања³.



Слика 1-5: Структура укупних трошкова стратегије по типовима трошкова



Слика 1-6: Структура укупне потрошње везане за стратегију по статутарним и институционалним расходима

³ Погледати додатне детаље на адреси www.worldbank.org/reparis

У наставку дајемо детаљан преглед процијењених расхода стратегије по акцијама и по типовима расхода. Укупни расходи стратегије процјењују се на 6.650.000 €. У наставку је та потрошња подјелена према типовима трошкова. Укупна процијењена потрошња на оперативну подршку за ту стратегију износи 1.495.000 €. Укупни процијењени трошкови за техничку подршку износе 4.160.000 €, а укупни процијењени трошкови за директне трошкове хардвера, софтвера и опреме процијењени су на 995.000 €.

<i>Трошкови</i> <i>Акција</i>	<i>Оперативни</i>	<i>Технички</i>	<i>Хардвер/ Софтвер, Опрема</i>	<i>Укупни трошкови</i>
<i>1) јачање оквира за финансијско извјештавање предузећа</i>	€ 150.000	€ 425.000	€ 200.000	€ 775.000
<i>2) Јачање кључних учесника у процесу у оквиру финансијског извјештавања</i>	-	€2.000.000	€750.000	€2.750.000
<i>3) Подршка ревизорској професији</i>	€495.000	€1.735.000	€795.000	€3.025.000
<i>4) Подршка образовању, обуци и повећање степена свијести јавности</i>	€850.000	€500.000	-	€1.350.000
<i>Укупни трошкови</i>	€1.495.000	€4.160.000	€995.000	€6.650.000

Табела 1-1: Процјена коштања стратегије по акцијама и типовима трошкова

Додатна детаљна анализа процијењених трошкова стратегије представљена је у наставку. На слици 1.7 детаљно смо представили процијењене трошкове стратегије по активности за јачање оквира за финансијско извјештавање предузећа. У склопу овог пројекта постоји 7 појединачних активности. Укупни процијењени трошак тих акција износи 775.000 €

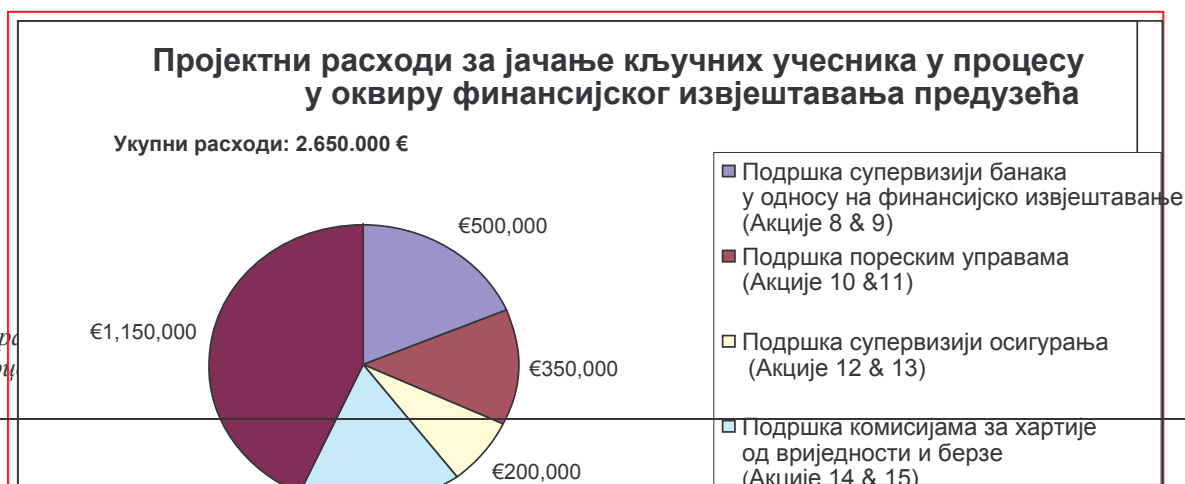
Пројектни расходи за јачање оквира за финансијско извјештавање предузећа

Страна
Херц

■ Усклађивање оквира за финансијско извјештавање предузећа (Акција 1)

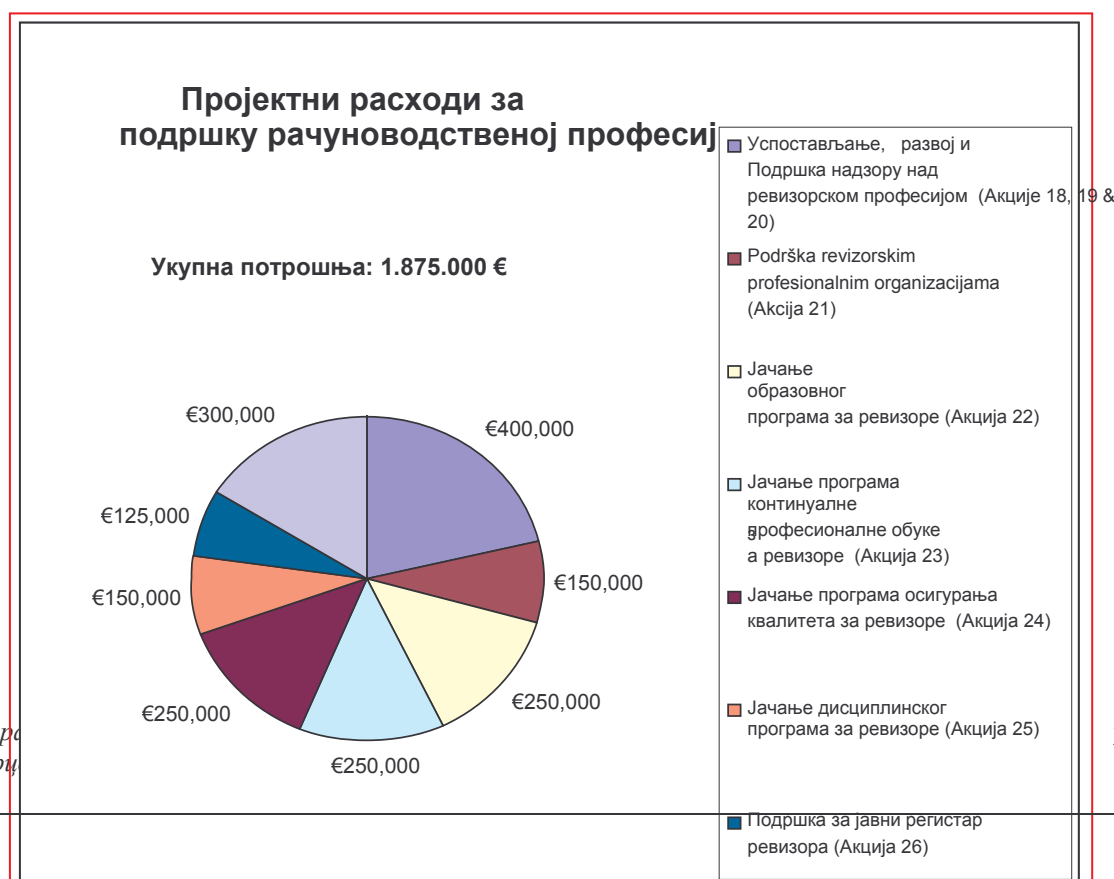
Слика 1-7: Пројектни расходи за јачање оквира за финансијско извјештавање предузећа

На слици 1.8 детаљно смо представили процијењене трошкове стратегије по активности за јачање програма за кључне учеснике у процесу у оквиру за финансијско извјештавање предузећа. У склопу овог пројекта постоји 10 појединачних активности. Укупни процијењени трошак тих акција износи 2.650.000 €.



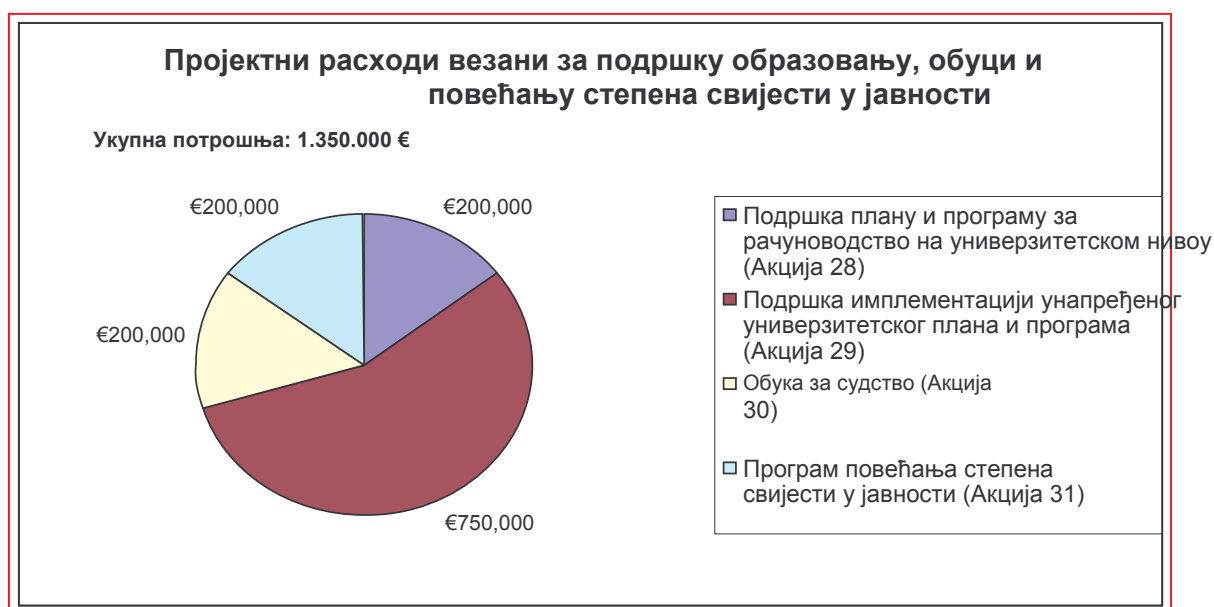
Слика 1-8: Пројектни расходи за јачање кључних учесника у процесу у оквиру финансијског извјештавања предузећа

На слици 1.9 детаљно смо представили процијењене трошкове стратегије по активности за подршку ревизорској професији. У склопу овог пројекта постоји 10 појединачних активности. Укупни процијењени трошак тих акција износи 1.875.000 €



Слика 1-9: Пројектни расходи за подршку рачуноводственој професији

На слици 1.10 детаљно смо представили процијењене трошкове стратегије по активности за програме образовања, обуке и повећања степена свијести у јавности. У склопу овог пројекта постоје 4 појединачне активности. Укупни процијењени трошак тих акција износи 1.350.000 €.



Слика 1-10: Пројектни расходи везани за подршку образовању, обуци и повећању степена свијести у јавности

Молимо да погледате додатне информације везане за процијењене расходе ове стратегије у Прилогу Ц.

1.6 Имплементација стратегије и акционог плана на нивоу земље

За сваку од акција које су представљене на слици 7-1, стратегија показује циљ који треба да се постигне, детаљан опис задатка, те исход који ће бити постигнут. Везе између акција су уобичајене. Идентификована су тијела за спровођење сваке од активности и предвиђене су јасне дужности, линије одговорности и јасни временски рокови за доставу резултата акција. Трошкови везани за сваку од акција су процијењени, а ресурси који су потребни подјељени су на оне који ће бити обезбјеђени интерно и оне који ће бити обезбјеђени из вањских извора. Захтјеви за финансирањем из вањских извора подјељени су на конкретне категорије, као што су техничка подршка или хардверска подршка.

1.7 Наредни кораци...

Стратегија и акциони план на нивоу земље имају за циљ да представљају основу за дискусије о техничкој подршци са развојним партнерима. Сада кад су државна стратегија и акциони план припремљени, постоји потреба за савјетничком групом која би осигурала имплементацију реформи. Предлаже се да би државно и ентитетска министарства финансија требало да одлуче о успостављању такве савјетничке групе.

2 УВОД

2.1 Стратегијски контекст

Стабилан систем финансијског извјештавања предузећа представља камен темељац за добро функционисање тржишне економије и снажан финансијски систем.

Приликом развијања стратегије за побољшање квалитета финансијског извјештавања предузећа у Босни и Херцеговини, веома је важно да се у обзир узму "страхови" и "подстицаји", који мотивишу развој ове стратегије.

- Страхове треба посматрати у свјетлу финансијских криза и корпоративних скандала који су се догодили у другој половини 1990-их у земљама у развоју, а у току последњих неколико година и у индустријализованим земљама. Високо квалитетно финансијско извјештавање помаже да се спријече овакви скандали, који са собом носе огромне економске трошкове и трошкове за друштво у цијелини. На примјер:
- Кризе финансијских система у југоисточној Азији до којих је дошло због слабих пракси корпоративног финансијског извјештавања, имали су значајне макроекономске последице на земље као што су Тајланд (пад друштвеног бруто

производа за 10% у 1998 години) Јужна Кореја (пад друштвеног бруто производа за 7% у 1998 години) и Индонезија (пад друштвеног бруто производа за 13% у 1998 години). Значајно је да су ове кризе имале непропорционалан негативан ефекат на сиромаштво, што је довело до мањег уписа у школе, снажних импликација у области здравста итд;

- Банкрот Енрона у 2001. години, довео је до губитка од 67 милијарди УСД тржишне капитализације. Због тога су хиљаде радника широм свијета остали без посла, а хиљаде пензионера и радника су изгубили значајан дио својих пензија;
- Parmalat је у својим финансијским извјештајима подцијенио износ кредита за око 14 милијарди УСД. Као последица тога, 36,000 радних мјеста у 65 земаља, доведено је у опасност, а 5,000 пољопривредних произвођача још увијек потражује 150 милиона УСД, или 30.000 УСД по пољопривредном произвођачу.

Ови скандали су послали веома јасну поруку о негативним ефектима лошег финансијског извјештавања у предузећима. Насупрот томе, добро финансијско извјештавање предузећа доприноси развоју финансијског и приватног сектора, што са друге стране подстиче економски раст. Повезаност високо квалитетног финансијског извјештавања предузећа и развоја финансијског и приватног сектора, има неколико димензија:

- Прво, јачање домаће финансијске инфраструктуре и смањење ризика настајања криза на финансијским тржиштима и са њима повезаним негативним економским импликацијама;
- Друго, подстицање директних страних инвестиција и портфолио инвестиција, и мобилисање домаће штедње. Директне стране инвестиције (FDI) у Босни и Херцеговини се споро остварују, што негативно утиче на запошљавање. Ниска стопа раста у Босни и Херцеговини, негативан трговински биланс и ниске директне стране инвестиције, сигнализују да пословно окружење није погодно за снажан раст првенствено приватног сектора односно повећана домаћа и страна улагања. Слабости у законодавном оквиру настављају да спречавају развој приватног сектора и иностраних улагања;
- Треће, омогућавање мањим предузећима да лакше дођу до кредита из формалног финансијског сектора, смањењем високих трошкова информација и кредитирања. Раст сектора предузећа је ограничен славим могућностима кредитирања. Упркос недавним побољшањима у финансијском сектору, ниво банкарског посредовања у Босни и Херцеговини је још увијек најнижи у региону;
- Четврто, омогућавање инвеститорима да оцјене изгледе предузећа и на бази информација донесу одлуке о инвестирању, које ће за резултат имати бољу алокацију ресурса. Финансијско извјештавање предузећа је такође мјерило за

тржишни мониторинг, којим се акционарима и јавности у цијелини омогућава да оцјене успјешност менаџмента, чиме се промовише активан развој тржишта капитала;

- Коначно, подржавање регионалних и глобалних економских интеграција.

2.2 Основа за развој ове стратегије

2004 године тим Свјетске банке је урадио Извјештај о поштовању стандарда и кодекса (ROSC) у области рачуноводства и ревизије (A&A) у Босни и Херцеговини. ROSC A&A политике и препоруке договорене су између Свјетске банке, државног и ентитетских министарстава финансија и релевантних заинтересованих страна у земљи. Такође је договорено да се на бази ових политика и препорука донесе и имплементира детаљна стратегија и акциони план. Стратегија и акциони план, развијен од стране заинтересованих страна у земљи, треба да буде имплементиран уз координацију државног и ентитетских министарстава финансија и уз асистенцију развојних партнера.

Као непосредан одговор на A&A ROSC, Босна и Херцеговина је на ентитетским нивоима усвојила једнообразне законе о рачуноводству и ревизији и основала Комисију за рачуноводство и ревизију (Комисија).

Након A&A ROSC извјештаја и израде једенообразних закона о рачуноводству и ревизији на ентитетским нивоима, те формирања Комисије за рачуноводство и ревизију, Министарство финансија Босне и Херцеговине је формирало Радну групу (SC) за развој стратегије и акционог плана, којим би се обухватиле политика и препоруке дефинисане у A&A ROSC извјештају, са циљем унапређења квалитета финансијског извјештавања предузећа. Активности које су до данас реализоване приказане су на **Слици 2-1: Реформа реализована до данас.**



Слика 2-1: Реформа реализована до данас

Радна група је формирана као мултидисциплинарна група сачињен од стејкхолдера из приватног и јавног сектора, који су заинтересовани за финансијско извјештавање предузећа. Радну групу чине представници државе, регулаторних тијала за финансијски сектор, рачуноводствене професије, универзитета, комерцијалних банака, осигуравајућих друштава и великих и средњих предузећа. Улога и активности Управног одбора су биле да подржи израду стратегије и акционог плана, којима се обухватају захтијеви *acquis communautaire* у вези са рачуноводством и ревизијом. Програм техничке помоћи Свјетске банке подржава рад Управног одбора.

Намјена ове стратегије и акционог плана јесте да они представљају основу за дискусију о техничкој помоћи са партнерима за развој. Након завршетка акционог плана, потребно је формирати савјетодавну групу која ће осигурати имплементацију реформи. Државно и ентитетска министарства финансија ће донијети одлуку о финансирању и структури те савјетодавне групе.

2.3 Стратегијски циљеви и користи

Унапређење квалитета финансијског извјештавања предузећа је концепт који шири од специфичног рачуноводственог и ревизорског оквира. Стратегијски циљеви и користи

дефинисани су на Слици 2-2: Значај високо квалитетног финансијског извјештавања предузећа.

Стратегијски циљеви и користи

Европске Интеграције	Усвајање и имплементација релевантних дијелова <i>acquis communautaire</i>
Лакши приступ кредитим	Олакшавање приступа кредитима мањим предузећима, укључујући мала и средња предузећа, из формалног финансијског сектора, прелазећи постепено са хипотекарних кредита на кредитирање на бази финансијске успјешности и перспективе предузећа.
Раст прив.сектора и стварање радних мјеста	Омогућавање акционарима и јавности у цијелини да оцјене успјешност менаџмента и на тај начин утичу на њихово понашање и коришћење ресурса
Развој тржишта капитала	Допринос иностраним портфолио инвестицијама; омогућавање инвеститорима да оцјене перспективепредузећа и на бази информација донесу одлуке, које ће за резултата имати бољу алокацију ресурса.
Развој финансијског сектора	Помоћ да се мобилише домаћа штедња
Фин. стабилност	Јачање финансијске архитектуре у БиХ и редуцирање ризика криза финансијских тржишта и утицаја са њима повезаних негативних последица, путем повећане транспарентност финанансијског положаја и успјешности предузећа чије акције котирају на берзи.

Слика 2-2: Значај високо квалитетног финансијског извјештавања предузећа

Ова стратегија и акциони план се односе на боље финансијско извјештавање предузећа тј. представљају моторну снагу за остваривање бројних економских користи наведених у слици 2-2. Они се баве остваривањем економског раста и интеграцијама у ЕУ, кроз усвајање и имплементацију релевантних дијелова *acquis communautaire* и других релевантних оквира. То ће за резултат имати стварање окружења у којем ће се корисници моћи ослонити на финансијско извјештавање у сврху својих специфичних потреба, као што је илустровано на Слици 2-3: Користи од доброг извјештавања предузећа.



Слика 2-3: Користи од доброг извјештавања предузећа

2.4 Законодавни и институционални оквир

Радна група је идентификовала два кључна подручја (стуба) која треба да буду у значајној мјери ојачана у Босни и Херцеговини. Први стуб је законодавни оквир, а други стуб је институционални оквир. На Слици 2-4 приказани су циљеви и подлоге за управљање стратегијом и акционим планом, у оквиру ова два кључна стуба.

Законодавни и институционални оквир



Слика 2-4: Законодавни и институционални оквир

Што се тиче законодавног оквира, главна тема јесте усклађивање законодавног оквира Босне и Херцеговине са *acquis communautaire*, док се не оствари баланс између "прејакe и преслабе регулативе". То значи потпуно коришћење изузетака дефинисаних у *acquis communautaire*, у циљу избјегавања наметања нереалистичних и непродуктивних баријера за мала и средња предузећа (SMEs) у Босни и Херцеговини.

Радна група је за институционални оквир дефинисала бројне кључне стејкхолдере који ће имати пресудну улогу у имплементацији *acquis communautaire*, као и у мониторингу и обезбјеђивању његове примјене. Идентификоване институције имају директну или индиректну улогу у оквиру за финансијско извјештавање предузећа у Босни и Херцеговини. На примјер, државно и ентитетска министарства финансија и ентитетски институти професионалних ревизора имају значајну улогу.

2.5 Подлоге

Као што је илустровано на Слици 2-5, приступ Управног одбора јачању законодавног и институционалног оквира базиран је на примарној подлози тј. *acquis communautaire* допуњен са Међународним стандардима финансијског

извјештавања (IFRS), Међународним стандардима ревизије (ISA) и добром међународном праксом.



Слика 2-5: Подлоге за унапређење финансијског извјештавања предузећа

Acquis communautaire

Значај *acquis communautaire* за Босну и Херцеговину је двострук. Прво, он представља високо квалитетан модел за регулисање рачуноводства и ревизије, који се може примјенити у земљама различитих карактеристика. Друго, усвајање *acquis communautaire*, у области рачуноводства и ревизије, доприноси стратегији Босне и Херцеговине да постане дио Европске Уније.

С тим у вези, приликом дефинисања стратегије и акционог плана, на Радну групу су утицала два фактора. Прво, што се тиче примјене, предвиђа се, да ће Босна и Херцеговина морати да демонстрира да није само уградила *acquis communautaire* у законе (законски оквир) него да је такође предузела мјере, којима ће се осигурати да се *acquis communautaire* заиста имплементира (институционални оквир). Друго, Радна група је признала да не постоји план о томе како тачно имплементирати и примјенити *acquis communautaire*, због чега треба узети у обзир искуства земаља чланица Европске Уније.

Изградња високо квалитетног законодавног и регулаторног оквира за рачуноводство и ревизију, захтијева реформе Босанск-Херцеговачког законодавног оквира, институција,

рачуноводствене професије, као и промјене у рачуноводственој, ревизорској и пословној култури. Овом стратегијом и акционим планом утврђене су бројне реформске активности, које су дефинисане на комплетан начин узимајући у обзир могућности Босне и Херцеговине да спроведе те активности (у смислу могућности и ресурса). У неким случајевима, релативно благ пропис који се примјењује конзистентно и константно је бољи од доброг ригорозног прописа који се не примјењује, из разлога што благ пропис може временом да постане ригорознији ако то околности дозвољавају. Као резултат тога, Радна група је одлучила да реформске активности постави тако да оне буду спроведене у кратком и средњем року, иако то представља својеврстан изазов.

Међународни стандарди финансијског извјештавања

Као што је илустовано на слици 2-5, Радна група такође сматра да IFRS представљају подлогу.⁴ Радна група се слаже са препоруком из ROSC извјештаја, да су IFRS генерално значајни за предузећа од јавног интереса (PIE) и да би њихова примјена у већини малих и средњих предузећа била тешка. Због тога, чињеница да Радна група користи IFRS као подлогу не значи да је примјене IFRS прикладна за све компаније. Радна група не користи ове стандарде као апсолутну подлогу, него настоји да се ови стандарди користе као замјена за *acquis communautaire*, у случајевима када *acquis communautaire* није довољно прецизан.

Међународни стандарди ревизије

Радна група такође узима у обзир стандарде, кодексе и изјаве које издаје Међународне Федерација рачуновођа (IFAC) и њени независни одбори, укључујући:

- Међународне стандарде ревизије (ISA);⁵
- Кодекс етике за професионалне рачуновође;⁶
- Међународне образовне стандарде (IES);⁷ и
- Ставови о обавезама чланица (SMOs).⁸

⁴ Одбор за међународне рачуноводствене стандарде (IASB), је независна међународна организација која доноси IFRS.

⁵ IFAC-ов Одбор за међународне стандарде ревизије и увјеравања (IAASB) доноси Међународне стандарде ревизије (ISA).

⁶ Кодекс етике за професионалне рачуновође доноси IFAC-ов Одбор за међународне етичке стандарде.

⁷ Међународне образовне стандарде доноси IFAC-ов Одбор за међународне рачуноводствене образовне стандарде

⁸ SMOs служе као основа за Програм усклађености чланица, који надгледа IFAC-ов Савјетодавни панел за усклађеност. SMOs пружају јасну полазну тачку садашњим и потенцијалним члановима и

Као и код IFRS, Управни добор не користи ове стандарде, кодексе и изјаве као апсолутну подлогу, него настоји да се они користе као замјена за *acquis communautaire*, у случајевима када *acquis communautaire* није довољно прецизан.

Добра међународна пракса

И на крају, Радна група сматра примјере добре међународне праксе као корисне референце за развој стратегије и акционог плана. Захваљујући техничкој подршци пруженој од стране програма Свјетске банке "Пут у Европу-програм рачуноводствене реформе и институционалног јачања" (REPARIS), те помоћи пруженој од стране Европске агенције за реконструкцију и УСАИД-а, Радна група је прикупила примјере добре међународне праксе и дошао до следећих сазнања:

- На који начин су земље чланице ЕУ усвојиле и имплементирале *acquis communautaire*;⁹ и
- У областима гдје је *acquis communautaire* превише уопштен или које не уређује (нпр. веза између извјештавања предузећа о порезу на добит и годишњих финансијских извјештаја), који приступ се сматра добром међународном праксом.

Ове подлоге су такође биле праћене процедурама оцјене, што је водило доношеу препорука у политици A&A ROSC.

Релевантни дијелови *acquis communautaire*

Радна група је прегледала *acquis communautaire* и идентификовала Поглавље 6, Закон о компанијама, као посебно значјано за успостављање снажног оквира за финансијско извјештавање. На Слици 2-6 приказане су разлике између "тврдог права" и "меког права". "Тврдим правом" се сматрају Правила (која су обавезујућа за све земље чланице ЕУ, без потребе доношења било какве националне легислативе за њихову имплементацију) и Директиве (које су обавезујуће у смислу циљева које треба оставрити и временског рока у оквиру којег ти циљеви морају бити остварени; међутим, националним властима се оставља могућност избора форме и начина остваривања тих циљева) Препоруке и Саопштења се сматрају "меким правом." Меко право представљају "правила понашања,

помажу им да осигурају да професионалне рачуновође посједују високо квалитетне карактеристике.

⁹ У току 2005. године, Управни одбор је прегледао бројне документе за дискусију у којима су представљени законодавни и институционални оквири многих старих и нових чланица ЕУ, укључујући Француску, Њемачку, Ирску, Словачку у Словенију.

која у принципу немају законску обавезујућу снагу, али која ипак могу имати практичан ефекат”.¹⁰

Сектор рачуноводства и ревизије предузећа у оквиру <i>acquis communautaire</i>					
Легислатива	1.1.1 <u>РАЧУНОВОДСТВО</u>	1.1.2 <u>РЕВИЗИЈА</u>	1.1.3		
Правила и Директиве (Тврдо право)	(А) ДИРЕКТИВА О ГОДИШЊИМ ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА (78/660/ЕЕС)	(Л) ДИРЕКТИВА О ОБАВЕЗНОЈ РЕВИЗИЈИ (2006/43/ЕС)	Основа	Специфични сектор	
	(Б) ДИРЕКТИВА О КОНСОЛИДОВАНИМ ГОДИШЊИМ ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА (83/349/ЕЕС)				
	БАНКАРСТВО	ОСИГУРАЊЕ	ТРЖИШТА КАПИТАЛА		
	(Ц) ДИРЕКТИВА О ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА БАНАКА (86/635/ЕЕС)	(Е) ДИРЕКТИВА О ФИНАНСИЈСКИМ ИЗВЈЕШТАЈИМА ОСИГУРАВАЈУЋИХ КОМПАНИЈА (91/674/ЕЕС)	(Г) IFRS ПРАВИЛО (NO. (ЕС) 1606/2002 УКЉУЧУЈУЋИ ПРАВИЛО ЕВРОПСКЕ КОМИСИЈЕ О ОДОБРАВАЊУ ПОЈЕДИНАЧНИХ IFRS)		
	(Д) ДИРЕКТИВА О ЗАХТИЈЕВИМА У ВЕЗИ КАПИТАЛА	(Ф) ДИРЕКТИВЕ О СОЛВЕНТНОСТИ (2001/13/ЕС)	(Х) ДИРЕКТИВА О ПРОСПЕКТУ (2003/71/ЕС)		
			(И) ДИРЕКТИВА О ТРАНСПАРЕНТНОСТИ (2004/109/ЕС) (Ј) UCITS ДИРЕКТИВЕ (2001/107/ЕС) & (2001/108/ЕС)		
Препоруке и саопштења (Меко право)	(К) САОПШТЕЊЕ О МОДЕРНИЗАЦИЈИ ЗАКОНА О КОМПАНИЈАМА И УНАПРЕЂЕЊУ КОРПОРАТИВНОГ УПРАВЉАЊА У ЕУ (СОМ/2003/284)	(М) ПРЕПОРУКА О НЕЗАВИСНОСТИ СТАТУТАРНИХ РЕВИЗОРА (2002/590/ЕС)			
		(Н) ПРЕПОРУКА О КОНТРОЛИ КВАЛИТЕТА ОБАВЕЗНЕ РЕВИЗИЈЕ (2001/256/ЕС)			

Слика 2-6: Сектор рачуноводства и ревизије предузећа у оквиру *Acquis Communautaire*

Узети заједно, ова Правила, Директиве, Препоруке и Саопштења могу се сматрати значајним дијелом *acquis communautaire*, који је релевантна за сектор рачуноводства предузећа. У наставку се даје кратак опис основних Правила, Директива, Препорука и Саопштења.

Основне рачуноводствене Директиве

- (А) Четврта директива о годишњим финансијским извјештајима (78/660/ЕЕС): Овом допуњеном и измјењеном Директивом се усаглашавају одредбе земаља чланица у вези са презентацијом и садржајем годишњих финансијских извјештаја и годишњих извјештаја друштава капитала, општим принципима за вредновање ставки у годишњим финансијским извјештајима (нпр. принцип опрезност), специфичним правилима за вредновање (нпр. правила за вредновање фиксних средстава) и објављивањем годишњих

¹⁰ Snyder, F. 1993. “Ефективност Закона о компанијама Европске Уније: Институције, процеси, средства и технике.”

финансијских извјештаја како што је то изложено у Првој директиви Закона о компанијама.

- (В) *Седма директива о консолидованим годишњим финансијским извјештајима (83/349/ЕЕС)*: Овом Директивом се усаглашавају национални закони о консолидованим (тј. групним) финансијским извјештајима и дефинишу околности под којима се састављају консолидовани финансијски извјештаји. Матично предузеће и сва његова зависна предузећа морају бити консолидовани, ако је матично предузеће или било које његово зависно предузеће основано као друштво капитала.

Радна група је узела у обзир захтијеве ове двије измјењене и допуњене Директиве, као и различите опције и горње границе, с тим да ће доносиоци политика у Босни и Херцеговини морати утврдити које су опције и горње границе прихватљиве у контексту Босне и Херцеговине.

Банкарски сектор

- (С) *Банкарска рачуноводствена директива (86/635/ЕЕС)*: За годишње финансијске извјештаје банака и других кредитних организација, овом Директивом се дефинишу правила у вези са презентацијом и мјерењем, у оним областима, гдје се таква правила сматрају неопходним, због специфичне природе правног лица.
- (Д) *Директива о захтијевима у вези капитала*: Ова Директива, која је генерално позната као Директива о захтијевима у вези капитала, али се формално састоји од двије Директиве, уводи оквир за надзор у ЕУ, рефлектујући правила Базела II о мјерењу и стандардима капитала, договореним на нивоу G-10. Овом се Директивом постојећи оквир чини свобухватнијим и осјетљивијим на ризике и подстиче повећано управљање ризицима у финансијским институцијама, што са друге стране повећава ефективност оквира за осигуравање континуиране финансијске сигурности, одржава повјерење у финансијске институције и штити комитенте. Овом Директивом се такође осигурава да захтијеви у вези капитала код давања кредита малим и средњим предузећима буду одговарајући и пропорционални. Земље чланице ЕУ треба да примјене ову Директиву од почетка 2007. године, с тим да ће најсложенији приступи бити расположиви од 2008. године. Иако Директива о захтијевима у вези капитала сама по себи није "рачуноводствена" Директива, Радна група је узела у обзир ову Директиву, како би се осигурало да реформа финансијског извјештавања у контексту стратегије и акционог плана доведе до бољег и конзистентијег приступа супервизији банака.¹¹

Сектор осигурања

¹¹ Да би се смањиле баријере настале због одговорности засебних националних власти које врше супервизију, од супервизора се тражи да више међусобно сарађују, укључујући доношење одлука о примјени комплекснијих методологија у финансијским институцијама. Европски Комитет за супервизију банака (CEBS) има значајну улогу у промовисању конзистентности приступа код различитих супервизора.

- (Е) *Директива о финансијским извјештајима осигуравајућих компанија (91/674/ЕЕЦ)*: За годишње и консолидоване финансијске извјештаје осигуравајућих компанија, овом Директивом се дефинишу одређена правила у вези са презентацијом и мјерењем, у оним областима, гдје се таква правила сматрају неопходним, због специфичне природе правног лица.
- (Ф) *Директиве о солвентности*: Осигуравајућа компанија треба да има такву позицију солвентности, која је довољна да се испуне њене обавезе према имаоцима полиса и осталим странама. Пред осигуравајуће компаније у ЕУ постављају се исти захтијеви у вези са маргином солвентности, да би се обезбједио исти ниво заштите интереса имаоца полиса осигурања и створили уједначени услови за све осигуравајуће компаније. Радна група је узела у обзир тренутни режим солвентности, који је недавно измјењен и ажуриран, као дио пакета "Солвентност 1", укључујући Директиве 2002/13/ЕС (осигурања изузев животног) и 2002/83/ЕС (животна осигурања). Осим тога, Радна група је разматрала импликације "Солвентност 2 пројекта", којим се анализирају теме, као што је јачи приступ заснован на ризицима, хармонизација успостављања формалних одредби, нове технике трансфера ризика и најновија дешавања у области финансијског извјештавања.

Тржишта капитала

- (Г) *Правило (ЕЦ) No. 1606/2002 Европског Парламента и Савета*: Овим Правилу се захтијева од компаније чије акције котирају на берзи, укључујући банке и осигуравајуће компаније, да од почетка 2005. године, своје консолидоване финансијске извјештаје састављају у складу са потврђеним IFRS. Земље чланице ЕУ такође имају опцију проширења захтијева из овог Правила на компаније чије акције не котирају на берзи, као и на састављање годишњих финансијских извјештаја. Правилима Европске Комисије стандарди се потврђују, када су усаглашени и када је то потребно.¹²
- (Н) *Директива о проспектима (2003/71/ЕЦ)*: Овом Директивом заједно са Правилу Европске Комисије број 809/2004, дефинишу се информације које су садржане у проспектима, као и формат и правила за објављивање тих проспеката, те њихово оглашавање. То је основа за стварање јединственог тржишта финансијских услуга и завршетак Акционог плана за финансијске услуге у Европској Унији. Хармонизацијом неопходних захтијева за објављивање, нови законодавни оквир у цијелини ствара ефикасан "јединствени пасош" за емитенте из земаља чланица ЕУ и оних које то нису. Другим ријечима, да када је једном проспекат одобрен од стране неке државе чланице, он се може користити у свим

¹² На примјер, Правилу (ЕЦ) No. 1725/2003 од 29. септембра 2003 (заједно са анексима) одобрени су сви постојећи Међународни рачуноводствени стандарди (IASs), укључујући повезане Интерпретације Комитета за стандарде (SICs), осим IAS 32 и 39 и са њима повезане SICs 5, 16 и 17, који се баве рачуноводственим обухватом и објављивањем финансијских инструмената.

другим државама чланицама, на који начин се смањује бирократија и трошкови за емитента. Што се тиче Босне и Херцеговине, Радна група је узела у обзир импликације ове Директиве и Правила Европске Комисије на финансијско извјештавање предузећа, посебно у контексту тржишта капитала која тек настају.

- (I) *Директива о транспарентности (2004/109/EC)*: Овом Директивом се дефинишу минимални захтијеви у вези са транспарентношћу у компанијама чије акције котирају на берзи, повећавајући на тај начин квалитет информација расположивих инвеститорима, о успјешности и финансијском положају компанија. Радна група је узела у обзир захтијеве у вези објављивања, дефинисане у овој Директиви, чиме се комплетира пакет мјера из Акционог плана за финансијске услуге у Европској Унији, укључујући и Правило 1606/2002, те Директиву о проспектима (видјети изнад). Према Директиви, сви емитенти хартија од вриједности ће морати да сачине годишње финансијске извјештаје у оквиру четири мјесеца након завршетка финансијске године. Такође, они који улажу у акције имаће на располагању комплетније полугодишње финансијске извјештаје.
- (J) *Директива о предузећима за заједничка улагања у преносиве хартије од вриједности (UCITS) (85/611/EEC)*: Измјењена Директива, дефинише општа правила, којима се дозвољава да предузећа за заједничка улагања смјештена у земљама чланицама ЕУ тргују својим јединицама у другим земљама чланицама ЕУ (јединствени пасош). Радна група је узела у обзир импликације ове Директиве на финансијско извјештавање предузећа.

Основна рачуноводствена саопштења

- (K) *Саопштење о Закону о компанијама и корпоративном управљању (COM/2003/284)*: Европска Комисија је одржала консултације о Саопштењу "Модернизација Закона о компанијама и унапређењу корпоративног управљања у Европској Унији: Пут да се крене напријед". У Плану, који је усвојен 21. маја 2003. године, предложен је сет иницијатива са циљем да се ојачају права акционара, појача заштита запослених и кредитора, и повећа ефективност и конкурентност Европских предузећа.

Основна директива из области ревизије

- (L) *Директива 2006/43/EC о обавезној ревизији годишњих финансијских извјештаја и консолидованих извјештаја* (такође позната као "нова Осма Директива Закона о компанијама", којом се мјења Директива Савјета 78/660/EEC and 83/349/EEC и укида Директива Савјета (84/253/EEC), разјашњава обавезе статутарних ревизора и дефинише одређене етичке принципе, како би се осигурала независност и објективност. Њом се уводи захтијев, а не препорука, за екстерном контролом квалитета, те осигурава снажнији јавни надзор над ревизорском професијом и унапређује сарадња између регулаторних власти у Европској Унији. Радна група је узела у обзир ову нову Директиву, са циљем даљих реформских активности, у областима у којима се закони о ревизији, који су на снази у Босни и Херцеговини, тренутно разликују од ове Директиве.

Основне препоруке из области ревизије

- (M) *Препорука 2002/590/ЕС о независности статутарних ревизора у Европској Унији:* У Препоруци се наводи сет принципа и препорука високог нивоа, којима се статутарним ревизорима забрањује да врше ревизију, уколико имају било какву везу са клијентом, која може угрозити њихову независност. Иако Препорука није законски обавезујући инструмент, она пружа јасне смјернице за добру праксу у ревизорској професији Европске Уније и детаљно је размотрена од стране Управног одбора.
- (N) *Препорука 2001/256/ЕС о контроли квалитета обавезне ревизије:* Препоруком се дефинише сет минималних стандарда за системе екстерне контроле квалитета обавезне ревизије у Европској Унији. Циљ контроле квалитета је да се осигура, да се обавезна ревизија врши у складу са утврђеним стандардима ревизије, те да ревизори поштују етичка правила, укључујући и независност.

3 АНАЛИЗА НЕДОСТАКА

Сврха овог поглавља јесте да се изврши анализа недостатака, како би се идентификовале активности које су неопходне за остваривање стандарда (подлога) идентификованих у поглављу 2. Радна група је извршила анализу постојеће ситуације, кроз серију интервјуа и састанака са кључним заинтересованим странама, са циљем да се сачини један сумарни преглед прогреса оствареног у имплементацији ROSC препорука, као и неријешених проблема које тек треба разријешити.

3.1 Законодавни оквир за рачуноводство

Оквирни Закон о рачуноводству и ревизији (Државни Закон) усвојен је у 2004. години. У Оквирном Државном Закону дефинишу се одредбе општег законодавног оквира на који чега су ентитети донијели своје Законе који су усвојени у њиховим Парламентима.

У Законима о рачуноводству и ревизији се прецизно наводи да су рачуноводствени стандарди:

- Међународни стандарди финансијског извјештавања (IFRS), које доноси Одбор за међународне рачуноводствене стандарде (IASB), и повезана упутства, објашњења и смјернице које објављује IASB.

БиХ је у потпуности усвојила IFRS само за правна лица за која се сматра да имају јавну одговорност, а ентитетски имплементирајући Закони користе три критерија за дефинисање јавне одговорности:

- (а) котирање акција на берзи;
- (б) природа пословања (на примјер, банке и осигуравајућа друштва); и
- (с) величина предузећа (прелазак одређеног прага, који се односи на укупни годишњи приход или број запослених радника).

И у РС и ФБиХ, правна лица за која се сматра да немају јавну одговорност (нпр. мала и средња предузећа) су изузета од примјене IFRS.

Међутим, још увијек не постоји јединствена дефиниција прагова за компаније, која би се примјењивала на цијелој територији БиХ. У ствари, само је РС дефинисала прагове за компаније.

У РС микро предузећа су предузећа која имају просјечан годишњи број запослених мањи од 10, годишњи укупан приход мањи од €200,000 и вриједност средстава мању од €100,000.

У РС мала предузећа су предузећа која имају просјечан годишњи број запослених између 10 и 49, годишњи укупан приход између €200,000 и €10,000,000, и вриједност средстава између €100,000 и €5,000,000.

У РС предузећа средње величине треба да задовољавају следеће критерије: 50-250 запослених, минимално €10 милиона годишњег укупног прихода и минималну вриједност средстава од €5. Сва предузећа изнад ових прагова сматрају се великим предузећима.

Федерација Босне и Херцеговине

У Федерацији Босне и Херцеговине Закон о привредним друштвима (објављен у Службеним новинама ФБиХ 23/1999, измјене и допуне објављене у 45/2000; 2/2002; 29/2003), који је дјелимично базиран на ЕУ Директивама из области Закона о компанијама, на првом мјесту регулише пословне активности¹³. Закон о привредним друштвима препознаје следеће типове компанија:

- Акционарска друштва,
- Ортачка друштва (са ограниченом и неограниченом одговорношћу),
- Друштва са ограниченом договорношћу.

Акционарска друштва

Акционари: Један или више акционара. Минимални капитал: 50,000 КМ. Управљање компанијом. Компанијом се управља на бази дво-степеног система, укључујући управни и надзорни одбор. Генерална Скупштина акционара именује одбор за ревизију. Одбор за

¹³ Остали релевантни закони обухватају:

ФБиХ Закон о регистрацији предузећа -Према ФБиХ Закону о регистрацији правних лица (објављен у Службеним новинама ФБиХ број 27/05, 42/05, 29/03), компаније морају бити регистроване код овлашћеног регистрационог суда на територији ентитета.

ФБиХ Регулатива из области стечаја - Законодавни оквир: Закон о стечају (објављен у Службеним новинама ФБиХ број 29/2003) и Закон о ликвидацији (објављен у Службеним новинама ФБиХ број 29/2003).

ФБиХ Антимонополска правила - Законодавни оквир: Закон о конкуренцији (објављен у Службеним новинама БиХ број 30/2001)

ревизију је дужан да изврши годишњу или шестомјесечну ревизију, на захтијев најмање 10% акционара са правом гласа.

Ортачка друштва

Ортаци: Два или више ортака - домаћа или страна физичка или правна лица. Не постоје захтијеви у вези са минималним или максималним удјелима. Удио ортака може бити у готовини, натури, правила или услугама.

Друштва са ограниченом одговорношћу

Чланови: Један или више акционара. Минимални капитал: 2,000 КМ. Управљање друштвом: Тијело за доношење одлука у друштву јесте Генерална Скупштина акционара.

Република Српска

Пословне активности у Републици Српској су углавном¹⁴ регулисане Законом о предузећима (објављен у Службеним гласнику РС број 24/1998, а његове измјене и допуне у Службеним гласнику РС број 62/2002, 38/2003), који је дјелимично базиран на ЕУ Директивама из области Закона о компанијама. Закон о предузећима познаје двије основне врсте предузећа: привредно друштво и јавно предузећа (тј. државна привредно друштво). Врсте привредних друштава су следеће:

- Акционарска друштва,
- Друштва са ограниченом одговорношћу,
- Ортачка друштва-,
- Командитана друштва.

Акционарска друштва

Акционари: Од једног до 50 акционара за компаније које се симултано оснивају и два или више акционара за компаније које се сукцесивно оснивају. Генерална Скупштина акционара доноси одлуке квалификованом већином гласова, укључујући одлуке о

¹⁴Остали релевантни закони обухватају:

РС регулативну из области стечаја - Законски оквир: Закон о поступцима стечаја (објављен у Службеном гласнику РС број 67/2002) и Закон о поступцима ликвидације (објављен у Службеном гласнику РС број 64/2002)

РС Антимонополска правила - Законодавни оквир: Закон о конкуренцији (објављен у Службеним новинама БиХ број 30/2001)

именовању ревизора и ликвидатора, гашењу компаније, као и одлуке о расподјели добити.

Друштва са ограниченом одговорношћу

Чланови: Од једног до 30 акционара; Управљање друштвом: Тијела друштва су Директор, Управни одбор, Надзорни одбор (уколико је то предвиђено актима друштва) и Генерална Скупштина акционара.

Ортачка друштва

Ортаци: Два или више ортака - домаћа или страна физичка или правна лица. Сваки ортак у ортачком друштву је заједнички и појединачно одговоран својом имовином за обавезе ортачког друштва.

Недостаци

Законодавни оквир је потребно је поново прегледати и поступно хармонизовати са релевантним дијеловима *acquis communautaire*. Регулатива из области рачуноводства и ревизије не треба да буде ревидирана одвојено, него у контексту свеобухватног прегледа законодавног оквира који се односи на финансијско извјештавање. То захтијева измјену релевантних закона и осталих прописа (из области предузећа, банака и осигурања, тржишта хартија од вриједности итд.), са циљем да се успостави један чврст законодавни и регулаторни оквир, као и основе за институционалну примјену ових повећаних захтијева. Законодавни оквир треба наставити постепено мијењати, кроз provedбене законе и прописе, у сваком ентитету и Брчко Дистрикту, са циљем инкорпорирања релевантних дијелова *acquis communautaire*.

Илустративна анализа

Праг извјештавања за мала и средња предузећа

Ентитетски закони су искористили предности коришћења изузетака, у складу са Четвртом ЕУ директивом, са циљем да мала и средња предузећима не оптерете прекомјерним захтијевима у вези са ревизијом. Пред и средња предузећа се више не предузећа исти захтијеви у вези са финансијским извјештавањем, као пред предузећа за која се сматра да имају јавну одговорност.

Међутим, дефинисани прагови нису у складу са ЕУ захтијевима, нити су они конзистентни у оба ентитета. Комисија за рачуноводство и ревизију тренутно ради на

успостављању подкомитета, који ће се бавити питањем примјене рачуноводствених и ревизорских стандарда за мала и средња предузећа.

Радна група је предложила, да се за мала и средња предузећа захтијева поједностављени оквир финансијског извјештавања, који ће задовољити потребе корисника којима је намјењен (нпр. зајмодавци) и могућности оних који састаљају финансијске извјештаје. С тим у вези, Радна група је узела у обзир *acquis communautaire*, искуства осталих земаља чланица и IASB-ов пројекат за мала и средња предузећа.

Доношење и примјена рачуноводствених стандарда у Босни и Херцеговини

Рачуноводствени захтијеви и пракса недовољни су доношење одлука од стране инвеститора. Финансијски извјештаји нису поуздани у сврху финансијског извјештавања. Компаније виде објављивање као терет, а не као потребу и имају мало интереса/користи од објављивања опсежних информација. У току ROSC A&A пројекта, Свјетска Банка је прегледала финансијске извјештаје узорка компаније и идентификовала области у којима финансијски извјештаји нису урађени у складу са IFRS – недостатак забиљешки, непостојање извјештаја о токовима готовине и ревизорских извјештаја, непостојање консолидованог или сегментног извјештавања, као и необјављивање трансакција са повезаним странама.

3.2 Законодавни оквир за ревизију

Ревизорска професија регулисана је Законима о рачуноводству и ревизији из 2004. године, који су усвојени у државном и ентитетским Парламентима. Ово је био значајан корак за БиХ, у њеном напретку ка бољем окружењу финансијског извјештавања. Овим законима се омогућавају бројне значајне активности, за усклађивање БиХ рачуноводственог и ревизорског окружења са захтијевима Европске Уније. Закони о рачуноводству и ревизији такође испуњавају значајне захтијеве, из оквира ROSC програма за рачуноводство и ревизију којег Свјетска банка спроводи у БиХ.

Државним Законом створена је платформа за статутарну ревизију на простору цијеле земље. Вршење ревизије и ревизорски извјештаји издати од стране ревизора лиценцираних у било ком од ентитета или Брчко Дистрикту, признају се у цијелој Босни и Херцеговини, без додатних захтијева.

У законима о рачуноводству и ревизији посебно се наводи да су ревизорски стандарди:

- Међународни стандарди ревизије (ISA) које објављује Међународна Федерација рачуновођа (IFAC) и њени независни одбори.

Обавезна ревизија се мора вршити у складу са новим и измјењеним Међународним стандардима ревизије (ISA) које објављује Одбор за Међународне стандарде ревизије и увјеравања (IAASB). Последња верзија ISA (верзија из 2004) објављена је у 2005.

Ентитетским проведбеним законима дефинише се захтијев обавезне ревизије за предузећа која имају јавну одговорност, чији се финансијски извјештаји морају ревидирати у складу са ревизорским стандардима усвојеним у законима о рачуноводству и ревизији.

Недостаци

Успостављање надзора над ревизорском професијом

Проведбеним законима РС и ФБиХ, успоставља се систем јавног надзора, за који је одговорно Министарство финансија; према томе, оно дјелује као представник јавног интереса. Међутим, тај надзор није достигао добру праксу која постоји у државама чланицама Европске Уније, јер ни један стејкхолдер не може тврдити да адекватно представља интересе јавности у цијелини. Адекватно заступање јавног интереса треба да буде дефинисано на један шири начин, и да не укључује само државно и ентитетска Министарства финансија, него такође и Комисије за хартије од вриједности, Централну банку и Агенције за банкарство, универзитете итд. Иако не постоји само један начин, како да се успостави ефикасан механизам јавног надзора, БиХ треба да усвоји приступ јавном надзору, који је на линији са принципима дефинисаним у Осмој директиви ЕУ из области закона о компанијама, и искористи искуства земаља чланица ЕУ

Именовање и разрјешење статутарних ревизора

Закони о рачуноводству и ревизији не дефинишу законске механизме који се односе на именовање и разрјешење статутарних ревизора. С тим у вези, они су још увијек мањкави. Постоји потреба да се избјегну ситуације у којима разлози отпуштања или оставке ревизора, не треба да буду објављени органима одговорним за надзор. На међународном нивоу, све чешћа је пракса, да екстерне ревизоре препоручује независни Одбор за ревизију, који је тијело одбора директора или еквивалентног органа, те да екстерне ревизоре именује било одбор за ревизију/тијело или акционари директно. Захтијев да одбори директора именују статутарног ревизора не узима у обзир чињеницу

да ревизори имају обавезу дужне професионалне пажње према предузећу, а не према групи извршних директора, на које могу утицати у сврху посла којег обављају.

3.3 Институционални оквир за рачуноводство и ревизију

Независна Комисија за рачуноводство и ревизију

Државним законом успостављена је Комисија (Независна Комисија за рачуноводство и ревизију) са циљем надгледања примјене рачуноводствених и ревизорских стандарда од стране професионалних тијела. Државним оквирним законом дефинише се да је Комисија између осталог, одговорна за преводње и дистрибуцију IASB-ових и IFAC-ових стандарда и интерпретација; дефинисање захтијева за стицање професионалних квалификација; и организовање професионалних испита.

Функције и надлежности Комисије јасно су наведене у члану 3. Државног оквирног закона. Улога Комисије јасно је дефинисана у БиХ Закону о рачуноводству и ревизији из 2004. године. Комисија је успешно формирана и до сада је извршила значајан број повјерених задатака. Кратак преглед досадашњих активности Комисије обухвата:

- Рачуноводствени стандарди, које смо идентификовали у претходном дијелу, преведени су на српски језик, а завршена је и контрола квалитета превода на босански/хрватски језик (децембар 2005),
- Преведени су ревизорски стандарди, које смо идентификовали у претходном дијелу, укључујући IFAC-ове Ставовe о чланским обавезама (SMO) и Образовне стандарде,
- Дефинисан је јединствен програм, за стицање квалификација, обуку, тестирање, сертификацију и лиценцирање у рачуноводственој професији за цијелу БиХ, који је у потпуности усклађен са IFAC-овим стандардима и смјерницама, и
- Дефинисан је јединствен програм тестирања за рачуноводствену професију, чија је имплементација у току на цијелој територији БиХ.

Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске (AAARS)

Савез рачуновођа и ревизора је професионална рачуноводствена и ревизорска асоцијација у Републици Српској. Од потписивања Дејтонског мировног споразума, Савез рачуновођа и ревизора РС је предузео значајне кораке према испуњењу обавеза чланица IFAC-a..

Савез рачуновођа и ревизора РС је имплементирао наставни план и програм за професионалну едукацију, који је базиран на ACCA-UK плану и програму, с тим да је он измјењен како би се обухватили додатни захтијеви садржани у UNCTADовом моделу

плана и програма. Програм професионалне едукације поново је разматран у 2005. години, након објављивања и прихватања IFAC-ових Међународних образовних стандарда. У новембру 2004. године, Савез рачуновођа и ревизора РС је постао придружени члан IFAC-а, а сада ради на пријему у пуноправно чланство у 2006. години. Савез рачуновођа и ревизора РС је такође члан SEEPAD. Према IFAC-овој чланској изјави, чланство у Савезу рачуновођа и ревизора чини 56 овлашћена ревизора и 1256 сертификованих рачуновођа.

Унија рачуновођа и ревизора ФБиХ (SRRFBiH)

У 2005. години Унија рачуновођа и ревизора у ФБиХ, одржала је Генералну скупштину, на којој је усвојен нови Статут, којим се формално признаје изједначавање 3 засебне рачуноводствене и ревизорске асоцијације, које су у претходним деценијама постојале у ФБиХ. До 2006. године укупан број регистрованих овлашћених ревизора био је 41, заједно са 4000 сертификованих рачуновођа.

Недостаци

Успостављање надзора над ревизорском професијом

Успостављање ефикасног система јавног надзора, који је усклађен са *acquis communautaire*, кључни је захтијев који се поставља пред ревизорску професију у БиХ.

БиХ треба да примјени систем јавног надзора, који је усклађен са предлогом из нове Осме директиве ЕУ из области закона о компанијама, усвојене од стране Савјета Европ еи Европског Парламента. Овим системом треба да управља независно тијело, које је независно у односу на дјелатност коју регулише и ослобођено од непримјерених политичких притисака. Ово независно тијело треба да има коначну одговорност за надзор над издавањем одобрења за рад и регистрацијом статутарних ревизора и ревизорских фирми, усвајањем етичких стандарда, интерном контролом квалитета рада ревизорских фирми и ревизије, и континуираном едукацијом.

Ово тијело треба да врши супервизију система контроле квалитета, којег су успоставиле професионалне асоцијације, али мора имати право да, када је то потребно, врши своје властите истраге статутарних ревизора и ревизорских фирми.

Регистрација статутарних ревизора и ревизорских фирми

У Босни и Херцеговини тренутно се не води значајан регистар статутарних ревизора и ревизорских фирми. Тешко је брзо утврдити да ли статутарни ревизор или ревизорск фирма имају дозволу за рад, гдје је њихово званично сједиште и (у случају фирми) као су организовани.

Контрола квалитета статутарне ревизије

Професионална тијела треба да примјењују захтијеве континуиране професионалне едукације (CPE) и да успоставе ефикасан систем за контролу присуства континуираној професионалној едукацији. Осим тога, професионална тијела треба да успоставе систем контроле квалитета, како би се осигурало да ревизори буду предмет снажних дисциплинских санкција, уколико не испуњавају захтијеве континуиране професионалне едукације, у циљу спречавања неквалификованих ревизора да у новом систему задрже своје дозволе за рад.

3.4 Законодавни оквир за финансијско извјештавање банака

У Федерацији Босне и Херцеговине основни законодавни оквир чине, Закон о измјенама и допунама Закона о банкама (Службене новине ФБиХ број 41/02), Закон о Агенцији за банкарство Федерације Босне и Херцеговине (Службене новине ФБиХ број 9/96, 27/98, 20/00 и 45/00) и Закон о банкама (Службене новине ФБиХ број 39/98, 32/00 и 48/01).

Законодавни оквир за банкарски сектор у Републици Српској чине, Закон о банкама, Закон о Агенцији за банкарство Републике Српске (Службени гласник РС број 10/98) и "Одлука о модификацији и измјенама Закона о Агенцији за банкарство Републике Српске" коју је донијела канцеларија Високог представника у БиХ (ОНР).

Недостаци

Законодавни оквир за сектор банкарства треба да буде у потпуности усклађен са Директивом о захтијевима у вези капитала, Директивом о финансијским извјештајима банака и новом Осмом Директивом ЕУ из области Закона о компанијама, како би се остварила боља усклађеност између функција обавезне ревизије и супервизије банака. С обзиром да је у току укључивање захтијева из Базела II у Директиву о адекватности капитала (CAD 3), за банкарски сектор у БиХ је кључно да се фокусира на прихватање промјена из Базела II, уколико намјерава да буде усклађен са захтијевима *acquis communautaire*.

Илустративна анализа

Недостаци у законодавном оквиру

У оба ентитета Закони о банкама не дефинишу посебне захтијеве, у вези са састављањем и објављивањем финансијских извјештаја опште намјене. Међутим, Закони о банкама садрже додатне захтијеве у вези са обавезном ревизијом банака. Овим одредбама се дефинише да именовање статутарног ревизора у банкама мора претходно одборити банкарски регулатор. Банкарски регулатор на бази искуства и независности, оцјењује прихватљивост ревизора, али процедуре за ту оцјену нису успостаљене у писменој форми (нпр. разлози зашто неком ревизору није одобрено да врши ревизију банке, се не објављују), а ревизор нема право жалбе.

3.5 Институционални оквир за финансијско извјештавање банака

Супервизију банака тренутно вршр ентитетске агенције, при чему Централна банка БиХ има улогу координатора. Постоји добра сарадња између ове три институције, што је недавно и формализовано потписивањем меморандума о разумјевању.

Централна банка Босне и Херцеговине (СБВН), која је основана 1997 године, дефинише и контролише монетарну политику у Босни и Херцеговини, одржава одговарајући платни систем и систем поравнавања, и координише активности двије агенције за супервизију банака.

Агенција која је задужена за супервизију и регулисање банкарског сектора у ФБиХ, јесте Агенција за банкарство Федерације Босне и Херцеговине, која је основана 1996. године.

Банкарски сектор у Републици Српској надзире Агенција за банкарство Републике Српске (АБРС).

Недостаци

Банкарски сектор је добро развијен и конкурентан због присуства великих страних банака које се такмиче за удио у тржишту. Више од 84% овог сектора је приватизовано, а око 70% имовине банака дана је у рукама странаца (укупна банкарска актива премашује €4.4 милијарде). Осим тога, банкарско посредовање је остало релативно слабо, због спорог процеса приватизације, ниског нивоа иностраних инвестиција, и због још увијек непровјерене примјене закона о хатијама од вриједности, који је недавно усвојен. Осим тога, потребно је даље јачање регулаторних и супервизорских могућности и њиховог усклађивања са Директивама ЕУ и Базелским споразумом II.

Агенције за банкарство треба да побољшају своје ангажмане у области финансијског извјештавања, мониторинга и примјене. Примјена обухвата неколико фактора, укључујући:

- Јасни рачуноводствени стандарди,
- Правовремене интерпретације и смјернице за примјену,
- Обавезна ревизија,
- Контрола помоћу супервизије,
- Ефикасне санкције.

Сваки од ових фактора мора функционисати ефикасно: систем ће бити јак онолико колико његови најслабији дијелови учествују у обезбјеђивању снажне заштите инвеститора и кредитора. Агенције за банкарство имају кључну улогу у осигуравању да банке, предузећа чије акције котирају на берзи, осигуравајућа друштва и друга предузећа која имају јавну одговорност, исправно и конзистентно примјењују рачуноводствене стандарде на финансијским и тржиштима хартија од вриједности.

Илустрована анализа

Веза између ревизора банака и супервизије у Босни и Херцеговини треба да буде ојачана и узајамно корисна. Приликом разматрања питања која се обично јављају у вези са банкарством, секторима харија од вриједности и осигурања, укључујући регулативу финансијских конгломерата, у обзир је потребно узети Основне принципе Базелског Комитета за ефикасну супервизију банака, Заједнички форум који је основан под покровитељством Базелског Комитета за супервизију банака, Међународну организацију комисија за хертије од вриједности (IOSCO) и Међународну асоцијацију за супервизију осигурања (IAIS). Такође, постоји потреба на однос између ревизора и супервизора банака примјене IAASB-ове и BCBS-ове смјернице. На следећа питања треба обратити посебну пажњу:

- Примарна одговорност одбора директора и менаџмента;
- Суштинска обиљежја улоге статутарних ревизора;
- Суштинска обиљежја улоге супервизора;
- Веза између банкарских супервизора и статутарних ревизора; и
- Додатни начини на које ревизорска професија може допринијети супервизији банака.

3.6 Законодавни и регулаторни оквир за предузећа чије акције котирају на берзама

Законодавни оквир за тржишта за хартије од вриједности у БиХ је углавном регулисан на ентитетском нивоу.

У ФБиХ, основни законодавни оквир за успостављање, функционисање и развој тржишта капитала састоји се од Закона о хартијама од вриједности, Закона о регистру хартија од вриједности, Закона о комисији за хартије од вриједности, Закона о компанијама за управљање фондовима и инвестиционим фондовима и Закона о привредним друштвима. Већина ових закона донесена је 1998 и допуњена и измјењена у 1999. години. Комисија за хартије од вриједности ФБиХ формирана је почетком 1999 године, као независни регулатор тржишта хартија од вриједности у ФБиХ.

У РС, законодавни оквир за тржиште капитала је састављен од Закона о хартијама од вриједности (1998, измјене и допуне у 2001), Закона о приватизационо инвестиционим фондовима и друштвима за управљање приватизационим фондовима (1998), Закона о централном регистру хартија од вриједности (1998) и Закона о предузећима (1998, измјене и допуне у 2003). Комисија за хартије од вриједности РС основана је 2000. године, на основу Закона о хартијама од вриједности, као независни регулатор тржишта хартија од вриједности у РС. Обавезна ревизија финансијских извјештаја се захтијева од свих предузећа чије акције котирају на берзи. Акционари именују статутарне ревизоре у предузећима чије акције котирају на берзи; ревизори који врше ревизију финансијских извјештаја предузећа чије акције котирају на берзи, не именују се на одређени период, а такође се не захтијева ни ротација ревизора односно ревизорских фирми.

У БиХ постоје двије берзе, једна у Бања Луци (РС), а друга у Сарајеву (ФБиХ).

Сарајевска берза има 458 компанија чије акције котирају на берзи и 11 приватизационо инвестиционих фондова, са тржишном капитализацијом око 1,2 милијарде US\$.

Бањалучка берза има само три компаније чије акције котирају на берзи и 13 приватизационо инвестиционих фондова, плус 642 на слободној тржишној листи, са тржишном капитализацијом од око 760 милијарди US\$million. Трговање се углавном врши са приватизационим ваучерима.

Недостаци

Постојећи закони о хартијама од вриједности намећу специфичне рачуноводствене захтијеве за компаније чије акције котирају на берзи, ако и додатне захтијеве у вези са

подношњем њихових финансијских извјештаја (нпр. објављивање на веб сајту Комисије за хартије од вриједности), али се ови захтијеви не примјењују. У пракси, ова предузећа не подносе ревидиране финансијске извјештаје, релеватним Комисијама за хартије од вриједности.

На бази дискусије са Комисијама за хартије од вриједности, основни проблем у вези са примјеном јесте недостатак капацитета да се активира ова функција. Комисије за хартије од вриједности треба да унаприједи своје ангажмане у вези са финансијским извјештавањем, надзором и примјеном.

Осим тога, у 2004. години, Европска банка за реконструкцију и развој (EBRD) извршила је процјену опсежности легислативе у области тржишта хартија од вриједности и упоредила је са IOSCO принципима¹⁵. Земља је оцјењена “средњом оцијеном”, а у оквиру земаља југоисточне Европе, била је боља од Србије и Црне Горе, Албаније.

3.7 Законодавни и институционални оквир за осигуравајућа друштва

Дјелатност осигурања у БиХ је још увије у развоју. Десет највећих осигуравајућих друштава у БиХ има 70% тржишног учешћа, а већина осигурања се односи на ауто осигурања и осигурања за обавезе према трећим лицима (USAID, 2004).

Парламентарна Скупштина БиХ усвојила је Закон о Агенцији за осигурање БиХ (Службене новине БиХ број 12/04). У сврху хармонизације и усвајања сета закона, којим би се регулисао сектор осигурања у ентитетима, радна група састављена од представника оба ентитета, завршила је хармонизацију релевантних закона. Народна Скупштина Републике Српске усвојила је сет закона и они су у поступку објављивања. Што се тиче ФБиХ, сет закона је у Парламентарној процедури. Њима се предвиђа успостављање Агенције за осигурање на нивоу државе, која ће бити одговорна да осигура једнакост између ентитетских супервизора, усклађеност са ЕУ и усклађеност дужности супервизора у оквиру ентитета.

Тренутно на државном нивоу, за сектор осигурања задужено је Министарство финансија и трезора. У ФБиХ и РС, Министарства финансија надзиру осигурање, али међу њима постоје разлике. У ФБиХ функција супервизије осигуравајући друштава, прена закону припада органу за супервизију осигурања. У РС, Министарство финансија је задужено за супервизију.

¹⁵ За више информација погледајте <http://www.ebrd.com/country/sector/law/articles/cgsmetc.pdf>

ЕУ је иницирала Пројекат осигурања. Сваки напредак у овом сектору треба да буде усаглашен са предлозима из Акционог плана.

Недостаци

У сектору осигурања постоје проблеми слабе праксе управљања и ограничених капацитета за супервизију. Тржиште осигурања у БиХ је лоше регулисано. Од осигуравајућих друштава се не захтијева да поступају у складу са одређеним рачуноводственим, ревизорским и захтијевима финансијског извјештавања, изузев што Закон о осигурању РС, захтијева да одбор директора осигуравајућег друштва именује статутарног ревизора, а то именовање мора бити потврђено од стране Министарства финансија. У складу са тим, осигуравајућа друштва у односу на остала предузећа, морају испунити неколико додатних захтијева.

3.8 Законодавни и институционални оквир за опорезивање

БиХ има три одвојене пореске администрације, које функционишу на нивоу ентитета/дистрикта, а у току је формирање и четврте, која ће дјеловати на државном нивоу. Свака администрација има своје властите процедуре, планове прикупљања пореза и системе контроле.

Недостаци

Финансијски извјештаји опште намјене и консолидовани финансијски извјештаји често су под утицајем пореских правила и прописа. Да би се испунили захтијеви пореских власти у вези са признавањем прихода и расхода, они који састављају финансијске извјештаје опште намјене и консолидоване финансијске извјештаје за мала и средња приватна предузећа и предузећа која имају јавну одговорност, често одступају од стандарда финансијског извјештавања и слиједе пореска правила.

3.9 Оквир за објављивање и подношење финансијских извјештаја

Финансијски извјештаји се не јавно не објављују. У пракси, веома је тешко добити финансијске извјештаје. То није у складу са захтијевима Прве директиве ЕУ из области Закона о компанијама. Ентитети немају успостављен јединствени систем којим ће омогућити акционарима да имају приступ (ревидираним) финансијским извјештајима.

3.10 Оквир за едукацију и обуку

У оквиру сегмента едукације USAID-овог Пројекта рачуноводствене реформе у БиХ, током неколико година вршена је обука професора и практичара, што је представљало реформу рачуноводствене едукације. Међутим, њена ефективност је била угрожена због крутости универзитета, који су организовани на етичком принципу. Потреба структуралне реформе у сектору универзитета у БиХ, јесно је идентификована од стране ЕУ и USAID-а.

Недостаци

Едукација и обука у БиХ из области рачуноводства и ревизије, значајно је напредовала у последњих неколико година. Међутим, због значајних међународних кретања, хитно је потребно донијети програм активности, како би се осигурало да се тренутни захтијеви приближе усвајању IFRS и међународној доброј пракси.

Процес промјена од централизованог планирања ка тржишном моделу захтијева значајне тренутне ресурсе, као би се наставило са процесом усвајања новог система финансијског извјештавања. Практичари и професори генерално нису упознати са рачуноводственим моделима, који егзистирају у САД, Њемачкој, Енглеској и осталим тржишним економијама, и потребна им је значајна и тренутна помоћ у стицању знања о новом систему, којег нема у претходно усвојеним материјалима за учење. Такође, због комплексности језичких захтијева у БиХ, често нема уџбеника и осталих материјала за учење, којима би се могли користити. Због тога постоји потреба да се материјали преведу са енглеског језика.

4 ДЕТАЉНЕ АКТИВНОСТИ

Током израде стратегије и плана, Радна група је утврдила кључне активности унутар статутарног и институционалног оквира. Свака од активности представља област у којој ће утврђени циљеви водити ка побољшаном оквиру за рачуноводство и ревизију у Босни и Херцеговини, и коначно повећати квалитет и поузданост корпоративног финансијског извјештавања. За сваку појединачну активност је утврђен циљ, наглашене активности повезане са овом активношћу и утврђен планирани исход. Свака активност је означена као законом прописана (S) или као институционална активност (I). Овим се означава да ли је захтјевана активност усмјерена ка регулисању или ка измјени легислативног или регулаторног оквира (законом прописана активност) или активност која је усмјерена ка побољшању усклађености са и примјене статутарног оквира (институционална активност). У додатку А¹⁶ дали смо детаљан преглед ризика и зависности сваке од активности утврђених у стратегији.

При одређивању активности које треба провести, узимају се у озбир и институције које су релевантне за сваку активност. Активности постављају јасне одговорности и задужења за провођење активности потребних да би се постигао успјех у фази провођења након прихватања стратегије и акционог плана. Активности такође детаљно представљају друге релевантне учеснике чији је допринос активностима значајан.

Радна група је одредила временске оквире за сваку активност. При третирању захтјева везаних за буџет и ресурсе, Радна група је подијелила захтјеве на екстерне и интерне ресурсе:

- За екстерне ресурсе, Радна група је подијелила захтјеве на конкретне области:
 - Адекватно квалификована екстерна техничка помоћ: Ово је посебно важно с обзиром на техничку природу многих активности и захтјева за усвајањем међународних добрих пракси. Иако ће значајан дио такве помоћи бити специфично намијењен Босни и Херцеговини, постоје и друге инстанце техничке помоћи које се могу идеално провести кроз регионални приступ, како би се Босни и Херцеговини омогућио приступ стручним вјештинама, које јој у супротном не би биле доступне.
 - Регионална техничка помоћ омогућиће Босни и Херцеговини да подијели искуства са релевантним земљама у региону и да проведе економије обима у конкретним техничким областима. Радна група је одредила Пут у

¹⁶ Погледајте додатак А: Фактори ризика и зависности у вези са активностима које требају бити укључене у стратегију и акциони план.

Европу Свјетске Банке – Програм рачуноводствене реформе и институционалног јачања (REPARIS), као средство за пружање регионалне техничке помоћи.¹⁷

- Радна група је одредила потребу за директном оперативном подршком релевантним учесницима, утврђеним у стратегији и акционом плану. Таква оперативна подршка је првенствено важна у фази покретања одређених активности, и биће подијељена на фазе кроз период од једне до три године, зависно од активности.
- Радна група је даље утврдила захтијев за специфичним хардвером, софтвером и опремом, као додатну важну потребу за екстерним ресурсом.
- У одређивању потреба за интерном подршком, Радна група је уобзирала специфичне захтијеве за подршком од стране учесника, који се сматрају одговорним или задуженим за активности (интерни ресурси).

На страни 137 ове стратегије и акционог плана дат је графички приказ, који се пресавије и користи као додатни извор информација за сваку активност појединачно.

4.1 РЕГУЛИСАЊЕ ОКВИРА ЗА ФИНАНСИЈСКО ИЗВЈЕШТАВАЊЕ ПРЕДУЗЕЋА (S)

Циљ

Регулисати захтијеве финансијског извјештавања предузећа (у финансијском и нефинансијском сектору) утврђене примарном и секундарном (држава & ентитет) легислативом, са захтијевима *acquis communautaire*.

Опис

Обезбиједити техничку помоћ за Независну Комисију за Рачуноводство & Ревизију, и за државно и ентитетска министарства финансија како би, као хитан приоритет, прегледали и хармонизовали статутарни оквир са релевантим дијеловима из *acquis communautaire*, укључујући слиједеће:

- Преглед и, ако је потребно, измјена примарне и секундарне легислативе у сврху постизања усклађености са Четвртом Директивом о годишњим рачунима (78/660/ЕЕС), Седмом Директивом о консолидованим рачунима (83/349/ЕЕС) и Регулацивом (ЕЦ) бр. 1606/2002 Европског Парламента и Савјета, посебно Council, којима се конкретно подешавају прагови које дозвољава *acquis communautaire* уз разматрање подешавања са праговима базираним, на примјер,

¹⁷ За додатне информације погледајте страницу на адреси www.worldbank.org/reparis.

на бруто домаћем производу БиХ, који се базира на паритету куповне моћи по глави становника у односу на просијек у ЕУ.

- Обезбјеђивање техничке помоћи радној групи за Мала & Средња предузећа која је оформљена под покровитељством Комисије за рачуноводство и ревизију у сврху израде и провођења адекватног рачуноводственог оквира за мала и средња предузећа (усвојити (или изградити) поједностављене рачуноводствене стандарде за мала и средња предузећа). У том смислу Босна и Херцеговина би требала прилагодити искуства упоредивих земаља чланица ЕУ у усвајању рачуноводствених стандарда за мала и средња предузећа, који су усклађени са принципима Четврте Директиве о Годишњим Рачунима (78/660/ЕЕС). Босна и Херцеговина ће такође оцијенити да ли може прилагодити рачуноводствене стандарде за мала и средња предузећа, које је изradio Одбор за међународне рачуноводствене стандарде (IASB) и чије ибјављивање је предвиђено у 2007.години.

Исход

Обезбједити избалансиран приступ захтијевима финансијског извјештавања у погледу на :

- Испуњавање потреба различитих корисника финансијских информација као што су зајмодавци, повјериоци, акционари, мала и средња предузећа и пореске власти;
- Постављање захтијева који не намећу непотребна оптерећења на корпоративни сектор, пред оне који раде на припреми.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
1	Комисија за рачуноводство & Ревизију Министарство Финансија (државно) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & Ревизију Министарство Финансија (државно) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Мала и средња предузећа Корпоративна тијела

Ресурси, буџет, временски оквир и показатељи учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупан потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Одговарајућа екстерна техничка помоћ – 75,000 евра Регионална координирана помоћ у оквиру REPARIS програма	Комисија за Рачуноводство & Ревизију Министарство финансија (државно) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	75,000 евра	X		
Показатељ учинка: Потпуно усклађивање оквира за финансијско извјештавање предузећа са релевантним дијеловима <i>acquis communautaire</i>					

4.2 Провођење Оквира за финансијско извјештавање предузећа (I)

Циљ

Подржати Комисију за рачуноводство & ревизију у јачању оквира за усвајање рачуноводствених стандарда у Босни и Херцеговини.

Опис

Ова активност ће подржати Комисију за рачуноводство и ревизију тако што ће:

- Подржати усвајање (или израду) поједностављених рачуноводствених стандарда за мала и средња предузећа у Босни и Херцеговини, у спрези са активношћу бр. 1.

- Понудити техничку помоћ у дискусијама радне групе за израду поједностављеног сета закона и пракси за мала и средња предузећа, који ће се користити у периоду до усвајања адекватних Стандарда финансијског извјештавања за мања предузећа).
- Понудити техничку помоћ у дискусијама радне групе за израду пореског извјештавања за мала и средња предузећа – размотрити да ли треба изградити одвојени приступ корпоративном опорезивању за мала предузећа, у спрези са пореским властима.
- Понудити техничку помоћ у разговорима радне групе о изради програма обуке и правилника и инструкција који ће бити дистрибуирани финансијским директорима у малим и средњим предузећима, а у којим се јасно назначени утврђени захтјеви извјештавања.
- Радити са Одбором за међународне рачуноводствене стандарде, националним тијелима за постављање стандарда и другим релевантним институцијама ЕУ, како би се подстакао већи квалитет IASB стандарда и њихово усвајање у ЕУ.
- Радити на рјешавању хитних проблема који се односе на провођење Међународних стандарда финансијског извјештавања у Босни и Херцеговини.
- Подржати обуку и развој ресурса за дугорочну одрживост и развој ове функције.

Исход

Постављање ефикасног оквира који ће ојачати и одржавати оквир за финансијско извјештавање предузећа усклађеним са *acquis communautaire* и погодним за развој приватног сектора у Босни и Херцеговини.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
2	Комисија за рачуноводство & ревизију Министарство Финансија (државно) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију Министарство Финансија (државно) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Мала и средња предузећа Корпоративна тијела

Ресурси, Буџет, Временски оквир и Показатељи учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка подршка – 100,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Комисија за рачуноводство & Ревизију Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	100,000 EUR		X	
Показатељ учинка: Израда и расположивост финансијских стандарда за мала и средња предузећа					

4.3 Унапређење процеса превођења Међународних стандарда финансијског извјештавања (I)

Циљ

Израдити процедуре и процесе за унапређење оквира за текуће захтијеве превођења Међународних стандарда финансијског извјештавања.¹⁸

Опис

Унапређења процеса превођења за Међународне стандарде финансијског извјештавања у Босни и Херцеговини, укључујући слиједеће:

- Помоћи одбору за превођење Међународних Стандарда Финансијског Извјештавања при Комисији, да унаприједи ефикасност и ефективност процедура превођења, како би:
 - Координирали процес превођења Међународних стандарда ревизије и оцијенили на који начин ови процеси могу међусобно дијелити ресурсе;
 - Омогућили да се одмах узме у рад материјал у значајном обиму који је потребно превести; и
- Осигурати да се комисија за превођење консултује са Фондацијом одбора за међународне рачуноводствене стандарде и испуни захтијеве процеса званичног превођења. Ово ће обухватити слиједеће кључне захтијеве:
 - Одговорности Тијела за Превођење;
 - Планирање и провођење процеса превођења;
 - Превођење кључних ријечи; и
 - Разматрање процеса превођења у Тијелу за Превођење.
- Израдити и провести стратегију да би се осигурала одрживост процеса превођења на основу искустава земаља чланица ЕУ које су приближно исте величине (нпр. Естонија, Летонија, Литванија, Словенија).

Исход

¹⁸ Кориштење међународних стандарда финансијског извјештавања захтијева континуирано превођење. Међународни стандарди финансијског извјештавања се побољшавају и унапређују на текућој основи. Неажурно превођење доводи до тога да се примјењују застарјели стандарди, што за посљедицу има губитак међународно упоредивих финансијских информација.

Важно је да корисници, припремачи, законодавци, правници, едукатори, студенти и све друге интересне групе у Босни и Херцеговини требају имати приступ стандардима Одбора за међународне рачуноводствене стандарде преведеним на њихов матерњи језик, и то континуирано, како би се омогућили:

- Израда међународно упоредивих финансијских информација;
- Повећање нивоа знања о Међународним стандардима финансијског извјештавања у Босни и Херцеговини;
- Одржавања корака квалитета финансијског извјештавања са најбољим међународним праксама; и
- Испуњавање захтијева *acquis communautaire*.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
3	Комисија за рачуноводство & ревизију	Комисија за рачуноводство & ревизију	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС) СР РРС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Овлаштене рачуновође Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 25,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Комисија за рачуноводство & ревизију	25,000 евра	X		
Показатељ учинка: Правовремено објављивање преведених МСФИ					

4.4 Подршка процесу превођења Међународних стандарда финансијског извјештавања (I)

Циљ

Помоћи одбору за превођење Комисије, како би се омогућило провођење ефективног и ефикасног континуираног процеса превођења.

Опис

Помоћи одбору за превођење да иницијелно финансира текући процес превођења, што ће укључити:

- Софтверске програма за помоћ у процесу превођења на основу добре међународне праксе .
- Хардвер који омогућава софтверске програме на континуираној основи.
- Оперативне трошкове повезане са процесом превођења.¹⁹
- Изградњу капацитета и помоћ на омогућавању континуираног превођења Међународних стандарда финансијског извјештавања.

Поред тога, ова активност ће повећати капацитет адекватног одбора за превођење, омогућавајући:

- Брзо превођење и усвајање нових Међународних стандарда финансијског извјештавања (и нацрта за разматрање) које објави Одбор за међународне

¹⁹ Ова активност неће директно субвенционирати трошкове штампања тома Међународних стандарда финансијског извјештавања, чија цијена ће бити одређена на комерцијалној основи.

рачуноводствене стандарде, и нових превода које је израдио Одбор за превођење међународних стандарда финансијског извјештавања (IFRIC);

- Континуирано превођење и усвајање нових МСФИ и нацрта за разматрање које објави Одбор за међународне рачуноводствене стандарде, и нових превода које објави Одбор за превођење међународних стандарда финансијског извјештавања (IFRIC).

Исход

Постојећа расположивост ресурса за провођење стратегије за развој ефикасног и ефективног оквира за превођење јесте кључни дио јачања финансијског извјештавања предузећа у Босни и Херцеговини. Узимајући у обзир да су МСФИ превођени тек периодично кроз протеклих неколико година, постојећа расположивост преведних стандарда ће сада обезбједити конзистентан сет финансијских стандарда погодних за финансијско извјештавање предузећа у Босни и Херцеговини. Тренутна и постојећа расположивост преведених МСФИ у Босни и Херцеговини, такође ће омогућити усвајање најбољих пракси у захтијевима финансијског извјештавања, измењених тако да одражавају текуће развоје у финансијским инструментима на глобалном нивоу.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
4	Комисија за рачуноводство & ревизију	Комисија за рачуноводство & ревизију	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС) СР РРС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Овлашћене рачуновође Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка –150,000 евра Хардвер, софтвер & опрема – 100,000 евра	Комисија за рачуноводство & ревизију	250,000 евра		X	
Показатељ учинка: Правовремено објављивање преведених МСФИ					

Циљ

Циљ ове активности је да подржи Комисију у унапређивању процеса и процедура потребних за успјешно превођење Међународних Стандарда Ревизије (МСР) и других релевантних објава од стране Одбора за међународне стандарде ревизије и увјеравања (IAASB) и IFAC-а, на текућој основи и на ефикасан и одржив начин.

Опис

Унапређивање процеса превођења МСР у Босни и Херцеговини, укључујући слиједеће:

- Помоћи одбору за превођење МСР да формализује ефикасне и ефективне процедуре превођења како би:
 - Корординирали са процесом превођења МСФИ и оцијенили на који начин ови процеси могу дијелити ресурсе;
 - Координирали са свим другим релевантним пројектима превођења у Босни и Херцеговини;
 - Омогућили да се одмах узме у рад материјал у значајаном обиму који је потребно превести;
- Побринути се да се одбор за превођење консултује са IFAC-ом и испуњава захтијеве официјелног процеса превођења.²⁰
- Израдити и провести стратегију која ће осигурати одрживост процеса превођења на основу искустава ЕУ земаља сличне величине (нпр. Естонија, Летонија, Литванија, Словенија).

Исход

Текуће превођење актуелних МСР и повезаних објава у Босни и Херцеговини, правовремено, омогућавајући ревизији финансијског извјештавања у Босни и Херцеговини да иде у корак са најбољим међунаодним праксама. Важно је да ревизори, регулатори, правници, академици, студенти и друге интересне групе у Босни и Херцеговини могу имати приступ стандардима Одбора за међународне стандарде ревизије и увјеравања на њиховом матерњем језику и на текућој основи, како би се омогућило повећање нивоа знања о МСР у Босни и Херцеговини.

Кључни учесници

Актив.	Задужење	Одговорност	Консултовати	Информисати
--------	----------	-------------	--------------	-------------

²⁰ Погледајте Изјаве о политикама IFAC-а, *Преводње стандарда и смјерница које издаје IFAC*, септембар 2004.

5	Комисија за рачуноводство & ревизију	Комисија за рачуноводство & ревизију	Министарство финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС) СРР РС СРР БиХ SC Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Овлашћене рачуновође Законом прописани ревизори & ревизорске фирме
---	--	--	---	--

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 25,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Комисија за рачуноводство & ревизију	25,000 евра	X		
Показатељи учинка: Правовремено објављивање преведених МСР					

4.6 Подршка Превођењу Стандарда Ревизије (I)

Циљ

Изградња капацитета и подршка Комисији на текућој основи, како би се омогућило актуелно превођење МСР и других релевантних објава Одбора за међународне стандарде ревизије и увјеравања (IAASB) и IFAC-а.

Опис

Ова активност ће помоћи Комисији и финансирати текући процес превођења, укључујући::

- Софтверске програме за помоћ у процесу превођења на основу добрих међународних пракси.
- Хардвер да би се омогућили софтверски програми на континуираној основи.
- Оперативне трошкове повезане са процесом превођења.²¹
- Изградњу капацитета и подршку на иницијелној основи, како би се омогућило потпуно актуелно провођење МСР.

Поред тога, ова активност ће ојачати капацитет ICA на начин да омогући:

- Брзо превођење и усвајање нових МСР (и нацрта за разматрање) које је објавио Одбор за међународне стандарде ревизије и увјеравања (IAASB) и остале објаве IFAC-а; и
- Текуће превођење и усвајање нових МСР и нацрта за разматрање које је објавио Одбор за међународне стандарде ревизије и (IAASB) и остале објаве IFAC-а.

Ова активност ће разматрати «Пројекат Јасности» IAASB-а, с циљем поновне израде нацрта МСР и израде нових стандарда уз коришћење новог стила. Ово ће утицати на обим материјала које је потребно превести. IAASB је развио нови стил израде стандарда заснован на одговорима које је добио на своје документе из 2004.године : Предложеноу изјаву о политици и консултацијски документ о јасности.

Исход

Додјела средстава процесу превођења стандарда ревизије и других релевантних објава Одбора за међународне стандарде ревизије и увјеравања (IAASB) и IFAC-а представља неопходно улагање у ревизорску професију у Босни и Херцеговини. Преведени томови ових публикација биће темељи на којим ће се формирати регулатива и захтијеви ревизорске професије у Босни и Херцеговини.

²¹ Ова активност неће директно субвенционирати трошкове штампања тома МСР, чија ће цијена бити одређена на комерцијалној основи.

Унапријеђен одбор за превођење, под контролом Комисије, производиће на текућој основи преведене текстове за рачуноводствене стандарде, и тако обезбједити основно знање за развој професије, чиме ће се унаприједити квалитет ревизије у Босни и Херцеговини, уз друге повезане користи које ће ово побољшање са собом донијети.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисат и (I)
6	Комисија за рачуноводство & ревизију	Комисија за рачуноводство & ревизију	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС) СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Овлашћене рачуновође Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Стратегија и акциони план за унапређење финансијског извјештавања предузећа у Босни и Херцеговини

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 100,000 евра Хардвер, софтвер & опрема – 100,000 евра Регионална координирана помоћ у оквиру REPARIS програма	Комисија за рачуноводство & ревизију	200,000 евра		X	
Показатељ учинка: Правовремено објављивање преведених МСР					

4.7 Помоћ у ширењу ЕУ публикација о ревизији (S)

Циљ

Изградити структуру унутар Комисије за рачуноводство и ревизију како би се омогућило информисано ширење и дискусија публикација Европске Уније које се односе на рачуноводство и ревизију на текућој основи.

Опис

Пружити техничку помоћ и подршку у изградњи капацитет Комисији за рачуноводство и ревизију, како би се омогућило ширење и дискутовање о публикацијама Европске Уније које се односе на рачуноводство и ревизију, укључујући слиједеће:

- Понудити техничку помоћ у писању сажетих извјештаја о текућим дискусијама са Европском Унијом, у вези са примјеном рачуноводствених стандарда и другим релевантним дискусијама.
- Понудити помоћ у превођењу релевантних објава Европске Уније о рачуноводству и ревизији на текућој основи. Постоји потреба за превођењем и ширењем постојећих и ЕУ директива у припреми, а посебно: - консолидоване 4. директиве од 1.маја 2004 (референца: CONSLEG: 1978L0660 — 01/05/2004), нове ЕУ директиве о међусобном признавању (референца: Official Journal L 255, 30/09/2005 P. 0022 – 0142) и нове 8.директиве у вези ревизора/квалитета/надзора.
- Олакшати дискусије унутар Комисије за рачуноводство и ревизију на текућој основи, како би се омогућила изградња основе знања код чланова Комисије, по

питању дискусија унутар Европске Уније у вези са, рецимо Комисијом Европских Регулатора Хартија од Вриједности – оперативне групе за финансијско извјештавање (CESRfin) или Базел II.

Исход

Изградња основе знања Комисије за рачуноводство и ревизију у вези са дискусијама у Европској Унији по питању рачуноводства и ревизије, донијеће значајну корист стратегији придружења Босне и Херцеговине у будућности. Значајна основа знања унутар ревизорске професије у вези са регулативама ЕУ у значајној ће мјери помоћи процесу провођења, у вези са рачуноводством и ревизијом по *acquis communautaire*

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
7	Комисија за рачуноводство & ревизију	Комисија за рачуноводство & ревизију	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС) СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Овлашћене рачуновође Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 100,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Комисија за рачуноводство & Ревизију	100,000 евра		X	
Показатељ учинка: Адекватно ширење ЕУ публикација у вези са рачуноводством & ревизијом у Босни и Херцеговини					

4.8 Усклађивање захтијева за финансијско извјештавање банака (S)

Циљ

Пружити подршку Централној Банци Босне и Херцеговине (СБВН), Агенцији за банкарство Федерације БиХ (FBA) & Агенцији за банкарство Републике Српске (ABRS) у разматрању легислативе и прописа примјенивих на банкарски сектор, како би се осигурало усклађивање законодавног оквира са релевантним дијеловима *acquis communautaire* и осигурала конзистентност банкарске легислативе са другим релевантним домаћим законима.

Опис

Разматрање легислативе и прописа примјенивих на банкарски сектор укључиће слиједеће:

- Осигурати конзистентност и предвидљивост у оквиру законодавног оквира у Босни и Херцеговини. Даље тражени законски акти су првенствено слиједећи:
 - Одлука о минималним стандардима управљања капитала;
 - Одлука о минималним стандардима управљања кредитним ризиком и класификације средстава;
 - Одлука о минималним стандардима управљања концентрације ризика;
 - Одлука о минималним стандардима управљања финансијским контролним ризиком;
 - Одлука о консолидованим финансијским извјештајима банкарске групе;
- Осигурати хармонизацију регулаторних захтијева, на примјер у случају финансијских институција које котирају на берзи, у погледу на регулаторне

захтијеве Регулатора хартија од вриједности (Комисије за хартије од вриједности ФБиХ & РС) у Босни и Херцеговини.

- Организовати однос између “рачуноводственог капитала” и “разумног капитала”, као и других кључних разумних и рачуноводствених порблема опште намјене. У овом контексту, УО ће уобзирити (i) смјернице о заједничком оквиру извјештавања (COREP)²² који требају користити кредитне институције и инвестиционе фирме при извјештавању о својој солвентности надзорна тијела, у оквиру Директиве о капиталним захтијевима, и (ii) смјернице које утврђују стандардизован оквир финансијског извјештавања (FINREP) за кредитне институције које послују у ЕУ. Овај оквир омогућава кредитним институцијама да користе исте стандардизоване форме података и дефиниције података, у сврху разумног извјештавања у свим земљама у којима се оквир примјењује, смањујући терет извјештавања кредитним институцијама које послују прекогранично, и смањујући препреке за развој ефикасног интерног тржишта у финансијским услугама. Ово је посебно важно у контексту Босне и Херцеговине, гдје је значајан дио банкарског сектора у страном власништву.²³
- Ревидирати “контни план” који захтијевају Агенције за банкарство (FBA & ABRIS) у погледу на осигуравање усклађености са Четвртом Директивом о годишњим рачунима (78/660/ЕЕЦ), Седмом Директивом о консолидованим рачунима (83/349/ЕЕЦ), Директивом о банкарским рачунима (86/635/ЕЕЦ) и Регулатором (ЕЦ) бр. 1606/2002 Европског Парламента и Савјета. У овом контексту, УО ће прије уобзирити модерне развоје у финансијском извјештавању (нпр. FINREP) него што ће наметати обавезну листу рачуна, што ће повећати трошкове усклађености за стране банке и заправо смањити квалитет извјештавања у поређењу са FINREP. Комисија Европских Банкарских Супервизора (CEBS)²⁴ да Растезљиви Језик Пословног Извјештавања (XBRL)— прије него контни план —

²² Смјернице можете наћи на адреси <http://www.c-ebs.org/standards.htm>.

²³ Крајем 2004. године, приватне банкарске институције су држале 86% укупног капитала банака у БиХ, са удјелом страног капитала у укупном капиталу који је износио и до 67%. Пет највећих банака у БиХ држале су више од 64% укупних банкарских средстава крајем 2003.године. Три од ових пет банка биле су директно подружнице аустријских банака. Средства највеће банке у БиХ, аустријске *Raiffeisen* банке д.д. БиХ, износила су готово 20% од укупних банкарских средстава, а двије највеће банке - *Raiffeisen* банка д.д. БиХ и Загребачка банка БХ (обе у страном власништву), заједно су држале око 36% укупних банкарских средстава у БиХ крајем 2003.године.

²⁴ Комисија Европских супервизора банака (CEBS) савјетује Европску Комисију по питањима банкарских политика и промовише конвергенцију супервизорских пракси широм Европске Уније. Комисија такође гаји и ревидира заједничко провођење и козистентну примјену закона Заједнице.

може бити алатка од помоћи при изградњи стандардизованог система извјештавања.²⁵

- Организовати однос између супервизора банака, законом прописаних ревизора и комерцијалних банака, у складу са Изјавом о међународној пракси ревизије (IAPS) 1004, *Однос између Супервизора банака и Екстерних ревизора банака*.²⁶

Исход

Јачање стабилности банкарског сектора кроз избалансирану комбинацију разумне супервизије с једне стране и тржишних подстицаја с друге стране, у складу са три стуба Базела II: (1) минимални захтијеви капитала, (2) супервизорска ревизија адекватности капитала и (3) јавно објелодањивање. Ова активност ће такође ојачати улогу банкарског сектора као покретачке снаге економског раста, олакшавањем банкарског посредовања.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

²⁵ XBRL је језик електронске комуникације пословних и финансијских података. То је један отворени стандард, ослобођен од накнаде за лиценцу, а направио да је непрофитни међународни конзорцијум.

²⁶ IAPS 1004 је израдио Одбор за међународне праксе ревизије (IAPC) Међународне Федерације Рачуновођа, а његово објављивање је одобрио Базелски Одбор за супервизију банака и IAPC.

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
8	Централна Банка Босне и Херцеговине Агенција за банкарство Републике Српске Агенција за банкарство Федерације БиХ	Централна Банка Босне и Херцеговине Агенција за банкарство Републике Српске Агенција за банкарство Федерације БиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС) Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Банкарски сектор Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 300,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Централна Банка Босне и Херцеговине Агенција за банкарство Републике Српске Агенција за банкарство Федерације БиХ	300,000 EUR		X	
Показатељи учинка: Извјештај Европске Комисије о напредовању Босне и Херцеговине; преглед комерцијалних банка, супервизора, законом прописаних ревизора и других корисника годишњих рачуна и консолидованих рачуна банака					

4.9 Институционално јачање за супервизију банака (I)

Циљ

Помоћи Централној Банци БиХ (СВБН), Агенцији за банкарство ФБиХ (FBA) & Агенцији за банкарство Републике Српска (ABRS) да повећају институционални капацитет за супервизију, праћење и примјену МСФИ у финансијском извјештавању банака.

Опис

Обезбједити помоћ у капацитету СВБН, FBA & ABRS да развију рачуноводствене и ревизорске јединице у оквиру одјела за супервизију. Примарна задужења ових јединица ће обухватати:

- Праћење конзистентне примјене законских захтијева, захтијева МСФИ и конкретних разумних захтијева СВБН, FBA & ABRS. Осигуравање примјене смјерница које се односе на признавање, мјерење и објелодањивањем, а које су примјениве на комерцијалне банке.
- Провођење приступа финансијског извјештавања који је конзистентан са FINREP. Увођење МСФИ у банкарски сектор мијења начин на који кредитне институције користе ове стандарде, припремају своје објављене годишње рачуне и консолидоване рачуне. Ове промјене захтијевају да СВБН, FBA & ABRS, као и кореспондирајуће институције у ЕУ, модификују своје разумне захтијеве

финансијског извјештавања, с обзиром да се ти захтијеви извјештавања у великој мјери базирају на рачуноводственим подацима. CEBS је изradio FINREP на основу чињенице да МСФИ. за разлику од Директиве о банкарском сектору, не намећу стандардизовану форму извјештавања, и на основу позива за смањење оптерећења по основу извјештавања, које је упутила банкарска заједница.

- Обраћање дужне пажње на текуће објаве од стране CEBS-а, Базелског Одбора за супервизију банака,²⁷ IFAC-а, и IASB-а. Да би се овај аспект олакшао, CBВН би могла делегирати члана свог особља у Сталну мисију Босне и Херцеговине у ЕУ у Бриселу.
- Олакшавање преноса знања између CBВН, FBA & ABRS и банкарског сектора, развојем програма обуке за особље комерцијалних банака.
- Изградња капацитет у CBВН, FBA & ABRS како би се осигурала довољна расположива стручност у рачуноводству и ревизији.
- Израда стратегије људских потенцијала за CBВН, FBA & ABRS, која ће омогућити уредан развој ових потенцијала, који је спреман да одговори на техничке захтијеве.

Исход

Развој функције супервизије у CBВН, FBA & ABRS у сврху ревидирања, праћења и контролисања утицаја МСФИ на корпоративно извјештавање банака. Поред тога, с обзиром да банкарски сектор у Босни и Херцеговини нуди вејроватно најбоље структурисан и сектор са највећим ресурсима у којем би се имплементирали МСФИ, средства која су стављена на располагање CBВН, FBA & ABRS омогућиће изградњу базе знања, што ће олакшати пренос стручних вјештина на кориснике унутар сектора, а временом и на шири финансијски сектор у цјелини.

Кључни учесници

²⁷ Базелски Одбор за супервизију банака (BCBS) обезбјеђује форум за редовну сарадњу по питањима супервизије банака. Посљедњих година, све више се развија у тијело за постављање стандарда у свим аспектима супервизије банака, укључујући регулаторни оквир капитала Базела II.

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
9	Централна Банка Босне и Херцеговине Агенција за банкарство Републике Српске Агенција за банкарство Федерације БиХ	Централна Банка Босне и Херцеговине Агенција за банкарство Републике Српске Агенција за банкарство Федерације БиХ	Министарство финансија (држава) Министарство финансија (ФБиХ) Министарство финансија (РС) Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Банкарски Сектор Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 200,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Централна Банка Босне и Херцеговине Агенција за банкарство Републике Српске Агенција за банкарство Федерације БиХ	200,000 евра		X	
Показатељ учинка: Извјештај Европске Комисије о напредовању Босне и Херцеговине; преглед комерцијалних банака, супервизора, законом прописаних ревизора и других корисника годишњих рачуна и консолидованих рачуна.					

Циљ

Подржати ентитетске пореске власти у успостављању законом прописаног оквира који обезбјеђује предвидљиву пореску основу, те у планирању ефикасног процеса пореске процјене, уз смањење трошкова усклађености које сnose предузећа.

Опис

С обзиром да ентитетски закон о рачуноводству & ревизији обавезује на коришћење МСФИ у годишњим рачунима ентитета од јавног интереса, ова активност ће стрјежити ка слиједећем:

- Осигурати да све ентитетске пореске власти буду опремљене тако да могу извршити оцјену могућих ефеката кориштења МСФИ у годишњим рачунима и предузети све релевантне мјере да би се избегле ненамјерне посљедице на порески приход а тиме и Буџет БиХ, порески спорови који произилазе из двосмислених правила, итд.
- Оцијенити утицај МСФИ на степен рачуноводствене компетентности коју захтијевају порески инспектори. Због разлика у правилима за признавање и мјерење, и због промјенивих степена субјективности повезаних и са једним и са другим у оквиру различитих рачуноводствених стандарда, степен потребне компетентности се може разликовати.

У овом контексту, Босна и Херцеговина ће употријебити искуства релевантних земаља чланица ЕУ у области опорезивања, гдје се МСФИ одобравају/захтијевају у годишњим рачунима (нпр. Данска, Малта, Уједињено Краљевство).

Исход

Организовање ефикасног односа између годишњих рачуна и извјештавања о опорезивању прихода предузећа резултираће значајно умањеним трошковима усклађености за оне који израђују годишње рачуне. Ово ће такође резултирати повећаном предвидљивошћу у опорезивању прихода предузећа и усклађености са пореским захтијевима (смањење неоткривених пореских превара).

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
10	Ентитетске пореске власти	Министарство финансија (држава) Министарство финансија (ФБиХ) Министарство финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Сектор осигурања Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 100,000 EUR Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Ентитетске пореске власти	100,000 евра		X	
Показатељ учинка: Развој односа између пореског извјештавања и корпоративног финансијског извјештавања					

Циљ

Подржати ентитетске пореске власти у успостављању институционалног оквира који проводи ефикасан процес процјене пореза, што резултира ефективним одређивањем висине и примјеном пореза.

Опис

Ова активност ће обухватити слиједеће:

- Подршка ентитетским пореским властима у провођењу прописа, система, форми и смјерница који ће омогућити повезивање процеса наплате пореза са годишњим рачунима израђеним у оквиру МСФИ.
- Техничка помоћ свим ентитетским пореским властима укључиће:
 - Израду форме извјештавања о порезу на приход предузећа, усклађујући основицу за опорезивање прихода предузећа са нето приходом/губитком пријављеним у годишњим рачунима.
 - Израду формалних политика примјене и процедура праћења.
- Обука за пореске инспекторе, подстичући више знања о МСФИ, као и о пореском закону, у циљу бољег разумијевања међусобне усклађености и односа између рачуноводствених правила и пореског закона.
- Испитивање пореског извјештавања за кориснике који се не базирају на МСФИ: Власници и директори за циљ имају смањење свог пореског оптерећења, што доводи до тога да се на рачуновође и ревизоре врши притисак да утичу на резултате пријављене у годишњим рачунима. Ово је посебно случај код мањих предузећа, због чега би се могао захтијевати одвојен приступ посебно за корпоративно опорезивање за мала предузећа.

Босна и Херцеговина треба да се учи на искуствима релевантних земаља чланица ЕУ у области опорезивања.

Исход

Пореско извјештавање у Босни и Херцеговини тренутно користи значајан дио рачуноводствених способности у земљи. Ресурси који се користе за појашњавање, поједностављење и координацију окружења пореског и финансијског извјештавања са цјелокупним значајем који је дат финансијском извјештавању у Босни и Херцеговини, доводе до дугорочног јачања финансијског извјештавања.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
11	Ентитетске пореске власти	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Сектор осигурања Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 250,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	ентитетске пореске власти	250,000 евра		X	
Показатељ учинка: Развој односа између пореског извјештавања и корпоративног финансијског извјештавања					

Циљ

Осигурати да су закони и прописи Босне и Херцеговине у складу са релевентним дијеловима *acquis communautaire* који се односе на финансијско извјештавање у сектору осигурања и у складу са осталом релевантном домаћом легислативом.

Опис

Ова активност ће обухватати слиједеће:

- Преглед и измјену све легислативе како би се осигурало да су захтијеви финансијског извјештавања усклађени са *acquis communautaire*, а посебно са **Директивом о рачунима осигурања (91/674/ЕЕС)**, уз Четврту Директиву о годишњим рачунима (78/660/ЕЕС), Седму Директиву о консолидованим рачунима (83/349/ЕЕС) и Регулативу (ЕЦ) бр. 1606/2002 Европског Парламента и Савјета;
- Преглед прописа о адекватности и солвентности капитала, да би се осигурало да закони и прописи постављају одговарајуће принципе којима се поставља темељ за режиме солвентности за осигураватеље. Међународна Асоцијација Супервизора Осигурања (IAIS) поставља три принципа који се односе на ниво солвентности:
 - Принцип 6 – Режији адекватности и солвентности капитала морају бити осјетљиви на ризик;
 - Принцип 7 – Потребан је ниво контроле;
 - Принцип 8 – Минималан ниво капитала мора бити одређен;
- Извршити преглед овлашћења која има супервизор, како би се одредила способност супервизора да, на текућој основи, прилагоди минимум и контролни ниво солвентности, и на индустријски-широкој и на основи специфичној за осигураватеља (У неким јурисдикцијама, минимум и контролни нивои утврђени су законима, док је у другим јурисдикцијама супервизор овлашћен да наметне алтернативне захтјеве солвентности);
- Помоћи у развоју структура како би се омогућио текући годишњи преглед националних и европских законских захтијева у вези са финансијским извјештавањем за сектор осигурања.

Исход

Израда конзистентног законског и регулаторног оквира који подржава модернизовано окружење извјештавања у индустрији осигурања у складу са *acquis communautaire*

Кључни учесници

Action No.	Responsibility (R)	Accountability (A)	Consult (C)	Inform (I)
12	Супервизори осигурања на нивоу државе и на нивоу ентитета	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Сектор осигурања Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 100,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Супервизори осигурања, на нивоу државе и на нивоу ентитета	100,000 евра		X	
Показатељ учинка: Извјештај Европске Комисије о напредовању БиХ; преглед супервизора осигурања, законом прописаних ревизора и других корисника годишњих рачуна и консолидованих рачуна осигуравајућих тијела.					

Циљ

Развити и ојачати државне и ентитетске супервизоре осигурања, како би се подржала примјена законом прописаног прегледа који проводи ова стратегија, у оквиру активности бр. 12.

Опис

Подршка државном и ентитетским супервизорима осигурања, у утврђивању најбољих пракси за:

- Захтјеве лиценцирања – утврђивање и праћење минималног износа капитала који је потребан за лиценцирање уписа осигуравајуће дјелатности у јурисдикцији Босне и Херцеговине (укључујући то да се за нове осигураватеље може одредити посебан контролни ниво, како би се омогућио развој новог посла или одговорило на друге ризике повезане са њиховим пословним плановима);
- Резерве – укључујући утврђивање са ли профиле ризика појединачних осигураватеља треба процијенити по контролном нивоу солвентности у индустрији, или треба примијентити виши ниво, тј. могу постојати неки разлози који нису везани за капитал а због којих супервизор може захтијевати да се одржава виши ниво солвентности све док тај проблем не буде ријешен;
- Изградња способности и капацитета постојећег особља регулаторних власти, да би се повећала стручност у области конкретних захтијева извјештавања осигуравајућих компанија, укључујући:
 - Триангулација губитка (методе које износе на видјело шаблоне раста губитака базиране на историјским подацима савњеним у облику троугла основног раста губитака);
 - Регулисање резерви губитка;
 - Статистичке селекције укључујући разумност рачуноводствених и статистичких стандарда;
 - Процјена остварених али не пријављених (IBNR) потраживања;
 - Праксе и процедуре које се користе за обрачунавање незарађених премијских резерви (UEPR);
 - Процјена неистеклих резичних резерви (URR);

²⁸ За пензиони сектор разматраће се прилагођавање ове активности тако да третира предметни сектор.

- Програм обуке регулатора о утицају МСФИ²⁹ на сектор осигурања а посебно на конкретне захтијеве извјештавања осигуравајућих компанија.
- Израда смјерница за провођење МСФИ у сектору осигурања.
 - Организација односа између супервизора осигурања, законом прописаних ревизора и осигуравајућих кућа, подешавајући принципе постављене у Изјави о међународним праксама ревизије (IAPS 1004), *Однос између Супервизора банака и Екстерних ревизора банка*.

Ова активност треба озбиљно са уобзирати текуће објаве Одбора европских супервизора за осигурање и радне пензије (CEIOPS),³⁰ Међународне Асоцијације Супервизора Осигурања (IAIS),³¹ IFAC, и IASB-а.

Исход

Развој супервизора осигурања на нивоу државе и ентитета, са способношћу праћења и осигуравања усклађености са законима и прописима у области финансијског извјештавања за осигуравајуће куће.

²⁹ Иако овај извјештај генерално препоручује примјену МСФИ, свјесни смо да је њихова примјена у осигуравајућим кућама још увијек предмет дискусије. С обзиром на оскудне ресурсе у Босни и Херцеговини, и зато што IASB још увијек финализира конкретне стандарде за рачуноводство у осигурању, препорука овог извјештаја је да Босна и Херцеговина прати штеће ЕУ одлучити прије него што потпуно усвоји МСФИ у индустрији осигурања. У међувремену, Директива за рачуне осигурања и релевантна подешавања која су направиле поједине земље чланице у својој транспозицији, биће адекватна одредница.

³⁰ CEIOPS чине високо позиционирани представници супервизорских власти за осигурање и радне пензије, из земаља чланица ЕУ.

³¹ IAIS представља регулаторе и супервизоре осигурања из око 180 јурисдикција, и објављује глобалне принципе, стандарде и смјернице осигурања, обезбјеђује обуку и подршку по питањима повезаним са супервизијом осигурања, те организује састанке и семинаре за супервизоре осигурања.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
13	Супервизори осигурања на нивоу државе и на нивоу ентитета	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Сектор осигурања Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстрена техничка помоћ – 100,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Супервизори осигурања на нивоу државе и на нивоу ентитета	100,000 евра		X	
Показатељ учинка: Извјештај Европске Комисије о напредовању Босне и Херцеговине; преглед супервизора осигурања, законом прописаних ревизора и других корисника годишњих рачуна и консолидованих рачуна осигуравајућих кућа.					

Циљ

Осигурати да закони и прописи Босне и Херцеговине буду усклађени са релевантним дијеловима *acquis communautaire* који се односе на финансијско извјештавање предузећа која котирају на берзи, те са осталим релевантним домаћим законима.

Опис

Ова активност ће укључити слиједеће:

- Преглед закона и прописа примјенивих на предузећа која котирају на берзи, у циљу осигуравања усклађености легислативног оквира са релевантним дијеловима *acquis communautaire*, укључујући слиједеће:
 - Регулатива (ЕС) бр. 1606/2002 Европског Парламента и Савјета: Регулатива захтијева да предузећа која котирају на берзи, укључујући банке и осигуравајуће куће, припремају своје консолидоване рачуне у складу са одобреним МСФИ почевши од 2005. Земље чланице ЕУ такође имају опцију да захтијеве из ове регулативе прошире на предузећа која не котирају на берзи и на израду годишњих рачуна. Пошто су регулативе директно примјениве и у свим земљама чланицама ЕУ, без икакве потребе за националним провођењем закона (за разлику од Директива), Регулатива бр. 1606/2002 ће аутоматски постати обавезна ако се Босна и Херцеговина придружи ЕУ. Ипак, ми смо уобзирили Регулативу бр. 1606/2002 и осигураћемо да предузећа која котирају на берзи у БиХ буду добро опремљена за испуњавање захтијева из Регулативе у наредним годинама.
 - Директива о проспектима (брошурама) (2003/71/ЕС): Ова Директива, заједно са Регулативом бр. 809/2004 поставља информације садржане у проспектима, као и формат, инкорпорирање према референци и објављивање огласа.
 - Директива о транспарентности предузећа којима се јавно тргује (2004/109/ЕС): Ова Директива поставља минималне захтијеве транспарентности за предузећа која котирају на берзи, повећања квалитета информација доступних инвеститорима у вези пословања предузећа и њиховог финансијског положаја.
- Осигурати да закони и прописи Босне и Херцеговине буду у складу са релевантним стандардима које објављује CESR-fin. CESR-fin је стална оперативна група Одбора Европских Регулатора за хартије од вриједности (CESR) чија улога је да координира рад чланова CESR-a, у области признавања и примјене стандарда финансијског извјештавања у Европи. Ми ћемо посебно

уобзирити Стандард бр. 1 о Финансијским Информацијама, *Примјена стандарда финансијских информација у Европи*, и Стандард бр.2 о Финансијским Информацијама, *Координација активности примјене*.

- Осигурати хармонизацију регулаторних захтјева, на примјер у случају комерцијалне банке која котира на берзи, у смислу узимања у обзир регулаторних захтјева ентитетских агенција за банкарство.

Исход

Израда конзистентног легислативног и регулативног оквира који подржава модернизовано окружење извјештавања за предузећа која котирају на берзи, у складу са припадајућим обавезама из *acquis communautaire*.

Кључни учесници

Актив. бр	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
14	Комисија за хартије од вриједности РС Комисија за хартије од вриједности ФБиХ	Комисија за хартије од вриједности РС Комисија за хартије од вриједности ФБиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС) Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Предузећа која котирају на берзи Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ– 150,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Комисија за хартије од вриједности РС Комисија за хартије од вриједности ФБИХ	150,000 евра		X	
Показатељ учинка: Извјештај Европске Комисије о напредовању Босне и Херцеговине					

4.15 Подршка Комисијама за хартије од вриједности ФБиХ & РС (I)

Циљ

Развој и јачање Комисије за хартије од вриједности ФБиХ (FBiH SEC) и Комисије за хартије од вриједности РС (RS SEC) у циљу пружања подршке провођењу и примјени законског прегледа који је иницирала ова стратегија, у оквиру законске акције у вези са Финансијским Извјештавањем предузећа која котирају на берзи.

Опис

Ова активност ће обухватати слиједеће:

- Студију организационог утицаја у сврху одређивања и провођења најефикаснијих организационих структура и ресурса потребних да се Комисије за хартије од вриједности РС и ФБиХ учине независним административним ауторитетима.
- Израду одговарајуће стратегије и политика у вези са CCSR стандардима, као што је конзистентна политика акција, гдје се сличне акције усвајају у случајевима у којима се открију слични прекршаји.
- Израду смјерница за предузећа која котирају на листи – шта сваки од ауторитета очекује у смислу документације од емитера који котирају на берзи.
- Израда приручника за особље Комисија за хартије од вриједности ФБиХ и РС – како ће се ауторитет проводити праћење и примјену стандарда укључујући методе примјене, које се крећу у распону од једноставних формалних провјера до детаљне суштинске провјере, зависно од процјене ризика, активности о

материјалним нетачним изјавама (тврдњама), координацији примјене са другим одговорним тијелима и извјештавање јавности.

- Успостављање контроле квалитета/процес континуираног побољшања за праћење и примјену.
- Успостављање упареног програма за сваку Комисију за хартије од вриједности са одговарајућим регулатором и чланом CESR-а у постојећој земљи чланици ЕУ, како би се олакшало пребацивање адекватно квалификованог особља из једне у другу организацију, како би се свакој Комисији за хартије од вриједности помогло у:
 - Обуци и преносу знања о утицајима CESR стандарда, како у смислу теоретских концепта тако и код примјењених техника и пракси, као што је на ризику базиран приступ праћењу и примјени.
 - Вршење инспекција и/или свакодневног надзора и усмјеравања у процесу праћења и примјене;
- Поред тога, како и РС и ФБиХ Комисије за хартије од вриједности имају потенцијалноо виталну улогу за акционаре предузећа која котирају на берзи у БиХ, да би се повећала свијест о њиховој улози и користима за акционаре, биће проведена кампања на подизању свијести, као дио општег програма промовисања.

Ова комплетна активност треба да уобзире текуће објаве Европске Комисије, CESR-fin, Међународне Организације Комисија за хартије од вриједности (IOSCO), IFAC-а, и IASB-а.

Исход

Развој Комисија за хартије од вриједности ФБиХ и РС у циљу пружања подршке провођењу и примјени законског прегледа инцираног овом стратегијом, у оквиру законске акције која се односи на Финансијско Извјештавање предузећа која котирају на берзи, како би се развила култура усклађености и коначно унаприједило финансијско извјештавање предузећа која котирају на берзи у Босни и Херцеговини. Ова култура се може раширити на шири финансијски сектор и шире, у дужем временском периоду.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
15	Комисија за хартије од вриједности РС Комисија за хартије од вриједности ФБиХ	Комисија за хартије од вриједности РС Комисија за хартије од вриједности ФБиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС) Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Предузећа која котирају на берзи Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир, Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 300,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Комисија за хартије од вриједности РС Комисија за хартије од вриједности ФБиХ	300,000 EUR		X	
Показатељ учинка: Поузданост и конзистентност годишњих и консолидованих финансијских извјештаја предузећа која котирају на берзи, према оцјени A&A ROSC тима Свјетске Банке					

4.16 Објављивање и попуњавање финансијских инфомација (S)

Циљ

Осигурати да закони и прописи Босне и Херцеговине буду у складу са релевантним дијеловима *acquis communautaire* који се односе на објављивање и попуњавање финансијских информација³² укључујући принципе обавезног објелодањивања, минималне захтијеве транспарентности и да буду усклађени са осталим релевантним домаћим законима.

Опис

Ова активност ће укључити слиједеће:

- Осигурати конзистентност и предвидљивост унутар законског оквира у Босни и Херцеговини.
- Осигурати хармонизацију регулаторних захтијева, на примјер у случају финансијских институција које котирају на берзи, тако да уобзире регулаторни захтијеви Комисија за хартије од вриједности ФБиХ и РС и Агенција за банкарство РС и ФБиХ (FBA & ABRS).
- Осигурати да сваки компетентан административни ауторитет има потребна овлашћења.

Ово такође укључује пратеће активности прегледа закона и прописа примјенивих на Регистар финансијских извјештаја у ентитетима, да би се:

- Постављање принципа обавезног објелодањивања финансијских информација. Директива се односи на информације законске природе, наиме инструмент конституисања, статут уколико је садржан у одвојени инструмент, износ уписаног капитала, биланс стања и обрачун губитка и добитка за сваку финансијску годину, сваки пренос сједишта компаније, објава ништавности предузећа од стране судова, и сваки инструмент или одлука који се односе на трајање, ток пословања или ликвидацију предузећа.

Средства објелодањивања су трострука: прво, отварање фајла за свако предузеће у званичном регистру; друго, објављивање у националном службеном гласнику; и

³² Прва Директива Закона о предузећима (68/151/ЕЕЦ), Четврта Директива о годишњим рачунима (78/660/ЕЕЦ), и Седма Директива о консолидованим рачунима (83/349/ЕЕЦ) примјењују се на сва предузећа са ограниченом одговорношћу. Оне успостављају принцип обавезног објелодањивања. Директива о транспарентности (2004/109/ЕЦ) утврђује минималне захтијеве транспарентности за предузећа која котирају на берзи, повећавајући квалитет информација које су на располагању инвеститорима у вези са учинком и финансијским положајем предузећа.

треће, показатељ о свој пословној документацији, о законском облику и регистрованом мјесту пословања предузећа, те регистру у којем се чува фајл о предузећу, заједно са бројем предузећа у том регистру.

Поред тога, Директива 2003/58/ЕС којом се мијена Прва Директива Закон о оредузећима, олакшава и уобличава приступ јавности ка информацијама о предузећима и поједностављује формалности објелодањавања које су наметнуте предузећима. Такође захтијева од земаља чланица да обезбиједи адекватне казне у случају неусклађености од стране предузећа.³³

- Поставити минималне захтијеве транспарентности за предузећа која котирају на берзи. УО је уобзирео захтијеве транспарентности постављене у Директиви о транспарентности, чиме се комплетира пакет мјера у оквиру Акционог Плана за Финансијске Услуге ЕУ, укључујућу Регулотиву 1606/2002 и Директиву о проспектима (брошурама). У оквиру Директиве, сви емитери хартија од вриједности ће морати да обезбиједи годишње финансијске извјештаје у року од четири мјесеца након завшетка финансијске године. Инвеститори који улажу у акције добијаће комплетније полугодишње финансијске извјештаје.
- Осмислити подстицаје базиране на мјерама застрашивања (тј.санкције) како би се осигурала усклађеност са захтијевима попуњавања у вези са годишњим рачунима и консолидованим рачунима.

Исход

Израда конзистеног легислативног и регулаторног оквира за објављивање и попуњавање финансијских информација у Босни и Херцеговини, који испуњава захтијеве европских закона и подстиче културу усклађености.

Кључни учесници

Актив.	Задужење	Одговорност	Консултовати	Информисати
(Б)	(Д)	(А)	(С)	(П)

³³ Конкретно, УО ће осигурати да БиХ испита практично провођење захтијева да се стави на располагање, најкасније од 1.јануара 2007.године, на штампаним материјалима или на електронским медиима, у зависности од тога шта подносилац захтијева изабере, конкретно објелодањивање докуменатиције о одређеној врсти предузећа.

16	Министарство Финансија (држава) Финансијски Регистар Министарства Финансија (ФБиХ) Финансијски Регистар Министарства Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & Ревизију Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	ФБиХ SEC PC SEC CPR PC CPR ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Предузећа Цјелокупна јеваност
----	---	--	---	---

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 150,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Министарство Финансија (држава) Финансијски Регистар Министарства Финансија (ФБиХ) Финансијски Регистар Министарства Финансија (РС)	150,000 евра		X	
Показатељ учинка: Извјештај Европске Комисије о напредовању Босне и Херцеговине					

4.17 Подршка у попуњавању извјештаја (I)

Циљ

Стратегија и акциони план за унапређење финансијског извјештавања предузећа у Босни и Херцеговини

Развити и ојачати ентитетски ниво Регистра Финансијских Извјештаја министарства финансија у БиХ како би се подржали израда, провођење и примјена принципа обавезног објелодањивања, минималних захтијева транспарентности конзистентних с другим релевнтним домаћим захтијевима.

Опис

Ова активност укључује слиједеће:

- Снабдјети министарства финансија (регистре финансијских извјештаја) са системима и технологијама који омогућавају провођење политика и процедура утврђених у законској активности која се односи на попуњавање финансијских информација. Ови системи требају да:
 - Олакшају електронско прикупљање годишњих извјештаја и консолидованих годишњих извјештаја.
 - Омогуће похрањивање годишњих извјештаја и консолидованих годишњих извјештаја на временске периоде усклађене са захтијевима ЕУ.
 - Омогуће електронско приступање годишњим извјештајима и консолидованим годишњим извјештајима, уз одређене заштитне мјере.
 - Подрже праћење усклађености са законским захтијевима за попуњавање годишњих извјештаја и консолидованих годишњих извјештаја.
- Подржати успостављање система процедура које ће пратити откривање неусклађености са захтијевима попуњавања, уз адекватну примјену која ће охрабрити дугорочну усклађеност.
- Подржати министарства финансија (регистре финансијских извјештаја) у прилагођавању искустава других земаља чланица ЕУ, на начин да комерцијализују информације базиране на прикупљеним подацима (тј. подаци по одређеним секторима, снимци кретања). Међутим, све ове активности зависе од прикупљања квалитетних финансијских извјештаја о предузећима, што је примарни циљ ове стратегије и акционог плана.
- Израдити и провести Информативну Стратегију и преглед процеса пословања за министарства финансија (регистре финансијских извјештаја), усклађене са ЕУ захтијевима годишњих извјештаја и консолидованих извјештаја, анализирајући могућност кориштења XBRL-а.
- Развити активности ширења подата у регистрима, у свјетлу *acquis communautaire* и захтијева владе Босне и Херцеговине.

- Изградити додатни капацитет за јачање ресурса регистра и развој активности примјене у министарствима финансија (регистрима финансијских извјештаја), укључујући предузимање активности по питању кршења захтијева за попуњавање.

Исход

Допринијети значајном повећању доступности квалитетних финансијских информација за јавност у Босни и Херцеговини, што ће:

- Испунити захтијев из *acquis communautaire* у вези са објављивањем и попуњавањем финансијских информација.
- Заштитити треће стране (укључујући повјериоце, добављаче, запослене, итд.), јер ће јавна доступност годишњих извјештаја и консолидованих извјештаја смањити асиметричност информација између фирми и трећих страна, чиме ће ови други постати мање рањиви.
- Заштитити јавност од потенцијалног негативног економског утицаја (тј. у случају економски значајних предузећа, гдје њихове активности и/или престанак рада могу имати значајан негативан утицај на локалну економију).
- Промовисати побољшање расуђивања и унутар фирми и у економији (тј., менаџери и инвеститори имају већу способност разликовања добрих и лоших инвестиционих могућности и пословних активности).

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
17	Министарство Финансија (држава) Финансијски Регистар Министарства Финансија (ФБиХ) Финансијски Регистар Министарства Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	ФБиХ SEC PC SEC CPR PC CPR ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Предузећа Цјелокупна јавност

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Total Budget Required	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ – 250,000 евра Хардвер, софтвер & опрема – 750,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Министарство Финансија (држава) Финансијски Регистар Министарства Финансија (ФБиХ) Финансијски Регистар Министарства Финансија (РС)	1,000,000 EUR		X	
Показатељ учинка: Извјештај Европске Уније о напредовању Босне и Херцеговине; број годишњих (консолидованих рачуна) дат на располагање корисницима и усклађеност са захтијевима попуњавања (као % регистрованих предузећа)					

4.18 Успостављање надзора над ревизорском професијом (I)

Циљ

Подржати иницирање јавног надзорног тијела за ревизорску професију у Босни и Херцеговини, што би укључивало и одређивање и детаљно осмишљавање оперативне архитектуре тог тијела³⁴

Опис

Ова активност ће подржати осмишљавање оперативне архитектуре надзорног тијела, укључујући:

- Усклађивање државних и ентитетских закона са захтијевима надзора ревизорске професије.
- Обим надзора (тј. едукација, лиценцирање, постављање стандарда, увјеравање о квалитету, дисциплински системи).
- Компетентност надзора (тј. истражна и дисциплинска овлашћења):
 - За промовисање поштовања високих професионалних стандарда у ревизорској професији;
 - За праћење провођења одредби закона и прописа;
 - За преглед процедура стицања звања овлашћеног ревизора, које проведе СРР РС & СРР ФБиХ;
 - За праћење рада СРР РС & СРР ФБиХ по питању рада њихових чланова, у вези са едукацијом, системом увјеравања о квалитету и професионалном етиком.
- Транспарентност надзора (тј. објављивање годишњих програма рада и извјештаја о активностима).
- Финансирање система надзора осигурава и ослобађа од свих неприкладних утицаја законом прописаних ревизора или ревизорских фирми.
- Израдити “Меморандум о разумијевању” са кључним регулаторним партнерима.
- Израда смјернице које описују успостављање аранжмана у тијелу за уверавање о квалитету и дисциплинске системе, узимајући у обзир:
 - Текуће увјеравање о квалитету и дисциплинске системе; и

³⁴ Независни надзор прописа ревизорске професије укључује праћење квалитета ревизорске функције у вези са економски значајним тијелима и независни надзор прописа рачуноводствене професије у складу са члановима 31-34 нове Осме Директиве Закона о предузећима ЕУ (поставља правила јавног надзора и регулаторних аранжмана између земаља чланица).

- Потребу за сарадњом са компетентним властима земаља чланица ЕУ увијек када је потребно, у сврху with извршења дужности јавног надзора у оквиру нове Осме Директиве Закона о предузећима ЕУ. Систем ће посебно омогућити размјену информација и сарадњу у истрагама везаним за извршење законом прописаних ревизија.

Исход

Успостављање надзорног тијела помоћи ће да се увјере регулатори, инвеститори и цијела јавност у то да се на ревидиране годишње рачуне и консолидоване рачуне може ослонити у стварању тачне слике о финансијском здрављу ревидираних предузећа у Босни и Херцеговини.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
18	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Надзорна тијела у земљама чланицама ЕУ Цјелокупна јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Раесурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна поршка – 50,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 100,000 евра	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	150,000 евра	X		
Показатељ учинка: Покретање надзорног тијела					

4.19 Развој надзора ревизорске професије (I)

Циљ

Стратегија и акциони план за унапређење финансијског извјештавања предузећа у Босни и Херцеговини

Помоћи надзорном тијелу у провођењу структурираног процеса и процедура утврђених кроз успостављање покренутих овом стратегијом у оквиру акције 19.

Опис

Ова активност ће иницијелно развити способности надзорног тијела, укључујући:

- Успостављање Секретаријата – регрутовати и поставити особље.
- Провести ресурсни план којим ће се одговорити на фундаменталне захтијеве надзорног тијела (Просторије, уређење канцеларије, информациона технологија, канцеларијски материјал, телекомуникације, итд.).
- Успостављање детаљног утврђивања интерних процедура и правила укључујући гласање, одлучивање, примјену и супервизију.
- Успостављање писаних правила и прописа за надзорно тијело, у складу са законима.
- Провођење плана пословања, да би се испунили циљеви у вези са финансијском одрживошћу надзорног тијела.
- Потписивање и провођење “ Меморандума о Разумијевању” са регулаторним партнерима.

Активности ће такође укључити организацију серије семинара са изабраним члановима надзорног тијела, како би се потврдило њихово разумијевање улоге и функција у надзорном тијелу, укључујући захтијеве јавног нафзора у вези са увјеравањем о квалитету и дисциплинским системима.

Исход

Програм подршке ће помоћи да се осигура да ће се надзорно тијело развити као ефективна и ефикасна организација која ће бити способна да подупре регулаторну структуру ревизорске професије у Босни и Херцеговини у дужем периоду. Ефективан јавни надзор над ревизорском професијом је витални елемент у одржавању и јачању повјерења у ревизорску функцију.

Кључни учесници

Актив.	Задужење	Одговорност	Консултовати	Информисати
--------	----------	-------------	--------------	-------------

19	Надзорно тијело Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију Министарство Финансија (Држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Надзорно тијело у земљама чланицама ЕУ Цјелокупна јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Timing (Yrs)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 20,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 60,000 евра Хардвер, софтвер & опрема – 20,000 евра	Надзорно тијело Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	100,000 евра		X	
Показатељ учинка: Објављивање одговарајућег годишњег извјештаја од стране надзорног тијела					

4.20 Подршка у изградњи капацитета надзорног тијела (I)

Циљ

Помоћи у текућем и дугорочном надзору ревизорске професије у Босни и Херцеговини, кроз пружање подршке развоју капацитета, искуства и способности надзорног тијела.

Опис

Активност ће подржати текући и дугорочан независни надзор рачуноводствене професије кроз:

- Стављање на располагање интернационалне експертизе у сврху помоћи надзорном тијелу у одређеном периоду.
- Текућа обука и развој у праћењу квалитета ревизорске функције.
- Успостављање односа са надзорним тијелима у ЕУ, како би се омогућио пренос искустава.
- Развој и провођење стратегије којом би се осигурала одрживост надзорног тијела на основу искустава других земаља сличне величине у ЕУ (тј. Естонија, Летонија, Литванија, Словенија).

Исход

Развој сета интерних способности и искустава која ће надзорном тијелу дати способност вршења надзора над ревизорском професијом у БиХ, на ефективан и ефикасан начин на конзистентној дугорочној основи.

Кључни учњеници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
20	Надзорно тијело Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	СРР РС СРР ФБиХ УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Надзорна тијела у земљама чланицама ЕУ Цјелокупна јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 50,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 100,000 евра	Надзорно тијело Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	150,000 евра		X	
Показатељ учинка: Објављивање прикладног годишњег извјештаја од стране надзорног тијела					

4.21 Изградња капацитета за подршку ревизорске професије (I)

Циљ

Помоћи Комисији за рачуноводство & ревизију, СРР РС & СРР ФБиХ у изградњи довољног капацитета за повећање ефективности организација у обезбјеђивању услова за унапређење квалитета ревизорских услуга у Босни и Херцеговини. Активности треба да подрже развој и јачање ревизорске професије како би се, у јавном интересу, омогућило пружање услуга конзистентно високог квалитета.

Опис

Да би се испунио овај циљ, потребно је изградити способности СРР РС & СРР ФБиХ, што ће укључити слиједеће:

- Подржати Секретаријат у СРР РС & СРР ФБиХ;
- Подржати план пословања, како би се испунили постављени циљеви у вези са финансијском одрживошћу СРР РС & СРР ФБиХ;
- Подржати стратегију људских ресурса, како би се испунили постављени циљеви у вези са стручним способностима у СРР РС & СРР ФБиХ;

УО ће уобзирити IFAC – ове смјернице назване *Успостављање и Надзор Професионалног Тијела Рачуновођа*.

Исход

Активност ће повећати ефективности СРР РС & СРР ФБиХ у обезбјеђивању услова за унапређење квалитета ревизорских услуга у Босни и Херцеговини. Потребни ресурси омогућавају јачање архитектуре СРР РС & СРР ФБиХ и њихов *modus operandi* ће бити ефективно искориштен уколико могу подупријети своје структуре омогућавајући будући успјех. Конзистентност са IFAC-овом Изјавом о обавезама чланова (SMOs) омогућиће јасне одреднице које ће помоћи СРР РС & СРР ФБиХ да осигурају високо- квалитетан учинак професионалних ревизора.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
21	Комисија за рачуноводство & Ревизију CPP PC CPP ФБиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Цјелокупна јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 50,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 100,000 евра	Комисија за рачуноводство & ревизију CPP PC CPP ФБиХ	150,000 евра		X	
Показатељ учинка: Одржиив План пословања за ревизорске организације					

Циљ

Унашређењ програма рачуноводствене едукације за ревизоре у Босни и Херцеговини уобзирјујући захтијеве закона о рачуноводству & ревизији, нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ, IFAC-ове Међународне образовне стандарде, и “Глобални образовни програм за професионалну едукацију професионалних рачуновођа” који је објавила међу-владина радна група експерата за Међународне стандарде рачуноводства и извјештавања.

Ова активност ће обухватити пружање подршке у изградњи капацитета, како би се омогућио развој локалне експертизе и олакшали текући дугорочни развој и провођење програма едукације за законом прописане ревизоре у Босни и Херцеговини.

Опис

Пружање помоћи Комисији и CPP PC & CPP ФБиХ у унапређењу програма едукације, како би се подржао развој општег знања, интелектуалних способности и комуникацијских вјештина које законом прописани ревизори морају посједовати. Ово ће се постићи унапређењем образовног програма за законом прописане ревизоре у Босни и Херцеговини, уобзирјујући слиједеће:

- Чланове 6, 7 и 8 нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ;
- IFAC-ове Међународне образовне стандарде (IES) бр. 1, *Захтијеви уласка у програм едукације професионалних рачуновођа*;
- IFAC IES бр. 2, *Садржај програма едукације професионалних рачуновођа*;
- IFAC IES бр. 3, *Професионалне способности*;
- IFAC IES бр. 4, *Професионалне вриједности, етика и ставови*;
- IFAC IES бр. 5, *Захтијеви практичног искуства*;
- IFAC IES бр. 6, *Оцјена професионалних способности и компетентности*;
- IFAC IES бр. 7, *Континуирани професионални развој: Програм учења током цијелог животног вијека и континуирани развој професионалне компетентности*;
- IFAC IES бр. 8, *Захтијеви компетентности за професионалне ревизоре (нацрт)*; и
- Искуства релевантних земаља чланица ЕУ у успостављању програма едукације.

Ова активност ће подржати рад Комисије и CPP PC & CPP ФБиХ на слиједећи начин:

- Подршка у капацитету за процес професионалне едукације како би се осигурало да буде успостављен самоодржив програм који испуњава циљеве општих захтијева едукације у вези са развојем општег знања, интелектуалних способности и комуникацијских вјештина које професионални ревизори морају имати.
- Помоћи у преносу знања са међународне на локалну експертизу, у области едукације и обуке законом прописаних ревизора.
- Помоћи Комисији и СРР РС & СРР ФБиХ, периодично прегледати и побољшавати оквир за едукацију законом прописаних ревизора, уз коришћење добрих међународних пракси.

Исход

Успјешно извршење ове активности омогућиће Комисији и СРР РС & СРР ФБиХ да унаприједи процес едукације за учеснике у професији како би се осигурала најбоља пракса и испуњавање међународних добрих пракси и ЕУ захтијева у стварању компетентних професионалних ревизора. Унапређење образовног програма у Босни и Херцеговини имаће значајан позитиван ефекат у подршци финансијском извјештавању предузећа у Босни и Херцеговини, кроз побољшање стандарда и конзистентности образовног оквира који се користи за обуку законом прописаних ревизора.

Поред тога, ова активност ће додатно изградити капацитет да би се охрабрили локални стручњаци да развију способности и искуство како би се омогућило одрживо побољшање стандарда едукације и испитивања нових учесника у професији, подижући тако дугорочно стандард ревизије у Босни и Херцеговини.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
22	Комисија за рачуноводство & ревизију CPP PC CPP ФБиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Општа јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 50,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 200,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Комисија за рачуноводство & ревизију CPP PC CPP ФБиХ	250,000 евра		X	
Показатељ учинка: Унапређен програм едукације за ревизоре, који ће бити доказан испуњавањем IFAC-ових Међународних образовних стандарда (IES)					

Циљ

Унапређење ефикасног и ефективног провођења програма Континуиране Професионалне Едукације (CPE) како би се осигурало да CPP РС & CPP ФБиХ могу одговорити на потребе свих чланова и пружити позитивну и адекватну подршку осигуравајући континуирано одржавање, развој и унапређење професионалног и личног знања потребних члановима CPP РС & CPP ФБиХ у њиховом радном вијеку. Ова активност ће укључити подршку у изградњи капацитета унутар CPP РС & CPP ФБиХ, како би се олакшали развој и повећање локалног знања, у циљу провођења CPE програма на текућој дугорочној основи, за чланове CPP РС & CPP ФБиХ у Босни и Херцеговини.

Опис

Ова активност ће изискивати израду побољшаних политика и процедура за CPE које ће бити конзистентне са захтијевима из:

- Чланова 13 и 30 нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ;
- IFAC IES бр. 7, *Континуирани професионални развој: Програм учења у трајању животног вијека и континуирани развој професионалне компетентности*; и
- Постојеће праксе и искуства релевантних земаља чланица ЕУ.

Програм треба да обухвати подршку у слиједећим сегментима:

- Јачање структуре и обима програма обуке³⁵ у циљу унапређења стручности чланова CPP РС & CPP ФБиХ, са посебним нагласком на практичној примјени МСФИ, МСР, и IFAC-овог Кодекса етике за професионалне рачуновође.
- Јачање формалних захтијева програма CPE и израда плана активности који ће довести до потпуног провођења CPE у оквиру ревизорске професије.
- Јачање структуре и обима наставног материјала у вези са практичном примјеном МСР и Кодекса етике, којег ће користити чланови CPP РС & CPP ФБиХ.

Ова активност ће помоћи провођење унапређеног CPE програма, на слиједећи начин:

- Давањем потребне експертизе CPP РС & CPP ФБиХ, како би се обучило њихово особље да проводи даље програме CPE за своје чланове, са посебним

³⁵ Осмишљавање и израда CPE курсева која ће омогућити похађање и онима који нису чланови има двије кључне предности, наиме овим се обогаћује знање финансијске заједнице у цјелини, а такође моће донијети и значајан прилив прихода за CPP РС & CPP ФБиХ у дугорочном смислу.

нагласком на примјени МСФИ, МСР и IFAC-овог Кодекса етике за професионалне рачуновође.

- Обезбјеђивањем наставних материјала у вези са практичним провођењем МСР и IFAC-овог Кодекса етика за професионалне рачуновође, које ће користити чланов СРР РС & СРР ФБиХ, како би створили основу за СРЕ програме обуке.
- Координацијом са вишим образовним институцијама у БиХ, како би се размотрило на који начин више образовне институције могу помоћи у развоју програма СРЕ у дугорочном смислу.³⁶
- Провођењем стратегије, да би се осигурала одрживост СРЕ процеса, на основу искустава земаља сличне величине у ЕУ (тј. Естонија, Латвија, Литванија, Словенија).
- Стављањем на располагање међународне експертизе, у сврху независне оцјене напредовања СРР РС & СРР ФБиХ у овој области, на регуларној основи.
- Изградњом капацитета за почетни период програма СРЕ, подржавајући континуирано одржавање, развој и јачање професионалног и личног знања и способности чланова СРР РС & СРР ФБиХ.
- Пружањем подршке у изградњи капацитета за текуће провођење програма СРЕ, који ће провести СРР РС & СРРФБиХ.
- Помагањем у преносу знања са међународног на локални ниво у области СРЕ обуке за законом прописане ревизоре.

Исход

Важно је да чланови СРР РС & СРР ФБиХ остану компетентни и да развију нове способности како би остали ефектни у свом послу и каријери. Ово ће помоћи да се одржи могућност запошљавања чланова и њихова репутација међу послодавцима, клијентима и јавношћу. Ово ће такође помоћи да се одржи репутација СРР РС & СРР ФБиХ у смислу обучавања и подршке професионалаца високог калибра. Корист од улагања средстава у израду овог програма ће бити дугорочна. Успјешан развој основе знања за садашњу генерацију ревизора имаће далекосежне посљедице на квалитет рачуноводствених услуга у Босни и Херцеговини, у дугорочном смислу.

Кључни учесници

Актив. (Б)	Задужење (Д)	Одговорност (А)	Консултовати (С)	Информисати (И)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

³⁶ Методе провођења СРЕ програма треба да буду отворене за индивидуални избор, подвргнут адекватном увјеравању о квалитету.

23	СР РС СРР ФБиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рауноводство & Ревизију УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Цјелокупна јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме
----	-------------------	---	--	--

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 50,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 200,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	СРР РС СРР ФБиХ Добровољни доприноси чланова ревизорске професије у БиХ	250,000 евра		X	
Показатељ учинка: Број законом прописаних ревизора који испуњавају захтијеве СРЕ -а					

4.24 Унапређење Програма увјеравања о квалитету (QA) за ревизоре (I)

Циљ

Унаприједити програм екстерног увјеравања о квалитету за чланове СРР РС & СРР ФБиХ, уобзирјујући слиједеће:

- Члан 29 нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ, која уводи захтијев да сви законом прописани ревизори и ревизорске фирме буду подвргнути систему увјеравања о квалитету;

- Препоруке Европске Комисије из новембра 2000.године, у вези Увјеравања о квалитету за законом прописаног ревизора у ЕУ;³⁷
- IFAC-ова Изјава о обавезама чланова, бр. 1, *Увјеравање о квалитету*.³⁸

Ово ће се првенствено састојати од успостављања режима контроле квалитет, који ће прегладати и пратити квалитет рада ревизорске професије на текућој основи. За кориснике финансијских информација, екстерна контрола квалитета осигурава одређени ниво кредибилитета ревидираних годишњих и консолидованих рачуна.

Опис

Ова активност ће подржати јачање режиме екстерне контроле квалитета у оквиру ревизорске професије у БиХ, на слиједећи начин:

- Критеријуми који ће се примјењивати на такав систем увјеравања о квалитету су они који су утврђени у Осмој Директиви закона о предузећима ЕУ и Препоруци Европске Комисије из новембра 2000 у вези са Увјеравањем о квалитету за законом прописаног ревизора у ЕУ. Конкретни захтијеви се баве питањима као што је учесталост прегледа квалитета, обухват прегледа квалитета и повјерљивост;
- Унапређење таквог програма треба да уведе везу између програма увјеравања о квалитету и других релевантних радних група СРР РС & СРР ФБиХ. На примјер, дисциплински програм за законом прописане ревизије треба да специфицира казнене мјере за неиспуњавање захтијева програма увјеравања о квалитету утврђених у оквиру ове активности. Поред тога, Комисија за едукацију треба да

³⁷ Европска Комисија је усвојила Препоруку којом се поставља минимум стандарда за системе екстеног увјеравања о квалитету з а законом прописане ревизије у ЕУ. Системи екстерног увјеравања о квалитету су се развили као провјера квалитета законом прописаних ревизија. Циљ увјеравања о квалитету је да осигура да су законом прописане ревизије проведене у складу са постављеним стандардима ревизије и да ревизори поштују етичка правила (укључујући независност). Препорука поставља свеобухватан сет минималних захтијева за системе увјеравања о квалитету у земљама чланицама ЕУ, у смислу да осигурава да су сви законом прописани ревизори покривени еквивалентним системима увјеравања о квалитету, уз Адекватан јавни надзор и објављивање резултата.

³⁸ Изјаву о обавезама чланова 1 треба да примјењују тијела чланице IFAC-а у програмима прегледа увјеравања о квалитету за њихове чланове који проводе одређене задатке ревизије финансијских извјештаја. Ова изјава се примјењује без обзира на то да ли тијела чланице проводе такве програм сами за себе, испред професије, испред влада, регулатора или других агенција, или програме проводи неко друго тијело.

уклопи у своје СРЕ програме области за унапређење процеса ревизије утврђеног програмом увјеравања о квалитету.

- Поред тога, систем увјеравања о квалитету треба да надзире надзорно тијело. Ово такође обухвата супервизију и крајњу одговорност за поступке увјеравања у квалитету, које организиу СРР РС & СРР ФБиХ.
- Додатан развој стратегије да би се осигурала одрживост процеса увјеравања о квалитету на основу искустава земаља сличне величине у ЕУ (тј. Естонија, Летонија, Литванија, Словенија);

Ова активност ће подржати провођење побољшаног режима екстерне контроле квалитета у оквиру ревизорске професије у Босни и Херцеговини, узимајући у обзир слиједеће:

- Контролори морају имати адекватне професионалне квалификације и знање. Њихова непристрасност и објективност морају бити загарантоване. Морају се додијелити ресурси за системе контроле квалитета како би се осигурали кредибилитет и ефектност.
- Обухват прегледа квалитета треба да укључи оцјену система интерне контроле квалитета ревизорске фирме, уз довољно тестирање усклађености процедура и ревизорских фајлова, да би се верификовало њихово адекватно функционисање.
- Подршка капацитету у почетном периоду за СРР РС & СРР ФБиХ, како би се омогућило провођење побољшаног програма контроле квалитета који испуњава циљеве захтијева увјеравања о квалитету, у смислу увјеравања и корисника и трећих страна о стандардима рада ревизора и ревизорских фирми.
- Изградња капацитета за СРР РС & СРР ФБиХ, како би се примјенио конкретан програм захтијева увјеравања о квалитету.

Исход

Увјеравање о квалитету је основно средство ревизорске професије да покаже јавности и регулаторима да ревизори раде на нивоу који испуњава утврђене стандарде ревизије и етичке правила. Унапређење програма контроле квалитета ће бити позитиван корак у овом смјеру за ревизорску професију у БиХ. Ово такође омогућава професији да подстакне побољшања у квалитету метода ревизије.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
24	CPP PC CPP ФБиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Цјелокупна јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Опретивна подршка – 50,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ– 200,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	CPP PC CPP ФБиХ Добровољни доприноси чланова ревизорске професије у БиХ	250,000 евра		X	
Показатељ учинка: Број законом прописаних ревизора подвргнутих екстерном увјеравању о квалитету у БиХ у датој години; учинак CPP PC & CPP ФБиХ (условно) у оквиру IFAC-овог програма усклађености					

4.25 Унапређење дисциплинског програма за ревизоре (I)

Циљ

Унаприједити дисциплински програм за чланове CPP PC & CPP ФБиХ у Босни и Херцеговини како би се и корисници и треће стране увјерили да је стандард рада ревизора и ревизорских фирми подложен фундаменталним принципима увјеравања о квалитету и дисциплине, у погледу на:

Члан 30 нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ, која поставља генерални принцип да ће земље чланице организовати ефикасне и ефектне системе истраге и ефектне санкције које одвраћају од вршења, које могу бити грађанске, административне или кривичне;

Препоруку Европске Комисије од новембра 2000.године, у вези са Увјеравањем о квалитету законом прописаног ревизора у ЕУ; и

- IFAC SMO бр. 6, Истрага и дисциплина.

Опис

Ова активност ће подржати унапређење дисциплинских програма СРР РС & СРР ФБиХ, који ће истраживати и кажњавати кршење правила,³⁹ укључујући кршење професионалних стандарда и правила од стране индивидуалних чланова СРР РС & СРР ФБиХ. Ова активност ће обухватити слиједеће:

- Унапређење провођења дисциплинског програма, конкретно проводећи стратегију помоћи релевантним одборима СРР РС & СРР ФБиХ да примјене препоруке својих система контроле квалитета.
- Унапређење мандата за активности уз наметање санкција члановима за кршење прописа, како би се поставиле јасне последице кршења подзаконских аката СРР РС & СРР ФБиХ.
- Израда аранжмана за жалбе на санкције које одреде релевантни одбори СРР РС & СРР ФБиХ (Дисциплинска Комисија) укључујући жалбе уложене код одговарајућих тијела (Министарство Финансија). Јачање структуре дисциплинског система треба да укључи:
 - Све мјере наметнуте од стране СРР РС & СРР ФБиХ ће бити дате у јавност; и
 - СР РС & СРР ФБиХ ће информисати одговарајуће власти (Министарство Финансија) о свим наметнутим мјерама.
- Подршка у капацитету у почетном периоду за СРР РС & СРР ФБиХ, како би се омогућило побољшање дисциплинског програма, тако да испуњава циљеве дисциплинских захтјева у вези са увјеравањем корисника у стандард рада ревизора и ревизорских фирми.
- Изградња капацитета за ИСА како би се побољшали конкретни дисциплински налази.

³⁹ Кршење прописа укључује све ово: криминалну активност, дјеловање и пропусте који могу компромитовати рачуноводствену професију, кршење професионалних стандарда, кршење етичких захтјева, озбиљан професионални немар, мање озбиљне инстанце професионалног немара које, кумулативно, могу бити показатељ неспремности и незадовољавајућег рада.

- Помоћ у преносу знања са интернационалног на локални ниво, у области дисциплинских акција за законом прописане ревизоре.

Исход

Користи унапређења дисциплинских система СРР РС & СРР ФБиХ ће у дугорочном смислу омогућити слиједеће:

- Осигуравање јавног интереса одржавањем и јачањем стандарда професионалног понашања чланова и фирми чланица ревизорске професије;
- Експедитивно поступање у погледу на санкције наментуте онима за које је утврђено да су криви за кршење прописа, укључујући одузимање права за бављење ревизорским послом; и
- Покушај да се одврате од будућег кршења прописа у свом раду.

Поред тога, ефектно јачање дисциплинских система ће:

Подстицати усклађеност са стандардима ревизије;

Подстаћи професионално понашање законом прописаних ревизора;

Помоћи у увјеравању о квалитету ревизије; и

Увјерити цјелокупну јавност у квалитет рада законом прописаних ревизора.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
25	CPP PC CPR ФБиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (PC)	Комисија за рачуноводство & ревизију УО Релевантна тијела чланице ЕУ Свјетска Банка	Цјелокупна јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 50,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 100,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	CPP PC CPR ФБиХ Добровољни допринос чланова ревизорске професије у БиХ	150,000 евра		X	
Показатељ учинка: Број законом прописаних ревизора подвргнутих дисциплинским процедурама у БиХ у датој години; учинак CPP PC & CPR ФБиХ (условно) у оквиру IFAC-овог програма усклађености					

Циљ

Помоћи да се осигура стављање на распослагање прикладног електронског јавног регистра за законом прописане ревизоре и ревизорске фирме у Босни и Херцеговини, који ће омогућити заинтересованим странама да брзо утврде да ли су законом прописан ревизор или ревизорска фирма регистровани, гдје су званично лоцирани и како су (у случају фирми) организовани.⁴⁰ Ово обухвата обезбјеђивање техничких и оперативних ресурса за СРР РС & СРР ФБиХ, како би се омогућило јачање и одржавање јавног регистра за законом прописане ревизоре и ревизорске фирме, и помогло СРР РС & СРР ФБиХ у текућој популацији овог јавног регистра.

Опис

Ова активност ће обухватати слиједеће:

Техничку помоћ у унапређењу процеса за регистар законом прописаних ревизора у Босни и Херцеговини, у потпуности уобзирјујући захтијеве нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ;

Техничку помоћ у јачања процеса и процедура којим ће се омогућити ефектан регистар законом прописаних ревизора, на текућој основи;

Подршка секретаријату за управљање процесом регистра, тј. ажурирањем података, бављењем јавним упитима, и текуће одржавање регистра информација, узимајући у обзир нову Директиву закона о предузећима ЕУ, која каже да информације о регистрацији морају бити ажуриране без непотребних одлагања.

Повећање ресурса расположивих СРР РС & СРР ФБиХ у сврху финансирања процеса регистрације, укључујући:

- Софтверски програми за помоћ у процесу електронске регистрације, на основу добре међународне праксе ;
- Хардвер који омогућава софтверске програме на континуираној основи; и
- Оперативни трошкови повезани са почетним развојем јавног регистра.

⁴⁰ Ова активност ће провести чланове 15 до 20 нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ. Поред тога, треба уобзирити искуства сличних земаља чланица ЕУ (тј. Литваније у којој се конкретан пројекат бавио кључним питањима с којима се БиХ сада суочава). Погледаје ПРВУ иницијативу, Техничка помоћ у реформи рачуноводства и ревизије, Фаза 2.

- Пружити подршку у изградњи капацитета за СРР РС & СРР ФБиХ у текућој регистрацији законом прописаних ревизора и ревизорских фирми у Босни и Херцеговини;
- Ставити на располагање међународну експертизу за независну оцјену јавног регистра и његовог садржаја, узимајући у обзир чланове 15 ди 20 нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ; и
- Помоћи у преносу знања са међународних на локалне стручњаке.

Исход

Снабдјевање оперативним ресурсима и експертизом омогућиће заинтересованим странама да утврде да ли су законом прописани ревизор или ревизорска фирма регистровани, гдје су званично лоцирани и како су (у случају фирми) организовани. Ово ће помоћи у:

Пружању помоћи у идентификовању особа које раде без дозволе;

Омогућавању јавности да идентификује прикладне ауторитете, уколико је потребно уложити жалбу против законом прописаног ревизора;

Повећању повјерења јавности у регистроване ревизоре;

Додатни ресурси додијељени овом пројекту омогућиће регулисање професије на текућој основи и помоћи испуњавању захтијева нове Осме Директиве закона о предузећима ЕУ.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
26	СРР РС СРР ФБиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Цјелокупна јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 25,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 75,000 евра Хардвер, Софтвер & Опрема – 25,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	CPP PC CPP ФБиХ	125,000 евра		X	
Показатељ учинка: Доступност електронског регистра Законом прописаних ревизора у БиХ; захтијеви за информацијама из ових регистара на годишњој основи					

4.27 Европски & међународни односи за рачуноводствену професију (I)

Циљ

Осигурати да Босна и Херцеговина има улогу у међународној заједници рачуновођа и ревизора, како би се постигло слиједеће:

- Заступљеност БиХ на европском и међународном нивоу, чиме ће се обезбиједити њен допринос развоју рачуноводства и ревизије; и
 - Подешавање искустава европских и међународних партнера, како би се добио увид у добре међународне праксе.

Опис

Ова активност ће помоћи CPP PC & CPP ФБиХ да постану чланице европских и међународних рачуноводствених организација (FEE и IFAC).

Конкретне активности ће обухватати:

- Израду, покретање и провођење стратегије, како би се омогућила кандидатура CRR РС & CRR ФБиХ за чланство у FEE, укључујући испуњавање обавеза кандидата за чланство у FEE. Ово укључујуће слиједеће захтијеве:⁴¹
 - Принципијелно провођење традиционалних активности рачуновође;
 - Посједовање највиших професионалних квалификација;
 - Принципијелно провођење активности регулисаних Директивама ЕУ; и
 - Посједовање овлашћења за провођење законом прописаних ревизија без ограничења, тј. ревизију свих рачуноводствених докумената свих категорија предузећа.

Додатна помоћ и подршка обухватају јачање CRR ФБиХ, тако да испуни критеријуме за чланство у IFAC-у, укључујући активности које ће помоћи да се успостави:⁴²

- Добра позиција и адекватна видљивост на међународном нивоу;
- Финансијска и организациона структура која подржава његову способност одржања;
- Интерес за IFAC и IASB и њихове програме, активности и објаве; и
- Промовисање активности IFAC-а и IASB -а.

Додатна помоћ и подршка укључују јачање CRR РС, тако да испуни критеријуме за пуноправно чланство у IFAC-у, укључујући активности које ће помоћи успостављање:

- Одржавање адекватних стандарда контроле квалитета у складу са Међународним Стандардима Контроле Квалитета које је објавио IAASB, уз релевантне националне стандарде контроле квалитета и професионалног понашања, у оној мјери у којој то не забрањују национални прописи, редовне глобално координиране интерне прегледе увјеравања о квалитету;
- Политика и метода провођења таквих ревизија, које се базирају, у највећој могућој мјери, на MCP-е;
- Политика и метода које су у складу са IFAC-овим Кодексом Етике за професионалне рачуновође и националним кодексима етике; и

⁴¹ На почетку, CRR ФБиХ ће се вјероватно кандидовати за Кореспондентно Чланство (не испуњава све критеријуме за чланство али ради на томе да буде примљен у пуно ординарно чланство), са дугорочном стратегијом пријема у Ординарно Чланство (има адекватне професионалне стандарде и признат је као довољно угледна организација, и није владина организација).

⁴² Дугорочније, CRR ФБиХ ће настојати да буде примљен у пуноправно чланство у IFAC-у.
Стратегија и акциони план за унапређење финансијског извјештавања предузећа у Босни и Херцеговини

- Договор да се Секретару Форума доставља годишњи извјештај, у облику који је одобрио ТАС, у ком је приказано да су горе наведене обавезе по основу чланства испуњене.

Исход

Испуњавање захтијева по основу чланства у међународној организацији попут FEE –а и IFAC-а имаће двоструку сврху. Прво, критеријуми за ступање у чланство су такође једна врста стратешког циља, чијим ће испуњавањем СРР РС & СРР ФБиХ осигурати испуњавање професионалних прописа. Штавише, међународно искуство СРР РС & СРР ФБиХ помоћи ће у управљању интерним побољшањима и омогућити ефикасан и ефектан рад СРР РС & СРР ФБиХ.

Кључни учесници

Актив.	Задужење	Одговорност	Консултовати	Информисати
--------	----------	-------------	--------------	-------------

27	Комисија за рачуноводство & ревизију СР РРС СРР ФБиХ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	УО Релевантне земље чланице ЕУ FEE IFAC Свјетска Банка	Цјелокупна јавност Законом прописани ревизори & ревизорске фирме
----	---	--	---	--

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 100,000 евра Адекватна техничка помоћ – 200,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ	300,000 евра			X
Показатељ учинка: Статус и ниво чланства у FEE-у и IFAC-у					

4.28 Подршка наставном програму за трећи ниво рачуноводства (I)

Циљ

Стратегија и акциони план за унапређење финансијског извјештавања предузећа у Босни и Херцеговини

Наставити образовни сегмент USAID-овог Пројекта реформе рачуноводства у БиХ, како би се повећао стандард наставног програма рачуноводствених модела који се уче на трећестепеним институцијама (тј. универзитетима), са коначним циљем подизања квалитета дипломираних рачуновођа који ће радити у професији, као и општег знања о рачуноводству дипломаца у неким другим научним областима, на примјер у праву. Наставни програм за рачуноводство и ревизију треба да одражава значајне промјене у оквиру рачуноводства и ревизије, које су се догодиле протеклих година.

Опис

Извршење активности треба да укључи:

- Успостављање консултативне комисије која ће радити са релевантним министарствима и универзитетима и заступати гледишта свих кључних учесника (тј. оних који израђују, регулатора, корисника и ревизора годишњих и консолидованих рачуна), с циљем да се развије и унаприједи наставни програм рачуноводствених модела, онако како га проводе све релевантне образовне институције, према потребама модерне тржишне економије.
- Израда, покретање и успостављање програма које води међународно признат универзитет, у циљем испуњавања плана који је утврдила консултативна комисија.
- Израда и провођење стратегије с циљем повећања квалитета и расположивости у БиХ уџбеника, огледних примјера и других материјала за обуку о МСР и МСФИ, који је тренутно недовољан, посебно у смислу практичне примјене стандарда.

Исход

Финансијско извјештавање предузећа има кључну улогу у добром функционисању модерне економије. Посебно је важно да ову реалност схвати општа јавност у студенти трећестепене образовне институције. Ово разумијевање је развијено јаким наставним програмом за рачуноводство и ревизију на трећем нивоу образовања у Босни и Херцеговини. Ово није важно само директно за студенте рачуноводства, већ и за оне који студирају неке друге науке (нпр. пословну администрацију, право, економију) како би се осигурало да сви сектори економије која функционише могу доносити информацијама добро поткријепљене одлуке на бази поузданих финансијских информација.

Ресурси потребни за покретање програма активности који води ка јачању наставног програма у рачуноводству, довешће до повећања нивоа знања учесника програма обуке у области ревизије, у дугорочном смислу. Такође је важно рећи да ће повећано знање свих студената трећег степена о рачуноводственим моделима, довести до повећања опште базе знања у вези са значајем доброг финансијског извјештавања предузећа.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
28	У. Сарајево У.Српско Сарајево У. Бањалука У. Брчко У. Мостар У. Мостар У. Тузла У. Бихаћ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију CPR РС CPR ФБиХ Све трећестепене институције УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Цјелокупна јавност МСП-а Корпоративна тијела

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна помоћ	Потребна интерна помоћ	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Адекватна екстерна техничка помоћ– 200,000 евра	У. Сарајево У.Српско Сарајево У. Бањалука У. Брчко У. Мостар У. Мостар У. Тузла У. Бихаћ	200,000 евра		X	
Показатељ учинка: Ажурирани наставни програм за рачуноводство & ревизију, конзистентан са добром међународном праксом					

4.29 Подршка у провођењу побољшаног трећестепеног наставног програма (I)

Циљ

Наставити сегмент едукације USAID-овог Пројекта реформе рачуноводства у БиХ, у давању подршке кључној групи професора, предавача и других струлњака за едукацију који ће бити способни да проведу и напишу високо-квалитетну литературу и обуку и дугорочно израде међународно упоредив наставни програм и разумију практичне аспекте МСФИ и МСР.

Опис

Провођење активности треба да обухвати:

- Израду, покретање и успостављање програма који ће понудити обуку инструкторима за рачуноводство и ревизију у образовним институцијама у БиХ, засновану на слиједећем:

Потребно је обезбједити стручно знање како би се омогућило учешће учесника са свих факултета за рачуноводство широм БиХ. Обука треба да буде проведена на језику Босне и Херцеговине, у оквиру мјународне експертизе, и заједно са локалним стручњацима у БиХ, који су стекли конкурентне вјештине у предавању о МСФИ и МСР. Семинари се требају фокусирати на конкретној методологији предавања о МСФИ и МСР, с циљем изградње разумијевања практичних аспеката МСФИ и МСР. Пренос знања и способности ће бити извршен корз конкретне методе осмишљене тако да окупе професоре и предаваче на интерактивним сесијама, на којима могу размјењивати информације. Веома је важно то да је велика заједница професора у БиХ упозната са МСФИ и МСР и са новом методологијом у њиховој примјени.

- Да би се олакшао пренос знања са признатом међународном институцијом, организоваће се програм размјене стручњака и провести на циљној групи предавача или професора који ће бити изабрани на конкурентној основи са свих факултета за рачуноводство широм Босне и Херцеговине. Циљане особе које ће се обучавати требају бити предавачи или професори који посједују значајне комуникацијске способности и доказано академско искуство предавача у вишем образовању, и способност израде наставних материјала.
- Изградњу капацитета у оквиру трећестепеног образовног сектора, како би се наставило унапређивање наставног програма за образовање у рачуноводству и ревизији.

Исход

Да би се повећао капацитет универзитетских професора, предавача и осталих учесника у едукацији у области рачуноводства и ревизије у БиХ, да израде и проведу постојеће и нове курсеве који ће користити и примјењивати МСФИ И МСР.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
29	У. Сарајево У.Српско Сарајево У. Бањалука У. Брчко У. Мостар У. Мостар У. Тузла У. Бихаћ	Министарство Финансија (држава) Министарство Финансија (ФБиХ) Министарство Финансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију CPR РС CPR ФБиХ Све трећестепене институције УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Цјелокупна јавност МСП-а Корпоративна тијела

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна екстерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски Оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 600,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 150,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	У. Сарајево У.Српско Сарајево У. Бањалука У. Брчко У. Мостар У. Мостар У. Тузла У. Бихаћ	750,000 евра		X	
Показатељ учинка: Бројне размјене предавача и професора на међународним универзитетима; Ажурирани наставни програм у рачуноводству и ревизији конзистентан са добром међународном праксом.					

4.30 Обука за судство (I)

Циљ

Добро осмишљен и проведен програм обуке који ће повећати ниво разумијевања судија о значају доброг корпоративног финансијског извјештавања и обавеза и права релевантних учесника.

Опис

Рад са Центрима за обуку судија и тужилаца⁴³ на подршци програму обуке за помоћ судијама да:

- Резимирају фундаменталне принципе финансијског извјештавања и конвенције које имају фундаментални значај за разумијевање годишњих и консолидованих рачуна.
- Опишу степен процјене и просуђивања инхерентан у процесу финансијског извјештавања.
- Разликују ревидиране од неревидираних годишњих и консолидованих рачуна.
- Донесу информацијама добро поткријељене одлуке о оцјени кредибилитета стручњака за вредновање пословања.
- Нагласе нека од питања која се често појављују у парницама које укључују финансијске информације.

Ова обука ће минимално обухватити:

- Годишње и консолидоване рачуне:
 - Употребе и сврхе;
 - Циљеви;
 - Компоненте; и
 - Конвенције и стандарди;
- Принципе као основу за годишње и консолидоване рачуне:
 - Основни принципи (МСФИ);
 - Извор и хијерархија; и
 - Процјена и просуђивање.

⁴³ Намјена Центри за обуку судија и тужилаца (JPTCs) је да осигурају одрживо, високо-квалитетно, стандардизовано увођење и курсеве континуиране едукације за судије и тужиоце у БиХ. Организација за европску безбједност и сарадњу (ОЕБС) пружа координирану подршку у изградњи капацитета ентитеским ЈТРС, у сарадњи са Савјетом Европе, кроз техничку и међународну донаторску помоћ, при чему ради на јачању финансијске и политичке подршке овим институцијама од стране националних власти. Организација за европску безбједност и сарадњу (ОЕБС) има главну улогу у стварању и развоју стабилне, мирне, демократске и самоодрживе Босне и Херцеговине (БиХ). Управни Одбори ЈРТС-а су сада оперативни и у РС и у ФБиХ. Постављени су директори, а у априлу 2003. обе институције су постале законски регистрована јавна тијела.

- Ревидиране годишње и консолидоване рачуне:
 - Циљеви и сврхе ревизије;
 - Стандарди ревизије (МСР);
 - Извјештај ревизије; и
 - Нивои увјеравања.
- Врсте годишњих и консолидованих рачуна:
 - Ко користи годишње и консолидоване рачуне;
 - Годишњи и консолидовани рачуни у односу на регулаторно извјештавање; и
 - Потребе инвеститора и осталих.

Исход

Обезбјеђивање обуке и пружање подршке судству у разумијевању финансијског извјештавања предузећа ће:

- Повећати свијест судства о користима и захтијевима доброг корпоративног објелодањивања и транспарентности у погледу на финансијско извјештавање предузећа.;
- Повећати потражњу судства за добрим корпоративним објелодањивањем и транспарентношћу;
- Повећати повјерење јавности у предузимање законских мјера у случају кршења прописа;
- Повећање потражње јавности за добрим корпоративним објелодањивањем и транспарентношћу; и
- Смањити ризик од значајих превара, повећањем свијести судства о људским правима и обавезама у вези са финансијским извјештавањем предузећа.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
---------------	-----------------	--------------------	---------------------	--------------------

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
30	Центри за обуку судија и тужилаца Министарство Фианансија (држава) Министарство Фианансија (ФБиХ) Министарство Фианансија (РС)	Министарство Фианансија (држава) Министарство Фианансија (ФБиХ) Министарство Фианансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ Трећестепене институције УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Цјелокупна јавност МСП-а Корпоративна тијела

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан буџет	Временски оквир (године)		
			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 50,000 евра Адекватна екстерна техничка помоћ – 150,000 евра Регионална координирана подршка у оквиру REPARIS програма	Центри за обуку судија и тужилаца Министарство Фианансија (држава) Министарство Фианансија (ФБиХ) Министарство Фианансија (РС)	200,000 евра		X	
Показатељ учинка: Број судија обучених у оквиру новог програма.					

Циљ

Добро осмишљен и проведен програм јавне свијести који ће повећати потражњу јавности за добрим финансијским извјештавањем предузећа .

Опис

Помоћ у подизању јавне свијести и повјерења у финансијско извјештавање у Босни и Херцеговини треба бити понуђена разним учесницима, како би се омогућило да програм јавне свијести обухвати:

- Координацију за трипаритетном стратегијом комуникација Канцеларије Високог Представника (ОХР) из маја 2004.године, која је пажљиво поставила темеље за кампању јачања текућних активности залагања на унапређењу пословног окружење БиХ.
- Истицање права акционара;
- Истицање захтијева законом прописане ревизије;
- Истицање финансијских предности снажне културе усклађености;
- Подизање јавне свијести о предностима доброг корпоративног управљања;
- Промовисање јавне свијести о интегритетум објективности, компетентности и професионализму кључних учесника;
- Давање информација, образовних смјерница и техничке помоћи јавности; и
- Промовисање доброг објелодањивања и транспарентности у погледу на финансијско извјештавање предузећа.

Конкретније кампање подизања свијести могу се фокусирати на:

- За менаџере – Истицање културе поштене и отворене комуникације, рефокусирајући интерну ревизију на велике и ризичније проблеме, и подстичући сигуран канал за запослене којим ће преносити своје озбиљне бриге; и
- За директоре – Истицање стицања бољег разумијевања пословања, користећи то разумијевање за стављање информацијама боље поткријепљених и конструктивнијих изазова пред менаџмент, користећи право приступа информацијама преко интерних и екстерних ревизора.

Исход

Промовисање свијести о добром корпоративном објелодањивању и транспарентности у погледу на финансијско извјештавање, у дугорочном смислу ће довести до:

- Повећаног повјерења у финансијско извјештавање у Босни и Херцеговини;
- Повећане потражње јавности за добрим корпоративним објелодањивањем и транспарентношћу;
- Смањења ризика од значајне преваре, повећањем свијести о правима и обавезама људи; и
- Продубљивање локалног знања о финансијском извјештавању, повећавајући базу потенцијалних инвеститора и Босни и Херцеговини.

Кључни учесници

Актив. бр.	Задужење (R)	Одговорност (A)	Консултовати (C)	Информисати (I)
31	Министарство Фианансија (држава) Министарство Фианансија (ФБиХ) Министарство Фианансија (РС)	Министарство Фианансија (држава) Министарство Фианансија (ФБиХ) Министарство Фианансија (РС)	Комисија за рачуноводство & ревизију СРР РС СРР ФБиХ Трећестепене институције УО Релевантне земље чланице ЕУ Свјетска Банка	Цјелокупна јавност МСП-а Корпоративна тијела

Ресурси, Буџет, Временски Оквир и Показатељи Учинка

Потребна екстерна подршка	Потребна интерна подршка	Укупно потребан	Временски оквир (године)
------------------------------	-----------------------------	--------------------	-----------------------------

			0-1	1-3	3-5
Оперативна подршка – 200,000 евра	Министарство Фианансија (држава) Министарство Фианансија (ФБиХ) Министарство Фианансија (РС)	200,000 евра		X	
Показатељ учинка: Преглед разумијевања опште јавности о добром финансијском извјештавању предузећа					

5 КЉУЧНИ СТУБОВИ СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА

Радна група је у току својих консултација идентификовала кључне стубове, пна основу којих ће бити имплементиран акциони план.

На слици 5-1 у наставку: Законодавни и институционални оквир приказани су кључни стубови, који ће одредити сваку од кључних акција, које су идентификоване у стратегији и акционом плану.



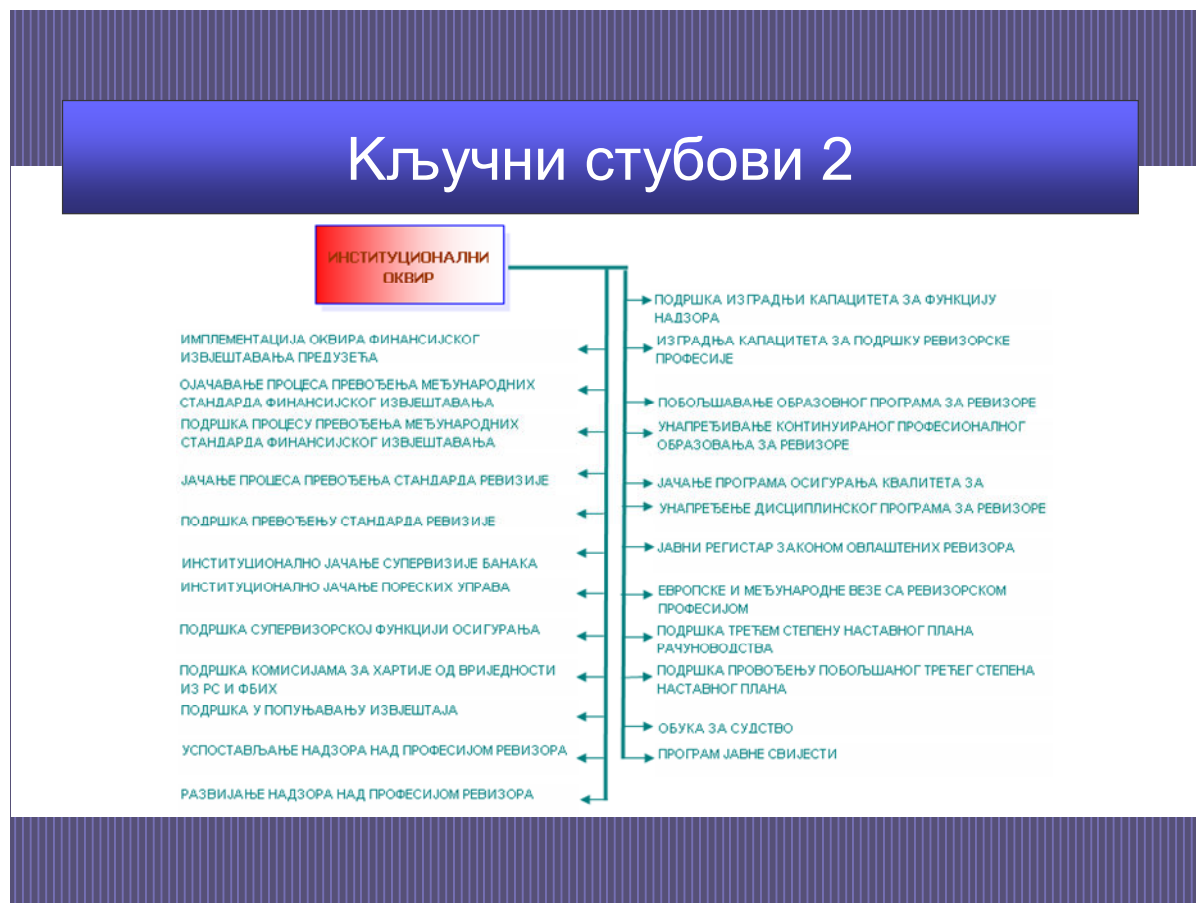
Слика 5-1: Законодавни и институционални оквир

На слици [5-2](#) у наставку: Законодавни оквир, приказане су акције које ће бити разматране у оквиру законодавног оквира.



Слика 5-2: Законодавни оквир

На слици 5-3 у наставку: Институционални оквир, приказане су акције које ће бити разматране у оквиру институционалног оквира.



Слика 5-3: Институционални оквир

6 ВРЕМЕНСКИ РАСПОРЕД СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА

У току идентификовања активности које треба спровести у оквиру стратегије и акционог плана, такође је разматран и њихов временски распоред. Сматрамо да је у циљу успјешне имплементације фазе која слиједи након прихватања Акционог плана, потребно идентификовати јасан временски оквир. Да би испунио овај циљ, Радна група је утврдила кључне датуме за сваку од појединачних акција, на основу кључних стубова плана.

Ову информацију, која се односи на БиХ, документовали смо у наставку: Слика 6-1: Временски распоред имплементације стратегије и акционог плана у БиХ.

Ову информацију, која се односи на ФБиХ, документовали смо у наставку: Слика 6-2: Временски распоред имплементације стратегије и акционог плана у ФБиХ.

Ову информацију, која се односи на РС, документовали смо у наставку: Слика 6-3: Временски распоред имплементације стратегије и акционог плана у РС.

Слика 62: Временски распоред имплементације стратегије и акционог плана у ФБиХ

Рб	Назив задатка	2006				2007				2008				2009			
		Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3	Кв 4		
1	Подршка супервизији банака над финансијским извјештавањем предузећа (Акција 8 и 9)																
2	Подршка пореским властима (Акција 10 и 11)																
3	Подршка супервизији у области осигурања (Акција 12 и 13)																
4	Подршка Комисијама за хартије од вриједности (Акција 14 и 15)																
5	Подршка објављивању и подношењу финансијских извјештаја (Акција 16 и 17)																
6	Успостављање, развој и подршка надзору над ревизорском професијом (Акција 18, 19 и 20)																
7	Подршка ревизорским професионалним организацијама (Акција 21)																
8	Унапређење програма едукације за ревизоре (Акција 22)																
9	Унапређење програма континуиране професионалне едукације за ревизоре (Акција 23)																
10	Унапређење програма контроле квалитета рада ревизора (Акција 24)																
11	Унапређење програма дисциплинских поступака за ревизоре (Акција 25)																
12	Подршка формирању јавног регистра ревизора (Акција 26)																
13	Подршка екстерној повезаности ревизорске професије (Акција 27)																

Слика 63: Временски распоред имплементације стратегије и акционог плана у Републици Српској

Рб	Назив задатка	2006			2007			2008			2009			
		Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3	Кв 4	Кв 1	Кв 2	Кв 3
1	Подршка супервизији банака над финансијским извјештавањем предузећа (Акција 8 и 9)													
2	Подршка пореским властима (Акција 10 и11)													
3	Подршка супервизији у области осигурања (Акција 12 и 13)													
4	Подршка Комисијама за хартије од вриједности (Акција 14 и 15)													
5	Подршка објављивању и подношењу финансијских извјештаја (Акција 16 и 17)													
6	Успостављање, развој и подршка надзору над ревизорском професијом (Акција 18, 19 и 20)													
7	Подршка ревизорским професионалним организацијама (Акција 21)													
8	Унапређење програма едукације за ревизоре (Акција 22)													
9	Унапређење програма континуиране професионалне едукације за ревизоре (Акција 23)													
10	Унапређење програма контроле квалитета рада ревизора (Акција 24)													
11	Унапређење програма дисциплинских поступака за ревизоре (Акција 25)													
12	Подршка формирању јавног регистра ревизора (Акција 26)													
13	Подршка екстерној повезаности ревизорске професије (Акција 27)													

7 ПЛАНИРАНА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА СТРАТЕГИЈЕ И АКЦИОНОГ ПЛАНА

Радна група је разматрала метод одобравања стратегије и акционог плана, као и своју улогу у фази имплементације. Стратегија и акциони план ће званично бити презентовани државном и ентитетским министарствима финансија. Зависно од расположивости финансијских средстава и потпуног прихватања стратегије и акционог плана од стране државног и ентитетских министарстава финансија, формираће се пројектни одбор за имплементацију плана.

Ову информацију смо документовали на [Слици 7-1: Одобравање и имплементација стратегије и акционог плана](#)

Слика 7-1: Одобравање и имплементација стратегије и акционог плана

